

**Energijos vartojimo efektyvumo potencialo atskiruose
Lietuvos ūkio sektoriuose analizė ir rekomendacijų,
atsižvelgiant į ES teisės aktų reikalavimus, dėl energijos
vartojimo efektyvumo didinimo bei šio didinimo veiksmų
plano projekto parengimas**

Ataskaita

2006 m. gruodžio 6 d.

Paruošė: Inga Valuntienė
Eglė Jaraminienė
Evelina Trutnevytė

Kokybės kontrolė: Martynas Nagevičius

Turinys

1. Įvadas.....	4
2. Energijos ir energijos išteklių vartojimo efektyvumo potencialo analizė.....	5
2.1 Nacionalinio orientacinio energijos taupymo rodiklio nustatymas	8
2.2 Tarpinio energijos taupymo rodiklio nustatymas	9
3. Teisinio reguliavimo analizė	11
3.1 Direktyvos apibrėžimų analizė.....	11
3.2 Viešojo sektoriaus pavyzdinio vaidmens užtikrinimas ir efektyvumo kriterijaus įvedimas į viešuosius pirkimus.....	22
3.3 Energetinių paslaugų teikimo rinkos skatinimo galimybės.....	25
3.4 Direktyvos 6 straipsnio „Energijos skirstytojai, skirstymo sistemos operatoriai ir mažmeninės prekybos energija bendrovės“ 2 dalies perkėlimas.....	26
3.4.1 Įpareigojimas teikti galutiniams vartotojams energetines paslaugas arba energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės.....	27
3.4.2 Savanoriški susitarimai.....	31
3.4.3 Baltieji sertifikatai.....	34
3.5 Energijos vartojimo auditų, energetinių paslaugų, energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių teikėjų kvalifikavimo / akreditavimo / sertifikavimo sistemos įvedimas.....	39
3.6 Teisinės kliūtys naudoti finansines priemones energijos taupymui	47
3.7 Energijos perdavimo ir skirstymo tarifai.....	47
3.7.1 Elektros energija	48
3.7.2 Šiluma.....	48
3.7.3 Gamtinės dujos.....	48
3.8 Informatyvios sąskaitos	49
4. Rekomendacijos ir pasiūlymai	51
4.1 Rekomendacijos dėl techninėje užduotyje nurodytų punktų teisinio reglamentavimo	51
4.2 Pasiūlymai dėl reikalingų teisės aktų papildymo ar pakeitimo	54
4.3 Pasiūlymai dėl reikalingų naujų teisės aktų	57
4.4 Pasiūlymai dėl Direktyvos 6 straipsnio 2 dalies įgyvendinimo.....	57
5. Poveikio lentelė	58
6. Veiksmų planas.....	63
6.1 Reikalavimai veiksmų planui pagal Direktyvą	63
6.2 Veiksmų plano projektas.....	63
6.2.1 Įvadas.....	63
6.2.2 Nacionalinio energijos taupymo rodiklio nustatymas.....	64
6.2.3 4 straipsnis. Bendrasis tikslas	65
6.2.4 5 straipsnis. Energijos galutinio vartojimo efektyvumas viešajame sektoriuje	66
6.2.5 6 straipsnis. Energijos skirstytojai, skirstymo sistemos operatoriai ir mažmeninės prekybos energija bendrovės	66
6.2.6 7 straipsnis. Prieiga prie informacijos.....	66
6.2.7 8 straipsnis. Kvalifikavimo, akreditavimo ir sertifikavimo schemas	67
6.2.8 9 straipsnis. Energijos sutaupymo finansiniai instrumentai.....	67
6.2.9 10 straipsnis. Efektyvų energijos vartojimą skatinantys tarifai ir kitos su tinklais perduodama energija susijusios reguliavimo priemonės.....	67
6.2.10 11 straipsnis. Fondai ir finansavimo mechanizmai	67
6.2.11 12 straipsnis. Energijos vartojimo auditas	68
6.2.12 7 straipsnis. Suvartotos energijos matavimai ir informatyvios sąskaitos	68
6.2.13 Kitos fiskalinės/finansinės priemonės	68
7. Šaltinių sąrašas	70
7.1 Teisės aktai	70
7.2 Kiti naudoti šaltiniai.....	71

Paveikslų sąrašas

1 pav. Galutinio energijos suvartojimo kitimas 2001 m. - 2005 m. [Statistikos departamento duomenys] .5	5
2 pav. Galutinio energijos suvartojimo kitimas 2001 m. - 2005 m. [Statistikos departamento duomenys] .5	5
3 pav. Galutinis energijos ir energijos išteklių suvartojimas pagal atskirus sektorius 2005 m. [Statistikos departamento duomenys]	6
4 pav. Elektros, šilumos ir kuro galutinis suvartojimas 2005 m. [Statistikos departamento duomenys].....	6
5 pav. Energijos vartojimo intensyvumo šalies ūkyje kitimas 1999 - 2004 m. [Eurostat duomenys]	7
6 pav. NOETT siekimo laiko grafikas	10
7 pav. Baltųjų sertifikatų schemos koncepcija.....	36
8 pav. Baltųjų sertifikatų schemos sukūrimo etapai	37

Lentelių sąrašas

Lentelė 1. Nacionalinio orientacinio energijos taupymo rodiklio skaičiavimas.....	9
Lentelė 2. Direktyvos apibrėžimų analizė	12
Lentelė 3. Direktyvos VI priede siūlomų viešųjų pirkimų priemonių įdiegimo privalumai ir trūkumai...23	23
Lentelė 4. Energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonėms ir jų teikėjams keliami reikalavimai pagal šiuo metu galiojančius nacionalinius teisės aktus.....	39
Lentelė 5. Direktyvos 8 straipsnio perkėlimas į nacionalinius teisės aktus.....	41
Lentelė 6. Energijos ir energijos išteklių vartojimo auditas ir pastatų energinis sertifikavimas pagal Lietuvos ir ES teisės aktus	43
Lentelė 7. Direktyvos 13 straipsnio perkėlimas į LR teisės aktus, siekiant įpareigoti energetikos įmones galutiniams pirkėjams teikti informatyvias sąskaitas.....	50
Lentelė 8. Rekomendacijos dėl techninėje užduotyje nurodytų punktų teisinio reglamentavimo.....	51
Lentelė 9. Reikalingų esamų teisės aktų ir nacionalinės energetikos strategijos papildymas ir pakeitimas	54
Lentelė 10. Reikalingi nauji teisės aktai	57
Lentelė 11. Reikalingi nauji teisės aktai	58

1. Įvadas

Darbas „Energijos vartojimo efektyvumo potencialo atskiruose Lietuvos ūkio sektoriuose analizė ir rekomendacijų, atsižvelgiant į ES teisės aktų reikalavimus, dėl energijos vartojimo efektyvumo didinimo bei šio didinimo veiksmų plano projekto parengimas“ atliekamas pagal Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos ir M. Nagevičiaus įmonės Ekostrategija 2006 m. gegužės 30 d. sutartį Nr. 8-240.

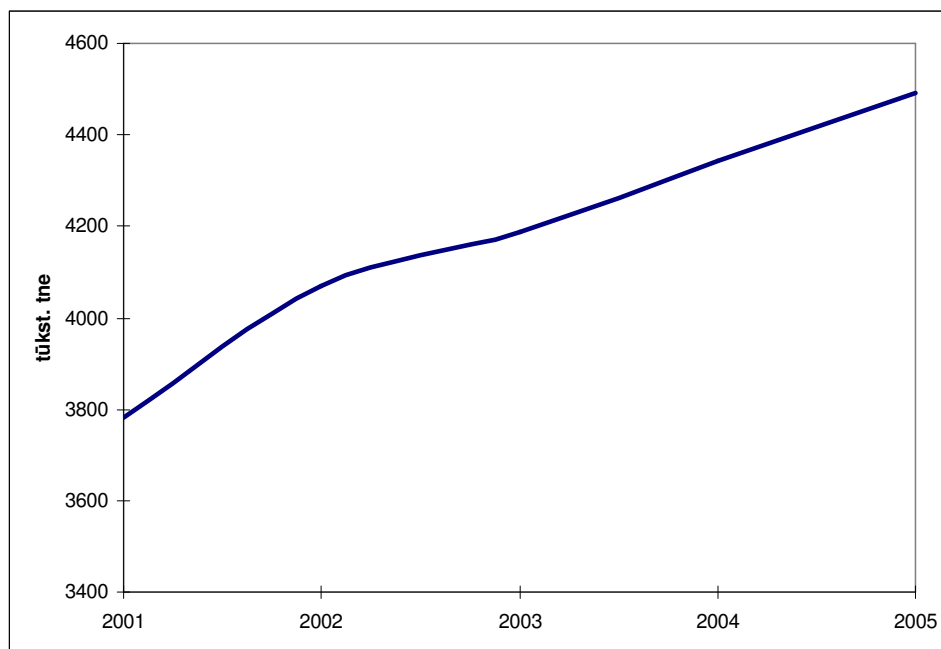
Šiame darbe nagrinėjama 2006 m. balandžio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/32/EB dėl energijos galutinio vartojimo efektyvumo ir energetinių paslaugų, panaikinančios Tarybos direktyvą 93/76/EEB (toliau ataskaitoje – Direktyva) nuostatos ir jų perkėlimas į Lietuvos Respublikos teisinę bazę, tiek, kiek apibrėžta techninėje užduotyje.

Tekste naudojama santrumpa NEVEDP yra Nacionalinė energijos vartojimo efektyvumo didinimo programa patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. gegužės 11 d. nutarimu Nr. 443 (Žin., 2006, Nr. 54-1956).

Tekste naudojama sąvoka „ATL sistema“ reiškia Europos Sąjungos prekybos apyvartiniais taršos leidimais sistemą, pagal 2003 m. spalio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2003/87/EB, nustatančios šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos leidimų sistemą Bendrijoje.

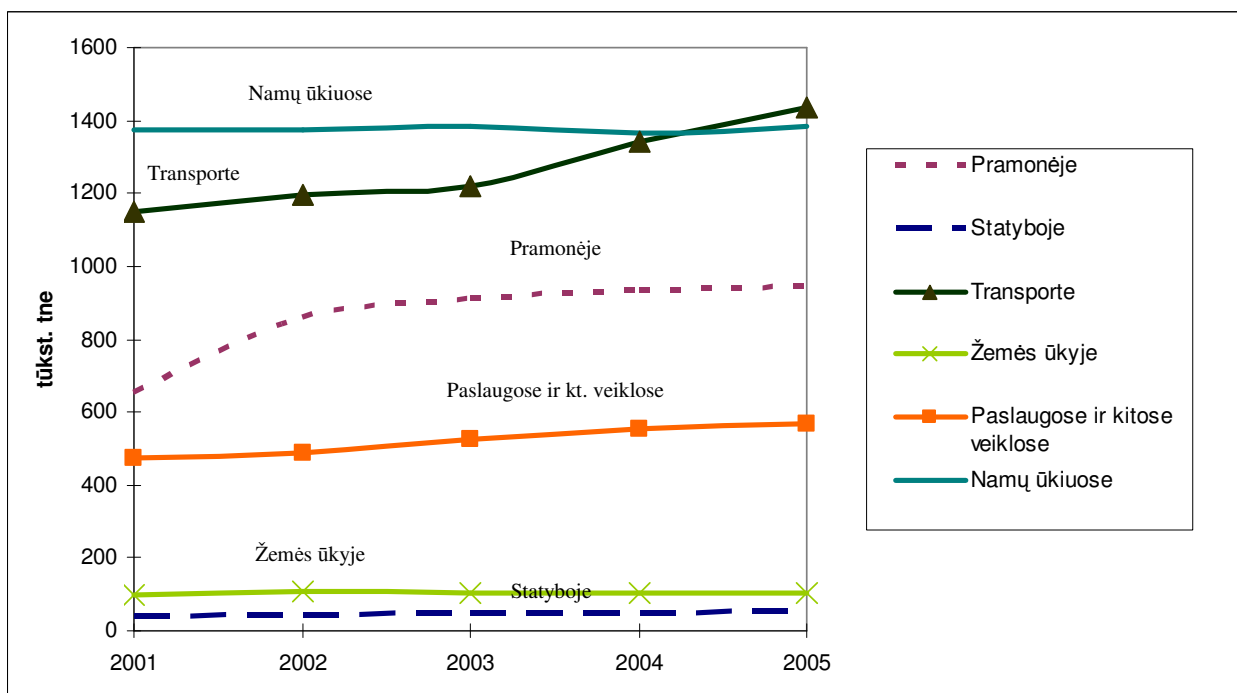
2. Energijos ir energijos išteklių vartojimo efektyvumo potencialo analizė

2005 m. Lietuvoje galutiniai vartotojai suvartojo 4491 tūkst. tne energijos. Galutinis vartojimas nuo 2001 m. tolygiai didėjo. Lyginant su 2001 m., iki 2005 m. galutinis sunaudojimas išaugo 19 %, kasmetinis augimas sudarė vidutiniškai 3 %. 1 pav. pateiktas galutinio suvartojimo kitimas 2001 – 2005 metais.

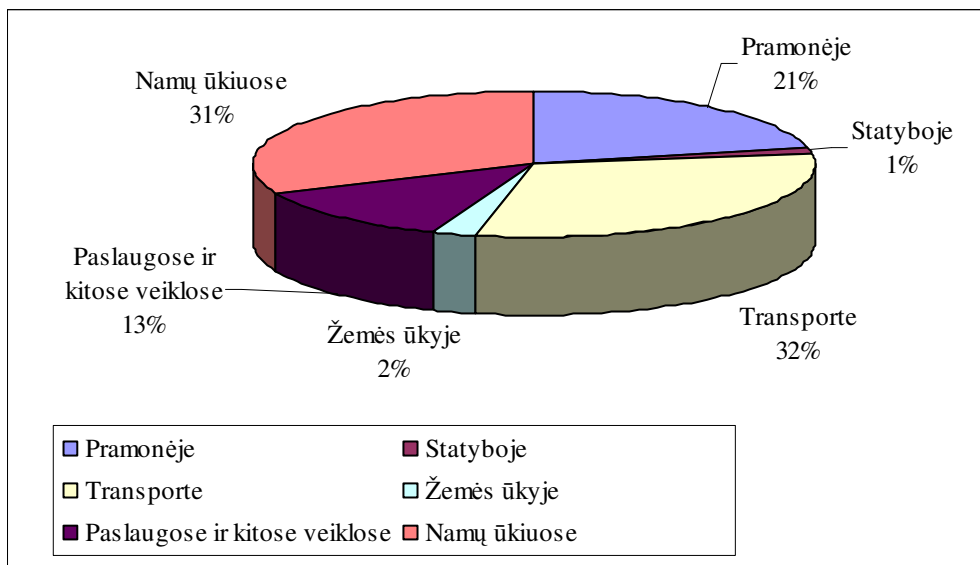
1 pav. Galutinio energijos suvartojimo kitimas 2001 m. - 2005 m. [Statistikos departamento duomenys]

2 pav. pateiktas galutinio suvartojimo kitimas per pastaruosius penkerius metus pagal atskirus sektorius. Didžiausias galutinio energijos vartojimo šuolis pastebimas transporto sektoriuje, taip pat ženkliai auga energijos vartojimas pramonės ir paslaugų sektoriuose.

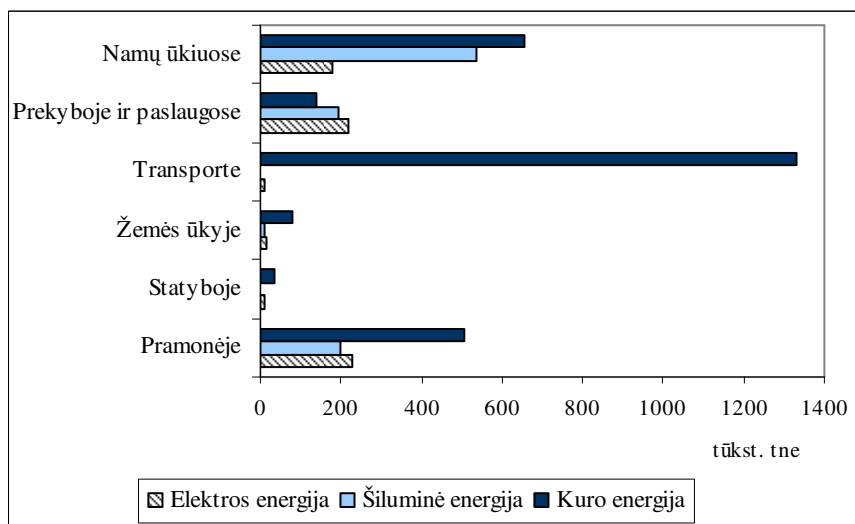
2 pav. Galutinio energijos suvartojimo kitimas 2001 m. - 2005 m. [Statistikos departamento duomenys]

3 pav. pateiktas galutinis energijos ir energijos išteklių suvartojimo pasiskirstymas tarp atskirų sektorių.

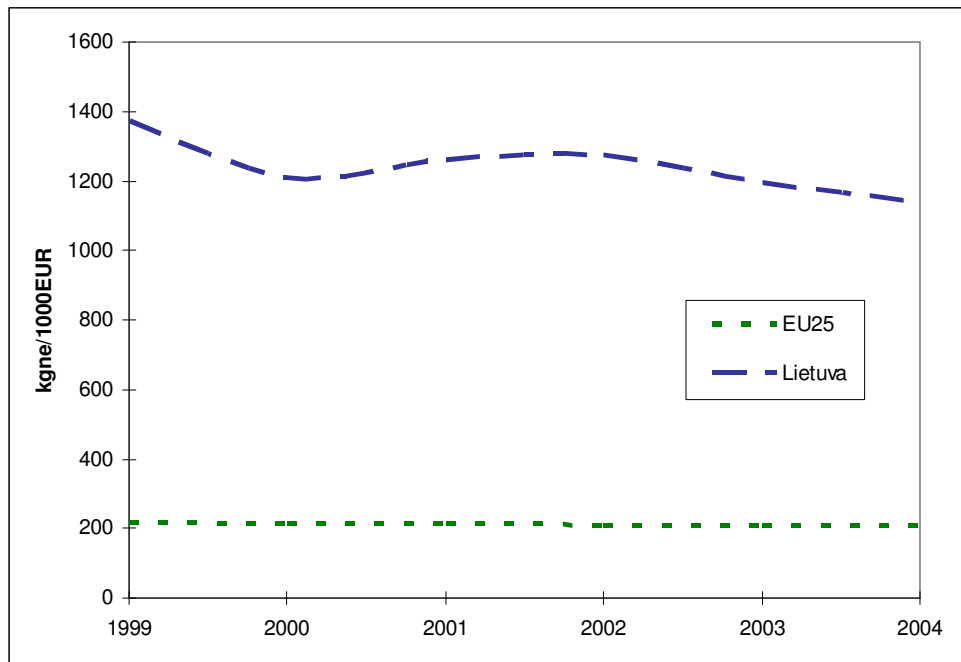
3 pav. Galutinis energijos ir energijos išteklių suvartojimas pagal atskirus sektorius 2005 m. [Statistikos departamento duomenys]

4 pav. matome, kad didžiausia galutinės energijos ir energijos išteklių dalis suvartojama transporto ir namų ūkio sektoriuose. Didelę dalį sudaro energijos ir energijos išteklių vartojimas pramonėje ir paslaugų sektoriuje. 4 pav. pavaizduota, kaip sektoriuose pasiskirsto elektros, šilumos ir kuro vartojimas.

4 pav. Elektros, šilumos ir kuro galutinis suvartojimas 2005 m. [Statistikos departamento duomenys]

5 pav. iliustruoja, kaip kito energijos vartojimo intensyvumas, t.y. bendras šalyje suvartotos energijos kiekis, padalintas iš BVP (lyginamosiomis kainomis, 1995 m.), matuojamas kg n.e. (naftos ekvivalento kilogramais) tūkstančiui EUR. 5 pav. matyti, kad nors energijos vartojimo intensyvumas Lietuvos ūkyje mažėja, tačiau vis dar išlieka kelis kartus aukštesnis, negu ES šalių vidurkis.

5 pav. Energijos vartojimo intensyvumo šalies ūkyje kitimas 1999 - 2004 m. [Eurostat duomenys]

Lietuvos 2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategijos projekte taip pat pabrėžiama, kad „Lietuvoje energijos gamyba, tiekimas ir vartojimas (taip pat ir blokiniuose gyvenamuosiuose namuose, kur gyvena apie du trečdaliai Lietuvos gyventojų) yra neefektyvus, būdingas aukštas energijos vartojimo intensyvumas, ypač pramonėje.“

Didžiausios galutinio energijos vartojimo efektyvumo didinimo potencialas egzistuoja pastatuose ir jų inžinerinėse sistemose – Nacionalinėje energijos vartojimo efektyvumo didinimo programoje (NEVEDP) 2006–2010 m. pateiktais vertinimais ekonominis potencialas sudaro 5,2 TWh. Atliekinės energijos panaudojimo potencialas sudaro 4 TWh. Transporto sektoriuje daugiausiai energijos suvartoja automobilių transportas. Techninis taupymo potencialas transporto sektoriuje vertinamas 0,92 TWh. Remiantis šiuo potencialo vertinimu NEVEDP 2006–2010 m. įvardijami šie laukiami programos įgyvendinimo rezultatai:

1. šilumos vartojimas esamuose pastatuose sumažės 7 procentais iki 2010 metų;
2. kogeneracija sudarys 20 procentų bendrame elektros gamybos balanse iki 2010 metų;
3. atsinaujinantys energijos ištekliai 2010 metais sudarys iki 12 procentų bendrame pirminės energijos balanse;
4. atliekinių energijos išteklių naudojimas iki 2010 metų padidės 2 TWh;
5. iki 2010 metų iš atsinaujinančių energijos išteklių turės būti gaminama 7 procentai visos suvartojamos elektros energijos;
6. iki 2010 m. gruodžio 31 d. biodegalai sudarys ne mažiau kaip 5,75 procento viso šalies rinkoje esančio benzino ir dyzelino, skirto transportui, energijos.

Analizuojant, kaip NEVEDP 2006–2010 m. siejami rodikliai gali būti siejami su Direktyvos keliamais tikslais, reikia paminėti, kad NEVEDP 2006–2010 m. bendras energijos taupymo rodiklis (absoliučia verte ar procentais) nėra nurodomas, tačiau net penkiuose iš šešių NEVEDP laukiamų rezultatų įvardinti rodikliai, kurie glaudžiai siejami su energijos vartojimo efektyvumo didinimu ir kurių pasiekimas įneštų indėlį į Direktyvoje keliamo tikslo įgyvendinimą. Pirmasis iš laukiamų rezultatų, šilumos vartojimo esamuose pastatuose mažinimas, visiškai pakliūna į Direktyvos keliamą energijos taupymo tikslą, nes pastatų sektorius yra galutinis vartotojas, kuriam taikoma ši Direktyva. 7 procentų šilumos vartojimo sumažinimas esamuose pastatuose sudaro apie 2,0 TWh šilumos. Kiti NEVEDP 2006–2010 m. laukiamų rezultatų rodikliai su galutinio energijos vartojimo efektyvumo didinimo tikslu susiję tik iš dalies. Didelio naudingumo kogeneracijos taikymas Direktyvoje laikomas viena iš tinkamų vartojimo efektyvumo didinimo priemonių, tačiau didžioji dalis

kogeneracijos technologijų bus įdiegta įmonėse, kurioms ši Direktyva netaikoma, energetikos ir kitoms įmonėms, patenkančioms į ATL sistemą. Tą patį galima pasakyti ir apie 3 – 5 laukiamų rezultatų punktus, todėl sudėtinga kiekybiškai įvertinti šių rodiklių įtaką siekiami Direktyvoje numatyto tikslo įgyvendinimui. Su galutinio energijos vartojimo efektyvumo didinimu nesusijęs tik šeštasis iš paminėtų laukiamų rezultatų, nes biodegalų dalies didinimas naudojamų degalų balanse nėra laikomas energijos sutaupymu šios Direktyvos rėmuose. Rengiant NEVEDP 2011–2015 m., būtina ją suderinti su Direktyvoje numatytų tikslų įgyvendinimu.

Direktyvos rėmuose didžiausias energijos taupymo potencialas namų ūkiuose, kiek mažesnis, bet gana žymus – prekybos ir paslaugų sektoriuje. Didžiosios pramonės įmonės patenka į ATL sistemą ir tokiu būdu yra skatinama didinti energijos vartojimo efektyvumą, o ši Direktyva tokioms pramonės įmonėms nėra taikoma. Elektros vartojimo efektyvumo didinimas namų ūkiuose ir paslaugų sektoriuose yra veikiamas buitinių prietaisų ženklavimo reikalavimų. Kuras šiuose sektoriuose suvartojamas šilumos gamybai, todėl visų pirma turėtų būti mažinamas šilumos poreikis, antra siekiama efektyvesnės šilumos gamybos šiame sektoriuje.

2.1 Nacionalinio orientacinio energijos taupymo rodiklio nustatymas

Direktyvos 4 straipsnis, 1 punktą skamba taip:

„Valstybės narės priima ir stengiasi pasiekti bendrą nacionalinį orientacinį energijos sutaupymo tikslą, kuris devintaisiais šios direktyvos taikymo metais turi būti 9 % ir kuris įgyvendinamas pasitelkus energetines paslaugas bei kitas energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemones. Valstybės narės imasi ekonomiškai efektyvių, tinkamų ir pagrįstų priemonių, kurios skirtos prisidėti prie šio tikslo pasiekimo.

Šis nacionalinis orientacinis energijos sutaupymo tikslas turi būti nustatytas ir apskaičiuotas pagal I priedo nuostatas ir jame nustatytą metodiką. Siekiant palyginti sutaupyta energiją ir perskaičiuoti ją palyginamais vienetais, taikomi II priede išdėstyti perskaičiavimo koeficientai, išskyrus atvejus, kai gali būti pateisinamas kitų perskaičiavimo koeficientų naudojimas. III priede pateikiami tinkamų energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių pavyzdžiai. IV priede pateikiama bendroji sutaupytos energijos matavimo ir patikrinimo sistema. Nuo 2008 m. sausio 1 d. turi būti matuojama energija, valstybės narės sutaupyta lyginant su nacionaliniu orientaciniu energijos sutaupymo tikslu.“

Direktyvos I priede nurodoma:

„apskaičiuodamos metinį vidutinį suvartojamą energijos kiekį, valstybės narės remiasi pastarųjų penkerių metų iki šios direktyvos įsigaliojimo galutiniu metiniu visų energijos vartotojų, kuriems taikoma ši direktyva, šalies vidaus energijos suvartojimo lygiu, apie kurį turimi oficialūs duomenys. Šį galutinį energijos suvartojimo lygį sudaro per penkerių metų laikotarpį galutiniams vartotojams skirstytos arba parduotos energijos kiekis, nekoreguojamas pagal dienolaiptus, struktūrinius arba gamybos pokyčius. Šio metinio vidutinio suvartojamo kiekio pagrindu vieną kartą apskaičiuojamas nacionalinis orientacinis energijos sutaupymo tikslas, o gautas absoliutus sutaupytinios energijos kiekis taikomas visą šios direktyvos galiojimo laiką. Nacionalinis orientacinis energijos sutaupymo tikslas yra 9 % pirmiau nurodyto metinio vidutinio suvartojamo energijos kiekio.“

Direktyva įsigaliojo 2006 metais, todėl imami 2001–2005 metų duomenys. Galutinis metinis visų energijos vartotojų, kuriems taikoma ši direktyva, šalies vidaus energijos suvartojimo lygis apskaičiuojamas iš LR Statistikos departamento kiekvieniems metams pateikiamo rodiklio „galutinis sunaudojimas“ atėmus energijos vartotojų, kuriems netaikoma direktyva 2006/32/EB, galutinį energijos suvartojimą.

Rodiklis „galutinis sunaudojimas“ Kuro ir energijos balanso sudarymo metodikoje apibrėžiamas kaip „kuras ir energija, pateikti galutiniams vartotojams: pramonės, statybos, žemės ūkio, kitų veiklos rūšių įmonėms ir namų ūkiams“.

Energijos vartotojai, kuriems taikoma Direktyva, nurodyti Direktyvos 2 str.: galutiniai pirkėjai, išskyrus įmones, kurių vykdoma veikla priklauso kategorijoms, išvardytoms 2003 m. spalio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/87/EB, nustatančios šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos leidimų sistemą Bendrijoje, I priede.

Pagal minėtą direktyvos 2003/87/EB priedą, direktyvos 2003/87/EB nustatytoje Europos Sąjungos apyvartinių taršos leidimų sistemoje (toliau ATL sistema), dalyvauja energetikos (įrengimai, kurių nominali galia >20MW), naftos perdirbimo, kokso gamybos, mineralinių medžiagų apdirbimo (cementų gamybos - įrengimai, kurių našumas didesnis nei 50 t/d; stiklo gamybos - įrengimai, kurių našumas didesnis nei 20 t/d; keramikos gamybos, akmenų vatos gamybos), celiuliozės, popieriaus, kartono gamybos, metalo ir plieno gamybos įmonės.

Kadangi skaičiuojamas galutinis suvartojimas, tai analizuojamos tik ATL sistemoje dalyvaujančios pramonės įmonės. Energetikos įmonėse savoms reikmėms suvartojama energija nėra priskiriama prie galutinio energijos vartojimo (remiantis Kuro ir energijos balanso sudarymo metodika).

Galutinių pirkėjų, kuriems netaikoma Direktyva ir kurių galutinis energijos vartojimas atmetamas iš galutinio energijos vartojimo šalyje, nustatant nacionalinį orientacinį energijos taupymo tikslą (toliau NOETT), sąrašas sudarytas pagal 2008–2012 laikotarpio Lietuvos nacionalinių apyvartinių taršos leidimų paskirstymo plano 2006 m. birželio 1 d. versiją (sąrašas pateikiamas priede Nr.1). Šiame periode dalyvauja tos pačios įmonės, kaip ir 2005–2007 metų periodu, bei naujai atsiradusios įmonės. Be to, nors NOETT skaičiuojamas pagal 2001–2005 metų duomenis, bet jo bus siekiama nuo 2008 metų ir jo siekiant jau nebus skaičiuojami sutaupymai būtent tų galutinių vartotojų, kurie dalyvauja ATL sistemoje 2008–2012 metais.

Taigi, skaičiuojant NOETT, iš galutinio energijos suvartojimo rodiklio, pateikiamo LR Statistikos departamento oficialiuose leidiniuose „Kuro ir energijos balansas“, atmetamas galutinis energijos sunaudojimas tų pramonės įmonių, kurios išvardintos Nacionaliniam apyvartinių taršos leidimų paskirstymo plane 2008–2012 metų periodui. Šių įmonių galutinį energijos sunaudojimą 2002–2005 m. pateikė LR Statistikos departamentas. Kadangi Statistikos departamentas negalėjo pateikti ATL sistemoje dalyvaujančių įmonių galutinio energijos sunaudojimo 2001 m., šis sunaudojimas buvo apskaičiuotas pagal duomenis, įmonių 2004 m. pateiktus nacionalinio apyvartinių taršos leidimų paskirstymo plano 2005-2007 m. periodui, rengimui (2008-2012 m. periodui įmonės pateikė duomenis nuo 2002 m., todėl buvo naudojami įmonių pirmajam paskirstymo planui pateikti duomenys).

I lentelėje pateikiamas NOETT rodiklio nustatymas. Pirmoje lentelės eilutėje pateikiama pastarųjų penkerių metų iki Direktyvos įsigaliojimo galutinis metinis visų energijos vartotojų energijos suvartojimas (LR Statistikos departamento rengiamuose leidiniuose „Kuro ir energijos balansas“ pateikiamas rodiklis „galutinis energijos sunaudojimas“). Antroje lentelės eilutėje pateikiama pastarųjų penkerių metų iki Direktyvos įsigaliojimo galutinis metinis energijos vartotojų, kurie dalyvauja ATL sistemoje 2008–2012 m. laikotarpiu. Trečioji lentelės eilutė gauta atėmus antrą eilutę iš pirmosios. Metinis vidutinis galutinių energijos pirkėjų, kuriems taikoma Direktyva, suvartojamos energijos kiekis, gaunamas kaip trečiosios eilutės vidurkis. NOETT rodiklis skaičiuojamas imant 9 % nuo šio vidurkio reikšmės.

Lentelė 1. Nacionalinio orientacinio energijos taupymo rodiklio skaičiavimas

	Galutinis energijos sunaudojimas, tūkst. tne	2001	2002	2003	2004	2005	Vidurkis
I	Bendras	3877,9	4028,8	4139,6	4307,5	4491,3	4169,0
II	Vartotojų, kuriems Direktyva netaikoma	326	473	496	523	550	473,6
III	Vartotojų, kuriems taikoma Direktyva	3.552	3.556	3.643	3.785	3.941	3695,5

Galutinis metinis visų energijos vartotojų, kuriems taikoma Direktyva, šalies vidaus energijos suvartojimas sudaro 3695,5 tūkst. tne. Nacionalinis orientacinis energijos taupymo rodiklis sudaro 9 % šio suvartojimo arba **332,6 tūkst. tne (3,9 TWh)**.

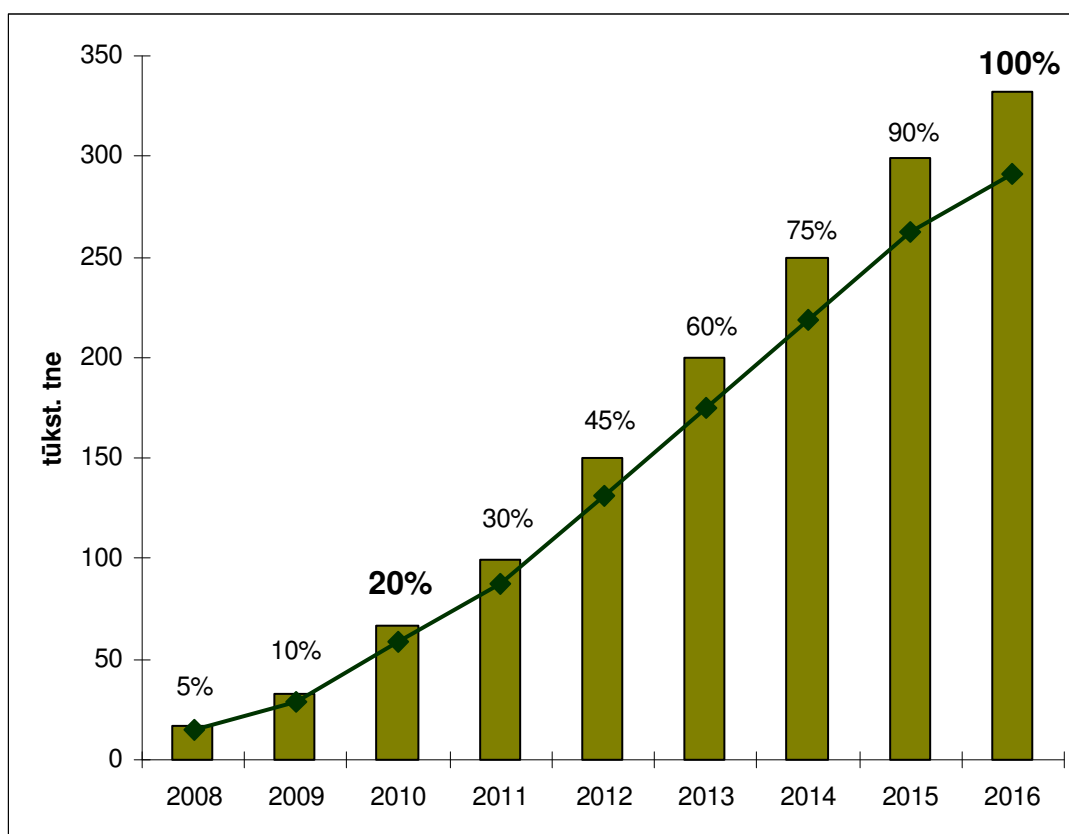
2.2 Tarpinio energijos taupymo rodiklio nustatymas

Direktyvos 4 straipsnio, 2 punkte reikalaujama nustatyti tarpinį energijos taupymo rodiklį:

„Tam, kad būtų galima pateikti pirmą Energetikos efektyvumo veiksmų planą (EEVP) pagal 14 straipsnį, kiekviena valstybė narė nustato tarpinį nacionalinį orientacinį energijos sutaupymo tikslą, skirtą tretiesiems šios direktyvos taikymo metams, ir pateikia savo tarpinių bei bendrųjų tikslų pasiekimo strategijos peržiūrą. Šis tarpinis tikslas turi būti realus ir atitikti 1 dalyje nurodytą bendrąjį orientacinį energijos sutaupymo tikslą.“

Trečiaisiais, Direktyvos taikymo metais, t.y. 2010 metais, turi būti pasiektas tarpinis nacionalinis orientacinis energijos sutaupymo tikslas. Direktyvos perkėlimui reikalinga papildyti Energetikos įstatymą bei parengti poįstatyminius teisės aktus. Planuojama, kad teisinė bazė bus parengta iki 2008 m. gegužės mėn., todėl pirmaisiais energijos vartojimo tikslo skaičiavimo metais bus tik pradamos taikyti naujos skatinimo priemonės. Tačiau šiuo metu jau egzistuoja kai kurios efektyvumą skatinančios priemonės, numatytos NEVEDP 2006 - 2010 m., todėl tikėtina, kad įgyvendinus šias priemones gali būti pasiekta iki 20 % bendro tikslo. Kadangi energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių pagal šią Direktyvą įgyvendinimo rezultatai pasireiškė ne iš karto, tai siūlomas tarpinis tikslas yra mažesnis, nei trečdalis bendro tikslo. Siūloma, kad tarpinis tikslas sudarytų 20 % bendro tikslo, t.y. **66,5 tūkst. tne (0,8 TWh)**.

6 pav. pavaizduotas nacionalinio orientacinio energijos taupymo tikslo siekimo laiko grafikas.

6 pav. NOETT siekimo laiko grafikas

3. Teisinio reguliavimo analizė

3.1 Direktyvos apibrėžimų analizė

Prieš atliekant teisinę analizę, buvo išnagrinėta, ar Direktyvoje esantys apibrėžimai atitinka Lietuvos Respublikos teisės aktuose naudojamas sąvokas. Sąvokų LR teisės aktuose ir Direktyvoje atitikties analizė pateikta 2 lentelėje. Buvo peržiūrėti šie energetikos ir transporto sektorių reglamentuojantys įstatymai:

- Energetikos įstatymas (Žin., 2002, Nr. 56-2224);
- Šilumos ūkio įstatymas (Žin., 2003, Nr. 51-2254);
- Elektros energetikos įstatymas (Žin., 2000, Nr. 66-1984, Žin., 2004, Nr. 107-3964);
- Gamtinių dujų įstatymas (Žin., 2000, Nr. 89-2743) ir Gamtinių dujų įstatymo pakeitimo įstatymo projektas (2005 m. vasario 11 d. versija);
- Biokuro, biodegalų, bioalyvų įstatymas (Žin., 2000, Nr. 64-1940);
- Transporto veiklos pagrindų įstatymas (Žin., 1991, Nr. 30-804; Žin., 2002, Nr. 29-1034).

Peržiūrėti šie energetikos sektorių reglamentuojantys poįstatyminiai ir kiti teisės aktai:

- Nacionalinė energetikos strategija (Žin., 2002, Nr. 99-4397) ir Nacionalinės energetikos strategijos projektas (2006 m. liepos 10 d. versija);
- Vartotojų aprūpinimo energija ir (ar) energijos ištekliais esant ekstremaliai energetikos padėčiai tvarka (Žin., 2003, Nr. 5-182);
- Įmonių, turinčių teisę eksploatuoti energetikos įrenginius, atestavimo tvarka ir sąlygos (Žin., 2004, Nr. 9-246);
- Atestavimo ginčų komisijos sudarymas ir jos darbo reglamentas (Žin., 2004, Nr. 52-1752);
- Informacijos apie energetikos veiklą teikimo valstybės institucijoms, įstaigoms ir trečiosioms šalims taisyklės (Žin., 2004, Nr. 75-2598);
- Valstybinės svarbos energetikos objektų statybos planavimo nuostatai (Žin., 2005, Nr. 35-1157);
- Energetikos objektus ir įrenginius statančių ir eksploatuojančių darbuotojų atestavimo nuostatai (Žin., 2005, Nr. 41-1321);
- Energetikos įrenginių avarijų ir veikimo sutrikimų tyrimo ir apskaitos nuostatai (Žin., 2006 Nr. 42-1535);
- Naftos produktų tiekimo ir vartojimo apribojimų taikymo planas (Žin., 2005, Nr.30-946).

Peržiūrėti šie elektros energetikos sektoriaus poįstatyminiai teisės aktai:

- Elektros energijos tiekimo ir naudojimo taisyklės (Žin., 2005, Nr. 120-4328);
- Elektros energijos importo sąlygos (Žin., 2001, Nr. 104-3713);
- Prekybos elektros energija taisyklės (Žin., 2001, Nr. 110-4010);
- Įpareigojimų teikti viešuosius interesus atitinkančias paslaugas davimo taisyklės (Žin., 2001, Nr. 110-4010);
- Prekybos elektros energija aukcione taisyklės (Žin., 2003, Nr. 40-1878);
- Elektros energijos persiuntimo patikimumo ir elektros energijos perdavimo, skirstymo bei tiekimo paslaugų kokybės reikalavimai (Žin., 2005, Nr. 90-3396);
- Aprūpinimo elektros energija nutraukimo, siekiant užtikrinti visuomenės interesus, detalios sąlygos ir su tuo susijusių nuostolių apskaičiavimo ir atlyginimo tvarka (Žin., 2001, Nr. 110-4010);
- Elektros energijos, kuriai gaminti naudojami atsinaujinantys energijos ištekliai, gamybos ir pirkimo skatinimo tvarkos aprašas (Žin., 2001, Nr. 104-3713);
- Viešuosius interesus atitinkančios paslaugos elektros energetikos sektoriuje (Žin., 2001, Nr. 104-3713);
- Elektros energijos vartotojų, gamintojų energetikos objektų (tinklų, įrenginių, sistemų) prijungimo prie veikiančių energetikos įmonių objektų (tinklų, įrenginių, sistemų) taisyklės (Žin., 2004, Nr. 159-5826);
- Vėjo elektrinių prijungimo prie Lietuvos elektros energetikos sistemos techninės taisyklės (Žin., 2004, Nr. 57-2007);
- Vartotojų (juridinių ir fizinių asmenų) lėšomis iki Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo įsigaliojimo įrengtų bendrai naudojamų elektros energetikos objektų, skirtų elektrai perduoti ir (ar) skirstyti, išpirkimo ar eksploatavimo taisyklės (Žin., 2005, Nr. 24-771);
- Įmokų už elektros energiją paskirstymas bendrabučiuose (Žin., 2003, Nr. 106-4760);

- Elektros tinklų kodeksas (Žin., 2002, Nr. 3-88);
- Elektrinių ir elektros tinklų eksploataavimo taisyklės (Žin., 2002, Nr. 6-252);
- Elektros įrenginių eksploataavimo saugos taisyklės (Žin., 2004, Nr. 175-6502);
- Specialiųjų patalpų ir technologinių procesų elektros įrenginių įrengimo taisyklės (Žin., 2004, Nr. 84-3051);
- Galios elektros įrenginių įrengimo taisyklės (Žin., 2004, Nr. 107-4006);
- Elektros energetikos objektų pripažinimo valstybinės reikšmės energetikos objektais tvarka (Žin., 2001, Nr. 104-3713).

Peržiūrėti šie šilumos ūkio sektoriaus poįstatyminiai teisės aktai:

- Šilumos ūkio plėtros kryptys (Žin., 2004, Nr. 44-1446);
- Daugiabučio namo šildymo ir karšto vandens sistemos privalomieji reikalavimai (Žin., 2003, Nr. 65-2975);
- Elektros energijos supirkimo iš bendrų šilumos ir elektros energijos gamintojų tvarka (Žin., 2003, Nr. 70-3197);
- Šilumos supirkimo iš nepriklausomų gamintojų į šilumos tiekimo sistemas tvarka (Žin., 2003, Nr. 75-3481);
- Namų šildymo ir (ar) karšto vandens sistemos rekonstravimo pagal privalomuosius reikalavimus ir šių darbų rėmimo tvarka (Žin., 2003, Nr. 75-3481);
- Šilumos ūkio specialiųjų planų rengimo taisyklės (Žin., 2002, 12-360);
- Namų šildymo ir (ar) karšto vandens sistemos rekonstravimo pagal privalomuosius reikalavimus bei šių darbų rėmimo tvarka (Žin., 2003, Nr. 75-3481);
- Kompensacijos už rezervinę galią nustatymo metodika (Žin., 2003, Nr. 81(1)-3715);
- Šilumos vartotojų įrenginių atjungimo nuo šilumos tiekimo sistemų ekonominio įvertinimo metodika (Žin., 2003, Nr. 81(1)-3716);
- Vartotojų (juridinių ir fizinių asmenų) lėšomis iki Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo įsigaliojimo įrengtų bendrai naudojamų energetikos objektų, skirtų šilumai perduoti, išpirkimo ar eksploataavimo aprašas (Žin., 2005, Nr. 89-3344).

Lentelė 2. Direktyvos apibrėžimų analizė

Sąvoka Direktyvoje (3 straipsnis)	Susijusios sąvokos LR įstatymuose	Komentarai
<p>a) „energija“ – komerciniu pagrindu prieinama visų formų energija, įskaitant elektros energiją, gamtines dujas (įskaitant suskystintas gamtines dujas), suskystintas naftos dujas, bet kokį šildymui ir vėsinimui naudojamą kurą (įskaitant centralizuotą šildymą ir vėsinimą), akmens anglis ir lignitą, durpes, kurą transportui (išskyrus aviacinį kurą ir jūrų transporto talpyklų kurą) ir biomase, kaip apibrėžta 2001 m. rugsėjo 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2001/77/EB dėl elektros, pagamintos iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių, skatinimo elektros energijos vidaus rinkoje;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • LR Energetikos įstatymas, 2 str., 3 p. Energija – elektros ir šilumos energija. Energija yra laikoma preke. Šiame įstatyme energijai priskiriamos ir gamtines dujas. • LR Energetikos įstatymas, 2 str., 5 p. Energijos ištekliai – gamtos ištekliai ir jų perdirbimo produktai, kurie naudojami energijai gaminti. • LR Šilumos ūkio įstatymas Susijusių sąvokų nėra. • LR Elektros energetikos įstatymas, 2 str., 5 p. (taip pat <i>Elektros energijos tiekimo ir naudojimo taisyklės</i>): Elektros energija – gaminama aktyvinė elektros energija, kuri kaip prekė pateikiama vartotojui. • LR Gamtinių dujų įstatymas, 2 str., 1 p. <i>LR Gamtinių dujų įstatymo pakeitimo įstatymo projektas, 2 str., 1 p.</i> Gamtinės dujos – iš žemės gelmių išgaunamų angliavandenilių mišinys, kuris normaliomis 	<p>Pagal Direktyvą „energijos“ sąvokai priskiriama ne tik elektros ir šilumos energija bei gamtinės dujos, bet ir visas šildymui ir vėsinimui naudojamas kuras, kuras transportui (išskyrus aviacinį kurą ir jūrų transporto talpyklų kurą).</p> <p>LR Energetikos įstatyme apibrėžta „energijos“ sąvoka neapima kuro (išskyrus gamtines dujas). Kuras (kaip gamtos išteklių perdirbimo produktas) įtrauktas į kitą šio įstatymo sąvoką „energijos ištekliai“. Apibrėžimas „energijos ištekliai“ apima ne vien kurą, bet apskritai gamtos išteklius, naudojamus energijai gaminti.</p> <p>LR Biokuro, biodegalų, bioalyvų įstatyme apibrėžtos biomasės, biokuro, biodegalų sąvokos.</p> <p>Naftos produktų tiekimo ir vartojimo apribojimų taikymo plane įvesta „degalų“ (kuro</p>

	<p>sąlygomis yra dujinės būsenos.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>LR Transporto veiklos pagrindų įstatymas</i>. <p>Susijusių sąvokų nėra.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>LR Biokuro, biodegalų, bioalyvų įstatymas, 3 str., 2p.</i> <p>Biodegalai – biokuras, tinkamas naudoti vidaus degimo varikliuose kaip degalai. Biodegalais (biokuru) laikytinų produktų sąrašas apima mažiausiai šiuos produktus:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) bioetanolis <...>; 2) biodyzelinas <...>; 3) biodujos <...>; 4) biometanolis <...>; 5) biodimetileteris <...>; 6) bioetiltretbutileteris <...>; 7) biometiltretbutileteris <...>; 8) sintetiniai biodegalai (biokuras) <...>; 9) biovandenilis <...>; 10) grynas augalinės kilmės aliejus <...>. <ul style="list-style-type: none"> • <i>LR Biokuro, biodegalų, bioalyvų įstatymas, 3 str., 3p.</i> <p>Biokuras – iš biomasės pagaminti degūs dujiniai, skystieji ir kietieji produktai, naudojami energijai gaminti.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>LR Biokuro, biodegalų, bioalyvų įstatymas, 3 str., 4p.</i> <p>Biomasė – žemės ūkio (įskaitant augalinės ir gyvūninės kilmės medžiagas), miškų ūkio ir kitų susijusių pramonės šakų produktai ir atliekos ar šių produktų bei atliekų biologiškai skaidoma dalis, taip pat pramoninių ir buitinių atliekų biologiškai skaidoma dalis.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Nacionalinės energetikos strategijos projektas, XII skyrius, 18 p.</i> <p>Galutinė energija vadinama ta pirminių gamtinių išteklių (akmens anglių, gamtinių dujų, naftos ir kt.) ir antrinių energijos išteklių (elektros energijos, naftos produktų, centralizuotai tiekiamos šilumos ir kt.) dalis, kurią tiesiogiai savo įrenginiuose suvartoja galutiniai vartotojai (pramonės, žemės ūkio, transporto ir prekybos bei paslaugų sektoriaus įmonės, individualūs vartotojai ir pan.).</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Naftos produktų tiekimo ir vartojimo apribojimų taikymo planas, II skyrius, 3 p.</i> <p>Degalai – tai naftos produktai (variklių benzinas, reaktyvinis kuras, dyzelinas, kiti gazoliai, suskystintosios dujos, skirtos autotransportui) ir biodegalai, vartojami transporto priemonių, kitų mechanizmų vidaus degimo bei reaktyviniuose varikliuose.</p> <p>Kuras – iš naftos pagaminti degieji skysti produktai, skirti vartoti kaip katilų kuras, ir kiti skysti degieji produktai, vartojami kaip kuras.</p>	<p>transportui) sąvoka.</p> <p>Direktyvos sąvoką „energija“ LR teisės aktuose atitinka sąvokos „energija“, „energijos išteklių“, „biodegalai“, „biokuras“, „biomasė“, „degalai“.</p> <p>Todėl LR Energetikos įstatyme apibrėžtos „energijos“ sąvokos keisti nereikia.</p> <p>Perkeliant į LR teisės aktus Direktyvos nuostatas, sąvoka „energija“ pagal Direktyvą traktuojama kaip „energija ir energijos išteklių“.</p>
--	--	--

<p>b) „energijos vartojimo efektyvumas“ – sukurto darbo, paslaugų, prekių ar gautos energijos ir energijos sąnaudų santykis;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • LR Energetikos įstatymas, 2 str., 8 p. <p>Efektyvumas – energijos išteklių ir energijos veiksmingo panaudojimo laipsnis.</p> <p>Kituose LR įstatymuose ir nagrinėtuose poįstatyminiuose teisės aktuose sąvokų, susijusių su Direktyvoje pateiktu „energijos vartojimo efektyvumo“ apibrėžimu, nėra.</p>	<p>Sąvokos atitinka.</p>
<p>c) „energijos vartojimo efektyvumo didinimas“ – energijos galutinio vartojimo efektyvumo didėjimas dėl technologijų, elgsenos ir (arba) ekonominių pokyčių;</p>	<p>LR įstatymuose ir nagrinėtuose poįstatyminiuose teisės aktuose sąvokų, susijusių su Direktyvoje pateiktu „energijos vartojimo efektyvumo didinimo“ apibrėžimu, nėra.</p>	<p>Kadangi perkeltiant šią Direktyvą į LR teisinę bazę, bus keičiamas LR Energetikos įstatymas, kartu siūloma šiame įstatyme įvesti ir tokią sąvoką:</p> <p>Efektyvumo didinimas – energijos ir energijos išteklių galutinio vartojimo efektyvumo didėjimas dėl technologijų, elgsenos ir (arba) ekonominių pokyčių.</p>
<p>d) „sutaupyta energija“ – sutaupytos energijos kiekis, kuris nustatomas matuojant ir (arba) apskaičiuojant suvartojimą prieš ir po to, kai buvo įgyvendintos viena ar daugiau energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių, tuo pat metu užtikrinant norminimą dėl energijos suvartojimą veikiančių išorės sąlygų;</p>	<p>LR įstatymuose ir nagrinėtuose poįstatyminiuose teisės aktuose sąvokų, susijusių su Direktyvoje pateiktu „sutaupyta energija“ apibrėžimu, nėra.</p>	<p>Kadangi perkeltiant šią Direktyvą į LR teisinę bazę, bus keičiamas LR Energetikos įstatymas, kartu siūloma šiame įstatyme įvesti ir tokią sąvoką:</p> <p>Sutaupyta energija – sutaupytos energijos ir energijos išteklių kiekis, kuris nustatomas matuojant ir (arba) apskaičiuojant suvartojimą prieš ir po to, kai buvo įgyvendintos viena ar daugiau efektyvumo didinimo priemonių, tuo pat metu užtikrinant norminimą dėl energijos ir energijos išteklių suvartojimą veikiančių išorės sąlygų.</p>
<p>e) „energetinė paslauga“ – fizinė nauda, naudingumas ar gerovė, sukuriami sujungus energiją su energetiškai efektyvia technologija ir (arba) veiksmu, kuris gali apimti eksploatavimą, priežiūrą ir kontrolę, būtina teikiant paslaugą, kuri teikiama pagal sutartį ir buvo įrodyta, kad įprastinėmis sąlygomis dėl jos atsirado patikrinamas ir išmatuojamas ar apskaičiuojamas energijos vartojimo efektyvumo padidėjimas arba pirminės energijos sutaupymas;</p>	<p>LR įstatymuose ir nagrinėtuose poįstatyminiuose teisės aktuose sąvokų, susijusių su Direktyvoje pateiktu „energetinės paslaugos“ apibrėžimu, nėra.</p>	<p>Kadangi perkeltiant šią Direktyvą į LR teisinę bazę, bus keičiamas LR Energetikos įstatymas, kartu siūloma šiame įstatyme įvesti ir tokią sąvoką. Ši sąvoka taip pat reikalinga, norint įvesti sąvoką „energetinių paslaugų bendrovė“</p> <p>Energetinė paslauga – fizinė nauda, naudingumas ar gerovė, sukuriami sujungus energiją ar energijos išteklius su efektyvia technologija ir (arba) veiksmu, kuris gali apimti eksploatavimą, priežiūrą ir kontrolę, būtina teikiant paslaugą, kuri teikiama pagal sutartį ir buvo įrodyta, kad įprastinėmis sąlygomis dėl jos atsirado patikrinamas ir išmatuojamas ar apskaičiuojamas efektyvumo padidėjimas arba pirminės energijos sutaupymas.</p>
<p>f) „energijos vartojimo efektyvumo mechanizmai“ – vyriausybių arba vyriausybinių</p>	<p>LR įstatymuose ir nagrinėtuose poįstatyminiuose teisės aktuose sąvokų, susijusių su Direktyvoje pateiktu „energijos vartojimo efektyvumo</p>	<p>Šios sąvokos įvesti į LR teisinę bazę nereikia.</p>

<p>įstaigų naudojamos bendrosios priemonės, kuriomis kuriama rėmimo sistema ar skatinamosios priemonės, sudarančios sąlygas rinkos dalyviams teikti ir įsigyti energetines paslaugas ir kitas energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemones;</p>	<p>mechanizmai” apibrėžimu, nėra.</p>	
<p>g) „energijos vartojimo efektyvumo didinimo programos“ – veikla, kuri nukreipiama į galutinių pirkėjų grupes ir kuri paprastai sudaro sąlygas patikrinamam ir išmatuojamam ar apskaičiuojamam energijos vartojimo efektyvumo padidimui;</p>	<p>LR įstatymuose ir nagrinėtuose poįstatyminiuose teisės aktuose sąvokų, susijusių su Direktyvoje pateiktu “energijos vartojimo efektyvumo didinimo programos” apibrėžimu, nėra.</p>	<p>Šios sąvokos įvesti į LR teisinę bazę nereikia.</p>
<p>h) „energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės“ – visi veiksmai, kurie paprastai sudaro sąlygas patikrinamam ir išmatuojamam ar apskaičiuojamam energijos vartojimo efektyvumo didimui;</p>	<p>LR įstatymuose ir nagrinėtuose poįstatyminiuose teisės aktuose sąvokų, susijusių su Direktyvoje pateiktu “energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės” apibrėžimu, nėra.</p>	<p>Kadangi perkeliant šią Direktyvą į LR teisinę bazę, bus keičiamas LR Energetikos įstatymas, kartu siūloma šiame įstatyme įvesti ir tokią sąvoką:</p> <p>Efektyvumo didinimo priemonės – visi veiksmai, kurie paprastai sudaro sąlygas patikrinamam ir išmatuojamam ar apskaičiuojamam efektyvumo didimui.</p>
<p>i) „energetinių paslaugų bendrovė“ (EPB)– fizinis ar juridinis asmuo, vartotojo įrenginiui ar vartotojo patalpose teikiantis energetines paslaugas ir (arba) kitas energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemones ir tuo būdu prisiimantis tam tikro masto finansinę riziką. Mokėjimas už suteiktas paslaugas (visiškai arba iš dalies) grindžiamas tuo, kiek padidėjo energijos vartojimo efektyvumas ir kiek buvo laikomasi kitų susitartų įvykdymo kriterijų;</p>	<p>LR įstatymuose ir nagrinėtuose poįstatyminiuose teisės aktuose sąvokų, susijusių su Direktyvoje pateiktu “energetinių paslaugų bendrovių” apibrėžimu, nėra.</p>	<p>Ši sąvoka turėtų būti įvesta į LR teisinę bazę. Kadangi įgyvendinant Direktyvą bus keičiamas LR Energetikos įstatymas, siūloma šiame įstatyme įvesti „energetinių paslaugų bendrovės“ sąvoką:</p> <p>Energetinių paslaugų bendrovė (EPB) – fizinis ar juridinis asmuo, vartotojo įrenginiui ar vartotojo patalpose teikiantis energetines paslaugas ir (arba) kitas efektyvumo didinimo priemones ir tuo būdu prisiimantis tam tikro masto finansinę riziką. Mokėjimas už suteiktas paslaugas (visiškai arba iš dalies) grindžiamas tuo, kiek padidėjo efektyvumas ir kiek buvo laikomasi kitų susitartų įvykdymo kriterijų.</p>
<p>j) „sutartis dėl energijos vartojimo efektyvumo“ – naudos gavėjo ir paslaugos teikėjo (paprastai EPB) susitarimas dėl energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės, kai į tas priemones investuojama atsižvelgiant į susitartą energijos vartojimo efektyvumo didinimo lygį;</p>	<p>LR įstatymuose ir nagrinėtuose poįstatyminiuose teisės aktuose sąvokų, susijusių su Direktyvoje pateiktu “sutarties dėl energijos vartojimo efektyvumo” apibrėžimu, nėra.</p>	<p>Šios sąvokos įvesti į LR teisinę bazę nereikia.</p>
<p>k) „trečiosios šalies finansavimas“ – susitarimas, kuriame dalyvauja ne tik energijos</p>	<p>LR įstatymuose ir nagrinėtuose poįstatyminiuose teisės aktuose sąvokų, susijusių su Direktyvoje pateiktu “trečiosios šalies finansavimo”</p>	<p>Šios sąvokos įvesti į LR teisinę bazę nereikia.</p>

<p>tiekėjas ir energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės naudos gavėjas, bet ir trečioji šalis, kuri finansuoja priemonę ir ima iš naudos gavėjo mokesčių, lygiavertį daliai sutaupytos energijos, gautos naudojant energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonę. Ši trečioji šalis gali būti arba gali nebūti EPB;</p>	<p>apibrėžimu, nėra.</p>	
<p>l) „energijos vartojimo auditas“ – sisteminė procedūra, kurios metu gaunama patikimos informacijos apie pastato ar pastatų grupės, pramoninių procesų ir (arba) įrenginių, paslaugų privačiame arba viešajame sektoriuose energijos naudojimo charakteristikas, ir kuria nustatomos ir apskaičiuojamos ekonomiškai efektyvios energijos sutaupymo galimybės bei pranešami rezultatai;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>LR Energetikos įstatymas, 2 str., 25 p.</i> <p>Energetikos auditas – energetikos įrenginių, technologinių įrenginių ir procesų būklės patikrinimas ir įvertinimas efektyvaus energijos vartojimo požiūriu bei energijos išteklių ar energijos taupymo priemonių parinkimas.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>LR Energetikos įstatymas, 2 str., 1 p.</i> <p>Energetika – energetikos veiklą apimanti ūkio dalis.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>LR Energetikos įstatymas, 2 str., 2 p.</i> (taip pat <i>Įmonių, turinčių teisę eksploatuoti energetikos įrenginius, atestavimo tvarka ir sąlygos</i>): <p>Energetikos veikla – ekonominė veikla, kuri apima energijos išteklių ar energijos žvalgymą, gavybą, perdirbimą, gamybą, laikymą, transportavimą, perdavimą, skirstymą, tiekimą, prekybą, rinkodarą, energetikos objektų ir įrenginių eksploatavimą.</p> <p>Kituose LR įstatymuose ir nagrinėtuose poįstatyminiuose teisės aktuose sąvokų, susijusių su Direktyvoje pateiktu „energijos vartojimo audito“ apibrėžimu, nėra.</p>	<p>LR Energetikos įstatyme apibrėžto „energetikos audito“ ir Direktyvoje apibrėžto „energijos vartojimo audito“ sąvokų, auditų objekto bei rezultatų analizė detalai aprašyta 9 skyriuje 4 lentelėje.</p> <p>Pagal LR Energetikos įstatymą „energetikos auditas“ apima tik energetikos įrenginius ir procesus (pagal „energetikos“ ir „energetikos veiklos“ apibrėžimą). Pagal Direktyvą „energijos vartojimo auditas“ apima visus galutinius energijos ir energijos išteklių vartotojus – ne tik energetikos įrenginius (kai „energijos“ sąvoka atitinka Direktyvos 3 straipsnio a punktą).</p> <p>LR Energetikos įstatyme reikalinga vietoj „energetikos audito“ sąvokos įvesti „energijos ir energijos išteklių vartojimo audito“ sąvoką. Naujoji sąvoka apimtų ir dabar įstatyme apibrėžtą „energetikos audita“. Siūloma sąvoka:</p> <p>Energijos ir energijos išteklių vartojimo auditas – sisteminė procedūra, kurios metu gaunama patikimos informacijos apie pastato ar pastatų grupės, pramoninių procesų ir (arba) įrenginių, paslaugų privačiame arba viešajame sektoriuose energijos ir energijos išteklių naudojimo charakteristikas, ir kuria nustatomos ir apskaičiuojamos ekonomiškai efektyvios energijos sutaupymo galimybės bei pranešami rezultatai.</p>
<p>m) „energijos taupymo finansiniai instrumentai“ – visi finansiniai instrumentai, pavyzdžiui, fondai, subsidijos, mokesčių gražinamosios išmokos, paskolos, trečiosios šalies finansavimas, sutartys dėl energijos vartojimo efektyvumo, energijos sutaupymo sutarčių garantijos, energetikos funkcijų perdavimo trečiajai šaliai ir kitos susijusios sutartys, kurias rinkai</p>	<p>LR įstatymuose ir nagrinėtuose poįstatyminiuose teisės aktuose sąvokų, susijusių su Direktyvoje pateiktu „energijos taupymo finansinių instrumentų“ apibrėžimu, nėra.</p>	<p>Šios sąvokos įvesti į LR teisinę bazę nereikia.</p>

<p>teikia viešosios arba privačios įstaigos tam, kad iš dalies arba visiškai būtų padengtos pradinės projekto išlaidos įgyvendinant energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemones;</p>		
<p>n) „galutinis pirkėjas“ – fizinis ar juridinis asmuo, kuris įsigyja energiją galutiniam vartojimui;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>LR Energetikos įstatymas, 2 str., 22 p.</i> <p>Energijos vartotojas – juridinis ar fizinis asmuo, perkantis energiją.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>LR Elektros energetikos įstatymas, 2 str., 35 p.</i> <p>Vartotojas – asmuo, kurio įrenginiai yra prijungti prie perdavimo arba skirstomųjų tinklų ar tiesioginės linijos ir kuris perka elektros energiją vartojimo tikslams.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>LR Šilumos ūkio įstatymas 2 str., 32 p.</i> <p>Šilumos vartotojas – juridinis ar fizinis asmuo, kurio naudojami šildymo prietaisai nustatyta tvarka prijungti prie šilumos perdavimo tinklų ar pastatų šildymo ir karšto vandens sistemų.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>LR Gamtinių dujų įstatymas, 2 str., 23 p.</i> <p>Galutinis vartotojas – vartotojas, perkantis dujas naudoti savo poreikiams.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>LR Gamtinių dujų įstatymo pakeitimo įstatymo projektas, 2 str., 39 p.</i> <p>Vartotojai – juridiniai ar fiziniai asmenys, perkantys dujas.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>LR Biokuro, biodegalų, bioalyvų įstatymas, 3 str., 7 p.</i> <p>Naudotojas – fizinis arba juridinis asmuo, naudojantis biokurą, biodegalus ar bioalyvas.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Šilumos energijos ir šilumnešio kiekio apskaitos taisyklės</i> <p>Šilumos vartotojas (vartotojas) - objekto savininkas (jo įgaliota įmonė), pasirašęs šilumnešio ir šilumos tiekimo, vartojimo, atsiskaitymo sutartį su tiekėju (šilumos įmone, kito objekto savininku arba įgaliota įmone), arba objekto buto (patalpų) savininkas (jo įgaliota įmonė), pasirašęs šilumnešio ir šilumos tiekimo, vartojimo, atsiskaitymo sutartį su tiekėju (objekto savininku, šilumos įmone arba jų įgaliota įmone).</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Energetikos įrenginių avarių ir veikimo sutrikimų tyrimo ir apskaitos nuostatai</i> <p>Vartotojas – tai fizinis arba juridinis asmuo, kuris nustatyta tvarka vartoja elektros, šilumos energiją, dujas.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Elektros energijos tiekimo ir naudojimo taisyklės</i> <p>Vartotojas (abonentas) – asmuo, kurio įrenginiai yra prijungti prie perdavimo arba skirstomųjų tinklų ir kuris perka elektros energiją vartojimo tikslams.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Elektros tinklų kodeksas</i> <p>Vartotojas – juridinis ar fizinis asmuo, perkantis elektros energiją naudojimo tikslams.</p> <p>Kituose LR įstatymuose ir nagrinėtuose</p>	<p>Pagal Direktyvą „energijos“ sąvokai priskiriama ne tik elektros ir šilumos energija bei gamtinės dujos, bet ir visas šildymui ir vėsinimui naudojamas kuras, kuras transportui (žr. šios lentelės a skiltį). Todėl Direktyvos „galutinio pirkėjo“ sąvoką LR įstatymuose turi atitikti visų rūšių energijos (pagal Direktyvą) vartotojų sąvokos.</p> <p>LR įstatymuose yra įvestos elektros, šilumos, gamtinių dujų, biokuro, biodegalų, bioalyvų sąvokos. Nė viename LR įstatyme nėra įvestos kito kuro (išskyrus gamtines dujas, biokurą, biodegalus) bei transporto kuro „vartotojo“ sąvokos.</p> <p>Siūloma LR Energetikos įstatyme vietoj „energijos vartotojo sąvokos“ įvesti „galutinio vartotojo“ sąvoką. Naujoji sąvoka „galutinis vartotojas“ turėtų apimti energijos (pagal Direktyvos 3a punkte pateiktą „energijos“ apibrėžimą) vartotojus – t.y. energijos ir energijos išteklių vartotojus. Naujoji sąvoka LR Energetikos įstatyme formuluojama taip:</p> <p>Galutinis vartotojas – fizinis ar juridinis asmuo, kuris įsigyja energiją ar energijos išteklius galutiniam vartojimui.</p>

	<p>pojstatyminiuose teisės aktuose sąvokų, susijusių su Direktyvoje pateiktu „galutinis pirkėjas“ apibrėžimu, nėra.</p>	
<p>o) „energijos skirstytojas“ – fizinis ar juridinis asmuo, atsakingas už energijos transportavimą siekiant ją pateikti galutiniams pirkėjams ar skirstymo stotims, parduodančioms energiją galutiniams pirkėjams. Į šį apibrėžimą neįtraukiami elektros energijos ir dujų skirstymo sistemos operatoriai, įtraukti į p punktą;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>LR Energetikos įstatymas, 2 str., 10 p.</i> <p>Energetikos įmonė – įmonė, kuri verčiasi energetikos veikla.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>LR Energetikos įstatymas, 2 str., 2 p.</i> <p>Energetikos veikla – ekonominė veikla, kuri apima energijos išteklių ar energijos žvalgymą, gavybą, perdirbimą, gamybą, laikymą, transportavimą, perdavimą, skirstymą, tiekimą, prekybą, rinkodarą, energetikos objektų ir įrenginių eksploatavimą.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>LR Šilumos ūkio įstatymas 2 str., 23 p.</i> <p>Šilumos tiekėjas – juridinis asmuo, valdantis šilumos perdavimo tinklą, organizuojantis šio tinklo eksploatavimą gaminant (perkant) šilumą ir tiekiant ją vartotojams.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Vartotojų (juridinių ir fizinių asmenų) lėšomis iki Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo įsigaliojimo įrengtų bendrai naudojamų energetikos objektų, skirtų šilumai perduoti, išpirkimo ar eksploataavimo aprašas</i> <p>Šilumos tiekėjas – juridinis asmuo, turintis šilumos tiekimo licenciją, valdantis šilumos perdavimo tinklą, organizuojantis šio tinklo eksploatavimą gaminant (perkant) šilumą ir tiekiant ją vartotojams.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Šilumos energijos ir šilumnešio kiekio apskaitos taisyklės</i> <p>Šilumos tiekėjas (tiekėjas) - šilumos įmonė (įgaliota įmonė), pasirašiusi šilumnešio ir šilumos tiekimo, vartojimo, atsiskaitymo sutartį su objekto savininku (tiekėju arba vartotoju), su objekto butų (patalpų) savininku (vartotoju) arba atitinkamai su jų įgaliota įmone, arba objekto savininkas (jo įgaliota įmonė), pasirašęs šilumnešio ir šilumos tiekimo, vartojimo, atsiskaitymo sutartį su tiekėju (šilumos įmone arba įgaliota įmone) ir vartotoju (kito objekto savininku, butų (patalpų) savininku arba jų įgaliota įmone).</p> <p>Kituose LR įstatymuose ir nagrinėtuose pojstatyminiuose teisės aktuose sąvokų, susijusių su Direktyvoje pateiktu „energijos skirstytojas“ apibrėžimu, nėra.</p>	<p>Pagal Direktyvą „energijos skirstytojų“ sąvokai priskiriami šilumos ir kuro transportavimu užsiimantys fiziniai ar juridiniai asmenys.</p> <p>LR Energetikos įstatyme apibrėžtas „energetikos įmonių“ terminas apima ir energijos skirstytojus, ir skirstymo sistemos operatorius, ir mažmeninės prekybos energija bendroves.</p> <p>LR Šilumos ūkio įstatyme apibrėžtas „šilumos tiekėjo terminas“ apima ir šilumos skirstytojus ir mažmeninės prekybos šiluma bendroves pagal Direktyvos apibrėžimus.</p> <p>Direktyvoje apibrėžtas „energijos skirstytojų“ terminas apima ir kuro transportavimo ir skirstymo sistemas (pagal Direktyvos „energijos“ apibrėžimą). LR įstatymuose kuro transportavimo įmonės priskiriamos energetikos įmonėms.</p> <p>Sąvokos atitinka.</p>
<p>p) „skirstymo sistemos operatorius“ – fizinis ar juridinis asmuo, atsakingas už elektros energijos ar gamtinių dujų skirstymo sistemos eksploatavimą, priežiūros užtikrinimą, ir prireikus – už jos plėtrą konkrečioje vietovėje, bei tam tikrais atvejais – už jos sujungimą su kitomis sistemomis bei už tai, kad būtų užtikrinta sistemos ilgalaikė galimybė patenkinti pagrįstą elektros energijos ar gamtinių dujų skirstymo paklausą;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>LR Energetikos įstatymas, 2 str., 10 p.</i> <p>Energetikos įmonė – įmonė, kuri verčiasi energetikos veikla.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>LR Energetikos įstatymas, 2 str., 2 p.</i> <p>Energetikos veikla – ekonominė veikla, kuri apima energijos išteklių ar energijos žvalgymą, gavybą, perdirbimą, gamybą, laikymą, transportavimą, perdavimą, skirstymą, tiekimą, prekybą, rinkodarą, energetikos objektų ir įrenginių eksploatavimą.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>LR Elektros energetikos įstatymas, 2 str., 30 p.</i> (taip pat <i>Elektros energijos tiekimo ir naudojimo taisyklės</i>); 	<p>LR Energetikos įstatyme apibrėžtas „energetikos įmonių“ terminas apima ir skirstymo sistemos operatorius.</p> <p>LR Elektros energetikos įstatymo sąvoka „skirstomųjų tinklų operatorius“ atitinka Direktyvos sąvoką „skirstymo sistemos operatorius“.</p> <p>LR Gamtinių dujų įstatymo sąvoka „paskirstymo įmonė“ atitinka Direktyvos sąvoką „skirstymo sistemos operatorius“. Įstatyme apibrėžta „gamtinių dujų įmonės“ taip pat apima ir skirstymo</p>

	<p>Skirstomųjų tinklų operatorius – juridinis asmuo, nuosavybės ar kita teise valdantis, eksploatuojantis, prižiūrintis ir plėtojantis skirstomuosius tinklus, esančius jo veiklos licencijoje nurodytoje teritorijoje, pagal skirstomųjų tinklų naudotojų poreikius.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>LR Gamtinių dujų įstatymas, 2 str., 2 p.</i> <p>Gamtinių dujų įmonė – įmonė, kuri verčiasi bent viena iš šių veiklų: gamtinių dujų (toliau – dujų), tarp jų ir suskystintų, gavybos, perdavimo, paskirstymo, tiekimo, pirkimo bei laikymo ir yra atsakinga už susijusius su šiomis veiklomis komercinius, techninius ir (arba) eksploatavimo įpareigojimus. Galutiniai vartotojai dujų įmonėms nepriskiriami.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>LR Gamtinių dujų įstatymas, 2 str., 6 p.</i> <p>Paskirstymo įmonė – įmonė, kuri verčiasi dujų paskirstymo veikla.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>LR Gamtinių dujų įstatymo pakeitimo įstatymo projektas, 3 str., 32 p.</i> <p>Skirstymo sistemos operatorius – dujų įmonė, kuri licencijoje nurodytoje teritorijoje verčiasi skirstymo veikla ir yra atsakinga už skirstymo sistemos eksploatavimą, o kai reikia – ir už jos plėtrą bei už tai, kad būtų užtikrintos sistemos ilgalaikės galimybės patenkinti pagrįstus dujų skirstymo poreikius.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Elektros tinklų kodeksas</i> <p>Skirstomųjų tinklų operatorius – juridinis asmuo, valdantis skirstomuosius tinklus savo aptarnaujamoje teritorijoje.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Elektrinių ir elektros tinklų eksploatavimo taisyklės</i> <p>Energetikos įmonė – savo vardą turintis ūkinis vienetas, įsteigtas ir įregistruotas Lietuvos Respublikos įmonių įstatymo nustatyta tvarka, įsteigtas elektros ir šilumos gamybos, perdavimo, skirstymo ir tiekimo veiklai.</p> <p>Kituose LR įstatymuose ir nagrinėtuose poįstatyminiuose teisės aktuose sąvokų, susijusių su Direktyvoje pateiktu „skirstymo sistemos operatoriaus“ apibrėžimu, nėra.</p>	<p>sistemos operatorius.</p> <p>LR Gamtinių dujų įstatymo pakeitimo įstatymo projekte sąvoka „skirstymo sistemos operatorius“ atitinka Direktyvos sąvoką.</p> <p>Sąvokos atitinka.</p>
<p>q) „mažmeninės prekybos energija bendrovė“ – fizinis ar juridinis asmuo, kuris parduoda energiją galutiniams pirkėjams;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>LR Energetikos įstatymas, 2 str., 10 p.</i> <p>Energetikos įmonė – įmonė, kuri verčiasi energetikos veikla.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>LR Energetikos įstatymas, 2 str., 2 p.</i> <p>Energetikos veikla – ekonominė veikla, kuri apima energijos išteklių ar energijos žvalgymą, gavybą, perdirbimą, gamybą, laikymą, transportavimą, perdavimą, skirstymą, tiekimą, prekybą, rinkodarą, energetikos objektų ir įrenginių eksploatavimą.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>LR Elektros energetikos įstatymas, 2 str., 31 p.</i> <p>Tiekimas – elektros energijos pardavimas vartotojui.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>LR Elektros energetikos įstatymas, 2 str., 15</i> 	<p>LR Energetikos įstatymo sąvoka „energetikos įmonė“ apima ir Direktyvos sąvoką „mažmeninės prekybos energija bendrovė“.</p> <p>LR Elektros energetikos įstatyme sąvokos „nepriklausomas tiekėjas“ ir „visuomeninis tiekėjas“ atitinka Direktyvos sąvoką „mažmeninės prekybos energija bendrovė“.</p> <p>LR Gamtinių dujų įstatyme ir įstatymo pakeitimo įstatymo projekte sąvokos „tiekimo įmonė“ atitinka Direktyvos sąvoką „mažmeninės prekybos energija bendrovė“.</p> <p>LR Šilumos ūkio įstatyme ir</p>

	<p><i>p.</i></p> <p>Nepriklausomas tiekėjas – asmuo, tiekiantis elektros energiją laisviesiems vartotojams ir turintis atitinkamą licenciją vykdyti šią veiklą.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>LR Elektros energetikos įstatymas, 2 str., 40 p.</i> <p>Visuomeninis tiekėjas – juridinis asmuo, įpareigotas tiekti elektros energiją jo veiklos licencijoje nurodytoje teritorijoje esantiems vartotojams pagal šio įstatymo 40 straipsnyje nustatytus elektros rinkos liberalizavimo etapus ir laisviesiems vartotojams, kurie nepasirinko nepriklausomo tiekėjo.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>LR Gamtinių dujų įstatymas, 2 str., 7 p.</i> <p>Tiekimas – dujų pristatymas ir (ar) pardavimas vartotojams.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>LR Gamtinių dujų įstatymas, 2 str., 8 p.</i> <p>Tiekimo įmonė – įmonė, kuri verčiasi dujų tiekimo veikla.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>LR Gamtinių dujų įstatymo pakeitimo įstatymo projektas, 3 str., 36 p.</i> <p>Tiekimas – dujų pardavimas ir (ar) perpardavimas vartotojams bei jų patiekimas į sistemą.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>LR Gamtinių dujų įstatymo pakeitimo įstatymo projektas, 3 str., 37 p.</i> <p>Tiekimo įmonė – dujų įmonė, kuri verčiasi dujų tiekimo veikla.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>LR Šilumos ūkio įstatymas 2 str., 23 p.</i> <p>Šilumos tiekėjas – juridinis asmuo, valdantis šilumos perdavimo tinklą, organizuojantis šio tinklo eksploatavimą gaminant (perkant) šilumą ir tiekiant ją vartotojams.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>LR Šilumos ūkio įstatymas 2 str., 24 p.</i> <p>Šilumos tiekimas – centralizuotai pagamintos šilumos ir (ar) karšto vandens pristatymas ir pardavimas šilumos vartotojams.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Elektros tinklų kodeksas</i> <p>Tiekėjas – juridinis ar fizinis asmuo, kuris turi teisę disponuoti tiekiamą į tinklą energija generavimo taškuose ir kuris turi pasirašęs su gavėju pardavimo, o su tinklais persiuntimo sutartį.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Energetikos įrenginių avarių ir veikimo sutrikimų tyrimo ir apskaitos nuostatai</i> <p>Elektros, šilumos energijos tiekėjas – tai fizinis arba juridinis asmuo, turintis teisę tiekti elektros, šilumos energiją vartotojui pagal tarpusavyje sudarytą vartojimo (pirkimo–pardavimo) sutartį.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Aprūpinimo elektros energija nutraukimo, siekiant užtikrinti visuomenės interesus, detalios sąlygos ir su tuo susijusių nuostolių apskaičiavimo ir atlyginimo tvarka</i> <p>Tiekėjai - įmonės, turinčios laisvojo vartotojo statusą, importuojančios ar perkančios eksportui elektros energiją ir turinčios visuomeninio ar nepriklausomo tiekėjo licenciją bei rinkos</p>	<p>įstatymo projekte sąvoka „šilumos tiekėjas“ atitinka Direktyvos sąvoką „mažmeninės prekybos energija bendrovė“.</p> <p>Sąvokos atitinka.</p>
--	--	--

	<p>operatoriaus registruotos kaip veikiančios elektros rinkos dalyviai.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Elektrinių ir elektros tinklų eksploatavimo taisyklės</i> <p>Energetikos įmonė – savo vardą turintis ūkinis vienetas, įsteigtas ir įregistruotas Lietuvos Respublikos įmonių įstatymo nustatyta tvarka, įsteigtas elektros ir šilumos gamybos, perdavimo, skirstymo ir tiekimo veiklai.</p> <p>Skirstomųjų tinklų įmonė/skirstomųjų tinklų operatorius – juridinis asmuo, valdantis skirstomuosius tinklus savo aptarnaujamoje teritorijoje.</p> <p>Kituose LR įstatymuose ir nagrinėtuose poįstatyminiuose teisės aktuose sąvokų, susijusių su Direktyvoje pateiktu „mažmeninės prekybos energija bendrovės“ apibrėžimu, nėra.</p>	
<p>r) „mažas skirstytojas, mažas skirstymo sistemos operatorius ir maža mažmeninės prekybos energija bendrovė“ – fizinis ar juridinis asmuo, kuris skirsto arba parduoda energiją galutiniams pirkėjams ir kuris paskirsto ar parduoda mažiau negu 75 GWh energijos ekvivalento per metus ar yra įdarbinęs mažiau negu 10 asmenų, arba kurio metinė apyvarta ir (arba) bendras metinis balansas neviršija 2000 000 EUR;</p>	<p>LR įstatymuose ir nagrinėtuose poįstatyminiuose teisės aktuose toks terminas nėra įvestas.</p>	<p>Šios sąvokos įvesti į LR teisinę bazę nereikia.</p>
<p>s) „baltieji sertifikatai“ – sertifikatai, išduodami nepriklausomų sertifikavimo įstaigų, kuriais patvirtinami rinkos dalyvių teiginiai apie energiją, sutaupyta pasitelkus energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemones.</p>	<p>LR įstatymuose ir nagrinėtuose poįstatyminiuose teisės aktuose toks terminas nėra įvestas.</p>	<p>Jei bus nuspręsta įgyvendinti baltųjų sertifikatų sistemą ir būtų rengiami poįstatyminiai teisės aktai, reglamentuojantys baltųjų sertifikatų sistemą, ši sąvoka turėtų būti įvesta šiuose teisės aktuose.</p> <p>Baltieji sertifikatai – sertifikatai, išduodami nepriklausomų sertifikavimo įstaigų, kuriais patvirtinami rinkos dalyvių teiginiai apie energiją ir energijos išteklius, sutaupytus pasitelkus energijos ir energijos išteklių vartojimo efektyvumo didinimo priemones.</p>

3.2 *Viešojo sektoriaus pavyzdinio vaidmens užtikrinimas ir efektyvumo kriterijaus įvedimas į viešuosius pirkimus*

Direktyvos 5 straipsnis numato, kad:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad viešasis sektorius šios direktyvos kontekste vaidintų pavyzdinį vaidmenį. Tuo tikslu jos rodo pavyzdį ir prireikus apie viešojo sektoriaus veiksmus tinkamai praneša piliečiams ir (arba) įmonėms.

Valstybės narės užtikrina, kad viešasis sektorius imtųsi energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių, svarbiausią dėmesį skirdamas ekonomiškai efektyvioms priemonėms, leidžiančioms sutaupyti didžiausią kiekį energijos per trumpiausią laiko tarpą. Tų priemonių imamasi atitinkamu nacionaliniu, regioniniu ir (arba) vietos lygiu, ir tai gali būti teisėkūros iniciatyvos ir (arba) savanoriški susitarimai, kaip nurodyta 6 straipsnio 2 dalies b punkte, ar kitos lygiavėrio poveikio schemas. Nepažeidžiant nacionalinių ir Bendrijos viešųjų pirkimų teisės aktų:

– naudojamos bent dvi priemonės iš VI priede nustatyto sąrašo.

– valstybės narės prisideda prie šio proceso paskelbdamos energijos vartojimo efektyvumo ir energijos taupymo gaires ir galimu konkursų dėl viešųjų pirkimų vertinimo kriterijumi nustatydamos energijos vartojimo efektyvumą.“

Valstybės narės palengvina ir įgalina keitimąsi geriausia praktika tarp valstybės sektoriaus įstaigų, pavyzdžiui dėl viešųjų pirkimų praktikos, nukreiptos į efektyvų energijos vartojimą tiek nacionaliniu, tiek tarptautiniu lygmeniu; tuo tikslu 2 dalyje nurodyta organizacija bendradarbiauja su Komisija dėl keitimosi geriausia praktika, kaip numatyta 7 straipsnio 3 dalyje.

2. Valstybės narės paveda naujai arba anksčiau įkurtai organizacijai ar organizacijoms būti atsakingomis už administravimą, valdymą ir įgyvendinimą integruojant energijos vartojimo efektyvumo didinimo reikalavimus, kaip nustatyta 1 dalyje. Tai gali būti tos pačios valdžios institucijos ar agentūros, nurodytos 4 straipsnio 4 dalyje.“

Direktyvos preambulės 7 punktą skelbia, kad viešasis sektorius turėtų stengtis naudoti energijos efektyvumo kriterijus viešųjų pirkimų procedūrose, tiek, kiek tai neprieštaruoja direktyvoms, reglamentuojančioms šias procedūras.

NEVEDP priemonių plane, prie tikslo „Atnaujinti esamus pastatus, modernizuoti jų energetines sistemas“, uždavinio: „Užtikrinti efektyvų esamų pastatų naudojimą, atnaujinimą ir modernizavimą“ numatyta:

„20. Parengti energijos išteklių ir energijos taupymo pirmųjų priemonių pastatuose, išlaikomuose iš valstybės ir savivaldybių biudžetų, diegimo programas (įvykdymo terminas 2006–2008 m.),

21. Organizuoti ir vykdyti energetinį auditą visuomeniniuose pastatuose (įvykdymo terminas 2006–2010 m.).“

Pirkimus, vadovaujantis viešųjų pirkimų įstatymu, vykdo perkančiosios organizacijos, kurių sąrašas patvirtintas Lietuvos Respublikos ūkio ministro (Žin., 2006, Nr. 14-521; Nr. 65-2412). Įpareigojimas įtraukti efektyvumo kriterijų į viešuosius pirkimus, turi galioti visiems šiame sąrašo išvardintoms institucijoms ir įmonėms išskyrus:

- toms įmonėms, kurių vykdoma veikla priklauso kategorijoms, išvardytoms 2003 m. spalio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/87/EB, nustatančios šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos leidimų sistemą Bendrijoje I, I priede;
- ginkluotosioms pajėgoms, tačiau tik tokiu mastu, kad jos taikymas nesikirstų su ginkluotųjų pajėgų veiklos pobūdžiu ir svarbiausiu tikslu, ir išskyrus medžiagas, naudojamas išimtinai kariniais tikslais.

Direktyvų, reglamentuojančių viešųjų pirkimų procedūras, nuostatos yra perkeltos į Lietuvos Respublikos Viešųjų pirkimų įstatymą (Žin., 1996, Nr. 84-2000; 2002, Nr. 118-5296; 2003, Nr. 57-2529, Nr. 123-5579; 2004, Nr. 7-130, Nr. 96-3520, Nr. 116-4321). Tokiu būdu, jei nuostata dėl efektyvumo kriterijaus įvedimo neprieštaruoja Viešųjų pirkimų įstatymui, nuostata neprieštaruoja ir minėtoms direktyvoms

Viešųjų pirkimų įstatymas numato, kad perkamų prekių, paslaugų ar darbų savybės apibūdinamos pirkimo dokumentuose pateikiamoje techninėje specifikacijoje (25 str. 1 dalis). Techninė specifikacija turi užtikrinti konkurenciją ir nediskriminuoti tiekėjų, t.y., techninėje specifikacijoje negali būti nurodytas konkretus modelis ar šaltinis, konkretus procesas ar prekės ženklas, tipai, konkreti kilmė ar gamyba, dėl kurių tam tikroms įmonėms ar tam tikriems produktams būtų sudarytos palankesnės sąlygos arba jie būtų atmesti. Techninė specifikacija gali būti parengta nurodant standartą, techninį liudijimą, bendrąsias technines specifikacijas, gali būti parengta apibūdinant norimą rezultatą arba nurodant pirkimo objekto funkcinius reikalavimus. Taip pat Viešųjų pirkimų įstatyme numatyta, kad perkančioji organizacija turi teisę reikalauti, kad dalyvis turėtų teisę

verstis ta veikla, kuri reikalinga pirkimo sutarčiai įvykdyti. Viešųjų pirkimų įstatyme numatyta, kad gali būti parengti oficialūs patvirtintų prekių tiekėjų, paslaugų teikėjų ar rangovų, atitinkančių kvalifikacijos reikalavimus, sąrašai.

Atsižvelgiant į aukščiau paminėtas viešųjų pirkimų įstatymo nuostatas bei į kai kurių techninių specifikacijų apibrėžimus¹, pateiktus įstatymo trečiajame priedėlyje, galima teigti, kad efektyvumo kriterijus gali būti įtrauktas į darbų, prekių ar paslaugų technines specifikacijas kaip, pvz., kokybės lygį ir eksploatacines savybes nustatantis kriterijus. Taip pat perkančioji organizacija gali taikyti reikalavimus dėl kandidato ar dalyvio tinkamumo teikti energetines paslaugas (pvz., paprašyti pateikti atitinkamą sertifikatą). Be to, gali būti sudaryti įvairių kategorijų įrangos ir transporto priemonių efektyvios energijos produktų specifikacijos sąrašai.

Perkeliant nuostatą dėl energijos vartojimo efektyvumo kriterijaus įtraukimo į viešuosius pirkimus siūloma papildyti Energetikos įstatymo 5 str. Vyriausybės kompetencija, 2 dalį 2. Vyriausybė ar jos įgaliotos institucijos, vykdydamos valstybinį energetikos valdymą, punktu: „nustato su efektyviu energijos ir energijos išteklių vartojimu susijusius įpareigojimus viešiesiems pirkimams.“

Direktyvos VI priede siūlomų priemonių viešajame sektoriuje privalumai ir trūkumai pateikti 3 lentelėje.

Lentelė 3. Direktyvos VI priede siūlomų viešųjų pirkimų priemonių įdiegimo privalumai ir trūkumai

Tinkamų viešųjų pirkimų priemonių, didinančių energijos vartojimo efektyvumą, sąrašas	Privalumai	Trūkumai
a) reikalavimai energijai taupyti naudoti finansinius instrumentus, įskaitant sutartis dėl energijos vartojimo efektyvumo, kurie sąlygoja išmatuojamą ir iš anksto numatytą sutaupyto energijos kiekį (net ir tada, kai viešojo valdymo organizacijos yra perdavusios savo atsakomybę kitiems);	Toks reikalavimas leistų nustatyti ir siekti aiškiai apibrėžtų energijos taupymo rodiklių.	Sutaupyto energijos kiekio išankstinis nustatymas ir sutarčių administravimas lemtų papildomą lėšų poreikį. Šia priemone būtų gana sudėtinga įtraukti į LR teisinę bazę, reikėtų parengti visą eilę reglamentuojančių dokumentų.
b) reikalavimai perkant įrangą ir transporto priemones jas rinktis pagal įvairių kategorijų įrangos ir transporto priemonių efektyvios energijos produktų specifikacijų sąrašus, kuriuos turi parengti 4 straipsnio 4 dalyje nurodytos institucijos ar agentūros, naudodamos, kai tinkama, gyvavimo ciklo sąnaudų sumažinimo iki minimumo analizę arba panašius metodus ekonominiam efektyvumui užtikrinti;	Šios priemonės įdiegimas gali būti palyginti paprastai įtraukiamas į LR teisės aktus. Nereikalautų arba reikalautų nedaug papildomų lėšų. Skatintų efektyvios energijos produktų rinkos plėtrą.	Papildomų dokumentų – sąrašo parengimas.

¹ **darbų pirkimo atveju techninė specifikacija** – pirkimo dokumentuose pateikta techninių reikalavimų visuma, nustatanti medžiagų, produktų bei tiekimų duomenis, kuriuos naudojant galima būtų medžiagą, produktą ir tiekiamą apibūdinti tokiu būdu, kad būtų nustatyta jų ir perkančiosios organizacijos reikmių atitiktis. Šie duomenys apima poveikio aplinkai rodiklius, visų reikalavimų pritaikymą (taip pat ir galimybę naudotis neįgaliesiems) ir jų atitikties įvertinimą, eksploatacines savybes, saugos reikalavimus arba duomenis, apimančius kokybės užtikrinimo tvarką, terminologiją, simbolius, bandymus ir bandymų metodus, pakavimą, žymėjimą ir ženklumą, gamybos procesus bei metodus. Duomenys taip pat apima nurodymus, susijusius su projektavimu ir savikainos kalkuliavimu, patikrinimu, kontrole ir darbų bei statybos metodų ar technologijos priėmimo sąlygomis, taip pat visas kitas technines sąlygas, kurias perkančioji organizacija gali nustatyti pagal bendruosius ar specialiuosius reglamentus, susietus su baigtais darbais bei medžiagomis ar jų sudėtinėmis dalimis.

prekių ar paslaugų pirkimo atveju techninė specifikacija – pirkimo dokumentu nustatyti produktui ar paslaugai apibūdinti reikalingi duomenys, tokie kaip kokybės lygio, poveikio aplinkai rodiklių, visų reikalavimų (taip pat ir galimybės naudotis neįgaliesiems) ir jų atitikties įvertinimo atlikimo, eksploatacinių savybių, produkto vartojimo (naudojimo), arba duomenys, apimantys produktui taikytinus reikalavimus, būtent: pavadinimas, kuriuo produktas parduodamas, terminologija, simboliai, bandymai ir bandymų metodai, pakavimas, žymėjimas ir ženklumas, vartojimo (naudojimo) instrukcijos, gamybos procesai ir metodai ir atitikties įvertinimo tvarka.

<p>c) reikalavimai pirkti gaminius, kurie visuose režimuose, įskaitant parengties režimą, efektyviai naudoja energiją, taikant, kur įmanoma, gyvavimo laiko sąnaudų sumažinimo iki minimumo analizę arba palyginamus metodus ekonominiam efektyvumui užtikrinti;</p>	<p>Šios priemonės įdiegimas gali būti palyginti paprastai įtraukiamas į LR teisės aktus, netgi gali būti sudaromas bendras sąrašas b ir c punktuose nurodytai įrangai.</p> <p>Nereikalautų arba reikalautų nedaug papildomų lėšų.</p> <p>Skatintų gaminių, efektyviai naudojančių energiją visuose veikimo režimuose, rinkos plėtrą.</p>	<p>Papildomų dokumentų – sąrašo parengimas.</p>
<p>d) reikalavimai pakeisti arba įrengti esamoje įrangoje ir transporto priemonėse įrangą, išvardytą šios pastraipos b ir c punktuose;</p>	<p>Skatintų efektyvios energijos produktų ir gaminių, efektyviai naudojančių energiją visuose veikimo režimuose, rinkos plėtrą.</p>	<p>Papildomų dokumentų – sąrašo parengimas</p> <p>Šios priemonės įgyvendinimas pareikalautų nemažai lėšų.</p>
<p>e) reikalavimai taikyti energijos vartojimo auditą ir įgyvendinti po jo parengtas ekonominio efektyvumo rekomendacijas;</p>	<p>Skatintų energijos vartojimo auditų pastatuose rinką.</p>	<p>Šis reikalavimas užkrautų didelę finansinę naštą įpareigotosioms pusėms.</p>
<p>f) reikalavimai pirkti ar nuomoti efektyviai energiją vartojančius pastatus ar jų dalis, arba reikalavimai pakeisti ar įrengti išigytus ar nuomojamus pastatus ar jų dalis siekiant, kad jie taptų efektyvesni energijos vartojimo požiūriu.</p>	<p>Šios priemonės įgyvendinimas didintų pastatų sektoriaus dalyvių informuotumą efektyvaus energijos vartojimo klausimais.</p>	<p>Sudėtinga apibrėžti konkrečius efektyviai energiją vartojančių pastatų rodiklius ir tuo pagrindu nustatyti konkrečius reikalavimus.</p> <p>Priemonės įgyvendinimas pareikalautų skirti daug lėšų iš valstybės ir savivaldybių biudžetų.</p>

Siūloma, perkelti šias dvi priemones iš Direktyvos VI priede pateikto sąrašo:

1. perkant įrangą ir transporto priemones jas rinktis pagal įvairių kategorijų įrangos ir transporto priemonių efektyvios energijos produktų specifikacijų sąrašus (atitinka Direktyvos VI priedo b punktą),
2. reikalavimas pirkti gaminius, kurie visuose režimuose, įskaitant parengties režimą, efektyviai naudoja energiją, taikant, kur įmanoma, gyvavimo laiko sąnaudų sumažinimo iki minimumo analizę arba palyginamus metodus ekonominiam efektyvumui užtikrinti; (atitinka Direktyvos VI priedo c punktą).

1 punkte minimus sąrašus turėtų parengti Energetikos agentūra ir pateikti perkančiosioms organizacijoms. Šie sąrašai turėtų būti parengti taip, kad neprieštarautų reikalavimams techninei specifikacijai pagal Viešųjų pirkimų įstatymą. Taip pat Energetikos agentūra turėtų suteikti techninę pagalbą perkančiosioms organizacijoms dėl 2 punkto įtraukimo į viešuosius pirkimus. Sąrašai turi būti atnaujinami vieną kartą metuose, ir pagal įmonių, pageidaujančių, kad būtų įtraukti jų įrangą ar transporto priemones, pageidavimą.

Priemonės įtraukiamos į perkamų prekių techninę specifikaciją.

Viešajam sektoriui išigyjant efektyviai energiją naudojančias technologijas, bus užtikrintas pavyzdinis šio sektoriaus vaidmuo. Be to, įgyvendinant NEVEDP, bus parengtos energijos išteklių ir energijos taupymo pirmieji priemonių pastatuose, išlaikomuose iš valstybės ir savivaldybių biudžetų, diegimo programos bei atliekami energijos ir energijos išteklių naudojimo auditai visuomeniniuose pastatuose. Tačiau reikia, kad apie šią praktiką informacija būtų prieinama. Todėl įgyvendinant Direktyvos V str. 1 dalies 1 pastraipą siūloma, kad Energetikos agentūra kiekvienais metais parengtų geriausios praktikos pavyzdžius ir paskelbtų juos savo tinklalapyje bei specializuotame tinklalapyje, kurį numatoma sukurti pagal NEVEDP 11² punktą. Geriausiai praktikai parengti reikia nustatyti kriterijus, pagal kuriuos jie būtų atrenkami (pavyzdžiu gali būti Gerosios

² NEVEDP 11punktas. Parengti ir nuolat atnaujinti Programos tinklalapį su interaktyviu Lietuvos žemėlapiu, informuojančiu apie sėkmingai veikiančius atsinaujinančius ir atliekinius energijos išteklius naudojančius įrenginius ir technologijas, kogeneracinius įrenginius. Tinklalapyje informuoti apie kitose šalyse kuriamas ir diegiamas naujas technologijas energijos vartojimo efektyvumui didinti pramonės įmonėse.

patirties pavyzdžių iš viešojo sektoriaus srities tarpžinybinės atrankos komisijos sudarymo, jos nuostatų ir Gerosios patirties pavyzdžių atrankos taisyklės (2005 05 24, Nr. 65-2337).

Pasiūlymai dėl įpareigojimų perkėlimo į Lietuvos Respublikos teisinę bazę pateikti Lentelė 8. Rekomendacijos dėl techninėje užduotyje nurodytų punktų teisinio reglamentavimo.

3.3 Energetinių paslaugų teikimo rinkos skatinimo galimybės

Direktyva siekia skatinti energetinių paslaugų, kaip pagrindinių energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių, rinkos augimą. Energijos skirstytojai, skirstymo sistemų operatoriai ir energijos pardavimo kompanijos gali prisidėti įgyvendinant energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemones, jei energetinės paslaugos, kurias jie teikia, nukreiptos į efektyvų galutinį vartojimą, t.y. į šiluminį komfortą pastatuose, karšto vandens tiekimą, šaldymą, apšvietimą ir pan., o ne į pačios energijos pardavimą. Pelno maksimizavimas energijos skirstytojams, skirstymo sistemų operatoriams ir energijos pardavimo kompanijoms tokiu būdu susiejamas su parduodamomis energetinėmis paslaugomis kuo didesniai skaičiui vartotojų, o ne kuo didesnio kiekio energijos pardavimas kiekvienam vartotojui.

Direktyvoje energetinė paslauga apibrėžiama, kaip „fizinė nauda, naudingumas ar gerovė, sukuriama sujungus energiją su energetiškai efektyvia technologija ir (arba) veiksmu, kuris gali apimti eksploatavimą, priežiūrą ir kontrolę, būtiną teikiant paslaugą, kuri teikiama pagal sutartį ir buvo įrodyta, kad įprastinėmis sąlygomis dėl jos atsirado patikrinamas ir išmatuojamas ar apskaičiuojamas energijos vartojimo efektyvumo padidėjimas arba pirminės energijos sutaupymas“ (3 str. e punktas)

Energetinių paslaugų rinkoje dalyvauja energetinių paslaugų teikėjai ir šių paslaugų vartotojai. Taip pat energetinių paslaugų rinkoje gali dalyvauti ir trečioji pusė, teikianti finansavimą.

Energetines paslaugas gali teikti:

- energijos skirstytojai;
- skirstymo sistemos operatoriai;
- mažmeninės prekybos energija bendrovės;
- energetinių paslaugų bendrovės (EPB);
- įrangos tiekimo, montavimo įmonės;
- energetikos konsultacinės įmonės.

Lietuvoje energetinių paslaugų rinka nėra pakankamai išvystyta, joje dalyvauja tik keletas EPB. Dauguma EPB Lietuvos rinkoje veikia centralizuoto šilumos tiekimo sektoriuje: išsinuomoja centralizuoto šilumos tiekimo sistemas ir investuoja į jas. Iš tokių įmonių paminėtina Dalkia, UAB „Naujoji šiluma“, UAB „E-energija“. Pastatų sektoriuje energetines paslaugas teikia AB „City Service“. Iš įprastinių energetikos konsultantų ir įrangos tiekėjų, šias kompanijas išskiria tai, kad jie taip pat finansuoja arba organizuoja finansavimą ir todėl yra tiesiogiai suinteresuoti siekiamu energijos sutaupymu.

Energetinių paslaugų sudedamosios dalys gali būti labai įvairios – tai energetinė analizė ir auditai, energijos vadyba, projektavimas ir projektų įgyvendinimas, eksploatavimas ir priežiūra, stebėseną ir sutaupymų vertinimas, nuosavybės/įmonės vadyba, energijos ir/arba įrangos tiekimas.

Lėtam energetinių paslaugų teikimo rinkos vystimuisi įtakos turi tiek paklausos trūkumas iš vartotojų pusės, tiek suinteresuotumo trūkumas iš teikėjų pusės. Namų ūkiai ir kiti galutiniai vartotojai neįgyvendina efektyvumo priemonių, kurios ekonomiškai atsipirktų, nes egzistuoja įvairios kliūtys, pvz., apatija, kapitalo stoka, informuotumo stoka, nepasitikėjimas paslaugų kokybe. Paslaugų teikėjai nesuinteresuoti teikti energetines paslaugas smulkiems vartotojams, nes išauga sandorių administravimo kaštai. Energetinių paslaugų paklausos trūkumą daugiabučiuose pastatuose lemia vangus bendrijų steigimasis, didelis gyventojų nepasitikėjimas naujovėmis, mažas informuotumas. Viešojo sektoriaus pastatuose – nėra tiesioginio suinteresuotumo. Energetinių paslaugų teikimą pramonės įmonėms apsunkina sudėtingas, darbu ir finansiškai imlus auditavimo procesas, dėl reikalingų specifinių žinių apie procesus ribotos perduotos priežiūros galimybės ir efektyvumas. Komerciniuose pastatuose (prekybos centrai, pramogų centrai, sporto klubai ir t.t.) energetinių paslaugų paklausą stabdo nepasitikėjimas perduota priežiūra, nenorėjimas investuoti į auditus, suinteresuotumas

investuoti tik į labai greitai atsiperkančias priemones, rizikos vengimas, vengimas priemonių įgyvendinimo metu sutrikdyti pastato funkcionavimą.

Lietuvos Respublikos energetinių paslaugų teikimo teisinę aplinką teigiamai įtakoja pastatų sertifikavimo sistemos kūrimasis, nes sertifikavimas sąlygoja energijos vartojimo problemų identifikavimą, didina pastatų savininkų suinteresuotumą investuoti į efektyvaus energijos vartojimo priemones. Energijos rinkų liberalizavimas turi potencialą sąlygoti energijos kainų mažėjimą, kas neigiamai veiktų energetinių paslaugų rinkos augimą. Tačiau dėl Lietuvos energijos rinkos ypatumų, rinkos liberalizavimas neduoda kainų mažėjimo efekto, todėl šio veiksnio įtaka energetinių paslaugų rinkai išlieka neutrali. Atsinaujinančių ir vietinių energijos išteklių ir kogeneracijos rėmimas skatina energetines paslaugas, nes sudaro palankesnes sąlygas investavimui į šias energiją taupančias technologijas.

Energetinių paslaugų rinką, įtakodami energijos kainą galutiniams vartotojams, teigiamai veikia taršos mokesčiai. Vartotojai, deginantys kurą procesams ir energijos savoms reikmėms gamybai, suinteresuoti didinti kuro vartojimo efektyvumą, nes dėl to mažėja taršos mokesčiai.

Energetinių paslaugų teikimo teisinę aplinką sąlygoja Civilinis kodeksas, reglamentuojantis sandorių sudarymą, taip pat Šilumos ūkio įstatymas, nusakantis šildymo ir karšto vandens sistemos prižiūrėtojų atsakomybę.

Lietuvos Respublikos teisinė aplinka nesudaro nereikalingų trikdžių energetinių paslaugų rinkai, jos plėtrą paspartins ir energijos bei energijos išteklių kainų augimas, jų augimo neapibrėžtumas. Tačiau, atsižvelgiant į tai, kad energetinių paslaugų rinka Lietuvoje išsivysčiusi palygint silpnai, šios rinkos tolimesnės raidos skatinimui tikslinga suteikti papildomą impulsą.

Kaip pabrėžiama Direktyvoje, energetinių paslaugų rinka gali būti skatinama įvairiomis priemonėmis, tiek finansinėmis, tiek nefinansinėmis. Iš finansinių energetinių paslaugų rinkos skatinimo priemonių paminėtina tiesioginės subsidijos energijos vartojimo efektyvumą didinančioms priemonėms, auditų subsidijavimas, tiesioginė parama moksliniams tyrimams energetinio efektyvumo srityje.

Energetinių paslaugų paklausą skatintų pasitikėjimo paslaugos teikėjais augimas, informuotumo apie šias paslaugas augimas, paslaugų teikėjų skaičiaus augimas, konkurencijos energetinių paslaugų teikimo rinkoje augimas, paslaugų kainos mažėjimas.

Energetinių paslaugų pasiūlą skatintų ilgalaikių energijos tiekimo kartu su energetinėmis paslaugomis kontraktų su vartotojais sudarymo galimybė, administravimo kaštų tiekiant paslaugas mažiems vartotojams mažinimas, bendrijų daugiabučiuose skaičiaus augimas, įėjimo į energetinių paslaugų teikimo rinką slenksčio sumažėjimas.

Pasitikėjimo energetinių paslaugų teikėjais augimą sąlygotų teikėjų, auditorių sertifikavimo sistemos sukūrimas. Galutinių vartotojų informuotumą ir susidomėjimą energijos vartojimo efektyvumą didinančiomis priemonėmis didintų informatyvios sąskaitos, informacinių kampanijų organizavimas ir kitoks informacijos skleidimas. Auditorių sertifikavimo sistemos sukūrimo galimybės nagrinėjamos šios ataskaitos 3.5 skyriuje, informatyvių sąskaitų pateikimas vartotojams 3.8 skyriuje.

Energijos tiekėjus sudaryti sutartis su galutiniais energijos vartotojais dėl energetinių paslaugų teikimo skatintų paruoštos standartinės sutarties sąlygos. Standartinių sandorių sąlygų nustatymas sumažintų administravimo kaštus teikti energetines paslaugas mažiems vartotojams. Plačiau apie energetinių paslaugų sutartis rašoma šios ataskaitos 3.6 skyriuje.

Baltųjų sertifikatų ar savanoriškų susitarimų schemos sukūrimas garantuotų užtikrintą rinką, paskatintų energijos tiekėjus aktyviai diegti energijos vartojimo efektyvumo priemones, užtikrintų, kad energijos skirstytojai ar kiti energijos (elektros, gamtinių dujų, centralizuoto šilumos tiekimo) pardavėjai teiktų ir aktyviai propaguotų energetines paslaugas kaip neatsiejamą energijos skirstymo/pardavimo dalį. Savanoriškų susitarimų schemos galimybės nagrinėjamos 3.4.2 šios ataskaitos skyriuje, o baltųjų sertifikatų įvedimo – 3.4.3 skyriuje.

3.4 Direktyvos 6 straipsnio „Energijos skirstytojai, skirstymo sistemos operatoriai ir mažmeninės prekybos energija bendrovės“ 2 dalies perkėlimas

Šalis narė, siekdama įgyvendinti Direktyvos 6 straipsnio nuostatas, turi įgyvendinti bent vieną 6 straipsnio 2 punkto dalių – a punkto i, ii, iii papunkčių arba b punkto nuostatas. Nagrinėjami keli variantai:

- energetikos įmonės (energijos skirstytojai, skirstymo sistemos operatoriai ir mažmeninės prekybos energija bendrovės) įpareigoti užtikrinti ir skatinti, kad jų galutiniams vartotojams būtų siūlomos energetinės paslaugos konkurencingomis kainomis (tiesiogiai ar per kitus energetinių paslaugų ir efektyvumo didinimo priemonių rinkos dalyvius), pagal Direktyvos 6 straipsnio 2a punkto i papunktį (žr. 3.4.1 skyrių)

„Valstybės narės:

a) pasirenka vieną ar keletą iš toliau pateikiamų reikalavimų, kurių tiesiogiai ir (arba) netiesiogiai per kitus energetinių paslaugų ar energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių teikėjus turi laikytis energijos skirstytojai, skirstymo sistemos operatoriai ir (arba) mažmeninės prekybos energija bendrovės:

i) užtikrinti ir skatinti, kad energetinės paslaugos jų galutiniams vartotojams būtų siūlomos konkurencingomis kainomis“.

- energetikos įmonės (energijos skirstytojus, skirstymo sistemos operatorius ir mažmeninės prekybos energija bendroves) įpareigoti užtikrinti, kad jų galutiniai vartotojai galėtų pasinaudoti konkurencingomis kainomis teikiamu nepriklausomu energijos vartojimo auditu ir (arba) efektyvumo didinimo priemonėmis (tiesiogiai ar per kitus energetinių paslaugų ir efektyvumo didinimo priemonių rinkos dalyvius) pagal Direktyvos 6 straipsnio 2a punkto ii papunktį (žr. 3.4.1 skyrių).

„Valstybės narės:

a) pasirenka vieną ar keletą iš toliau pateikiamų reikalavimų, kurių tiesiogiai ir (arba) netiesiogiai per kitus energetinių paslaugų ar energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių teikėjus turi laikytis energijos skirstytojai, skirstymo sistemos operatoriai ir (arba) mažmeninės prekybos energija bendrovės: <...>

ii) užtikrinti ir skatinti, kad jų galutiniai vartotojai galėtų pasinaudoti konkurencingomis kainomis teikiamu nepriklausomu energijos vartojimo auditu ir (arba) energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonėmis, laikantis 9 straipsnio 2 dalies ir 12 straipsnio“.

- savanoriškų susitarimų schemos įteisinimo galimybė (žr. 3.4.2 skyrių)
- baltųjų sertifikatų rinkos įteisinimo galimybė (žr. 3.4.3 skyrių)

„Valstybės narės:

b) užtikrina, kad egzistuotų arba būtų sukurti savanoriški susitarimai ir (arba) kitos į rinką orientuotos schemos, pvz., baltieji sertifikatai, turintys lygiavertį poveikį vienam arba keliems a punkte nurodytų reikalavimų <...>.“

Direktyvos 6 straipsnio 2a punkte minimos energetinės paslaugos – tai galutiniams vartotojams energetikos įmonių teikiamos paslaugos (šiluminis komfortas pastatuose, karšto vandens tiekimas, šaldymas, apšvietimas ir pan.), sukuriamos sujungus energiją ir energijos išteklius su efektyvia technologija ar veiksmu (eksplotavimu, priežiūra, kontrole). Efektyvumo didinimo priemonės pagal apibrėžimą Direktyvoje – tai visi veiksmai, sudarantys sąlygas efektyvumo didėjimui (energijos ir energijos išteklių sutaupymui). 6 straipsnio 2a punktas apima tik tas efektyvumo didinimo priemones, kurias galėtų teikti energetikos ar kitos įmonės, bet neapima finansinių, politinių efektyvumo didinimo priemonių.

Tolesniuose skyriuose nagrinėjama kiekvieno iš šių siūlymų įgyvendinimo galimybė Lietuvos Respublikos teisinėje aplinkoje.

3.4.1 Įpareigojimas teikti galutiniams vartotojams energetines paslaugas arba energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemones

Direktyvos 6 straipsnio reikalavimai gali būti netaikomi mažoms energijos skirstymo įmonėms, mažiems skirstymo sistemos operatoriams ir mažoms mažmeninės prekybos energija įmonėms Pagal Direktyvą:

„Mažas skirstytojas, mažas skirstymo sistemos operatorius ir maža mažmeninės prekybos energija bendrovė – fizinis ar juridinis asmuo, kuris skirsto arba parduoda energiją galutiniams pirkėjams ir kuris paskirsto ar parduoda mažiau negu 75 GWh energijos ekvivalento per metus ar yra įdarbinęs mažiau negu 10 asmenų, arba kurio metinė apyvarta ir (arba) bendras metinis balansas neviršija 2 000 000 EUR.“

Siūloma, kad įpareigojimas teikti galutiniams vartotojams energetines paslaugas arba energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemones būtų netaikomas mažoms energijos skirstymo įmonėms, mažiems skirstymo sistemos operatoriams ir mažoms mažmeninės prekybos energija įmonėms. Buvo sudarytas preliminarus Lietuvos įmonių, kurioms Direktyvos 6 straipsnio nuostatos privalomos, sąrašas. Sąrašas nėra baigtinis:

- šilumos tiekimo licencijas turinčios įmonės, išskyrus įmones, pagaminančias ir patiekiančias vartotojams mažiau nei 75 GWh šilumos ekvivalento per metus ar įdarbinusias mažiau negu 10 asmenų, pagal Lietuvos šilumos tiekėjų asociacijos interneto tinklalapyje skelbiamą asociacijos narių veiklos 2005 metais statistiką: UAB „Vilniaus energija“, AB „Kauno energija“, AB „Klaipėdos energija“, UAB „Litekso“, AB „Panevėžio energija“, AB „Šiaulių energija“, UAB „E energija“, UAB „Mažeikių šilumos tinklai“, UAB „Jonavos šilumos tinklai“, UAB „Utenos šilumos tinklai“.

Duomenų apie šių įmonių metinę apyvartą ar metinį balansą neturima. Sąraše neįtrauktos šilumos tiekimo licenciją turinčios įmonės, kurios nėra LŠTA narės.

- elektros energijos skirstymo licencijas turinčios įmonės Lietuvoje yra AB "VST", AB "Rytų skirstomieji tinklai", AB "Achema", AB "Lifosa", AB "Akmenės cementas", VĮ "Visagino energija". Iš sąrašo nėra atrinktos įmonės, kurios paskirsto mažiau nei 75 GWh energijos ekvivalento per metus ar yra įdarbinusios mažiau negu 10 asmenų, ar įmonių metinė apyvarta ir (arba) bendras metinis balansas neviršija 6,9 mln. litų;
- nepriklausomo elektros energijos tiekėjo licencijas turinčios įmonės Lietuvoje yra UAB "Jontaura", UAB "Prekybos namai", AB "Mažeikių elektrinė" Giro, UAB "Vilniaus energija", UAB "Energetinių sistemų lizingas", UAB "Imlitex", UAB "Energetikos tiekimo bazė", UAB "Aukštinė lagūna", VĮ Ignalinos atominė elektrinė, AB "Achema", UAB "Energijos realizacijos centras", UAB "Acia Vera", AB "Lietuvos elektrinė", AB "Mažeikių nafta", UAB "Energijos sistemų servisas", UAB "E energija" UAB "Lenauda", AB "Klaipėdos energija", UAB "Korelita". Iš sąrašo nėra atrinktos įmonės, kurios paskirsto mažiau nei 75 GWh energijos ekvivalento per metus ar yra įdarbinusios mažiau negu 10 asmenų, ar įmonių metinė apyvarta ir (arba) bendras metinis balansas neviršija 6,9 mln. litų;
- visuomeninio elektros energijos tiekėjo licencijas turinčios įmonės Lietuvoje yra AB "VST", AB "Rytų skirstomieji tinklai", AB "Achema", AB "Lifosa", AB "Akmenės cementas", VĮ "Visagino energija". Iš sąrašo nėra atrinktos įmonės, kurios paskirsto mažiau nei 75 GWh energijos ekvivalento per metus ar yra įdarbinusios mažiau negu 10 asmenų, ar įmonių metinė apyvarta ir (arba) bendras metinis balansas neviršija 6,9 mln. litų;
- gamtinių dujų paskirstymo licencijas turinčios įmonės Lietuvoje yra AB „Lietuvos dujos“, UAB "Joniškio energija", AB agrofirma "Josvainiai", AB "Achema", UAB "Intergas", AB „Kauno energija“, UAB "Druskininkų dujos". Iš sąrašo nėra atrinktos įmonės, kurios paskirsto mažiau nei 75 GWh energijos ekvivalento per metus ar yra įdarbinusios mažiau negu 10 asmenų, ar įmonių metinė apyvarta ir (arba) bendras metinis balansas neviršija 6,9 mln. litų;
- gamtinių dujų tiekimo licencijas turinčios įmonės Lietuvoje yra AB „Lietuvos dujos“, UAB "Joniškio energija", AB agrofirma "Josvainiai", UAB "Prekybos namai Giro", UAB "Dujotekana", Lietuvos ir JAV bendra UAB "Itera Lietuva", UAB "Stella Vitae", AB "Achema", UAB "Intergas", UAB "Iteralit", UAB "Dalkia Lietuva", UAB "Haupas“, UAB "Druskininkų dujos", UAB "Dujų kelias". Iš sąrašo nėra atrinktos įmonės, kurios paskirsto mažiau nei 75 GWh energijos ekvivalento per metus ar yra įdarbinusios mažiau negu 10 asmenų, ar įmonių metinė apyvarta ir (arba) bendras metinis balansas neviršija 6,9 mln. litų;
- kuro (įskaitant ir kurą transportui) mažmeninės ir didmeninės prekybos įmonės, patiekiančios vartotojams daugiau nei 75 GWh ekvivalento per metus ir kurios yra įdarbinusios daugiau negu 10 asmenų, ir kurių metinė apyvarta ir (arba) bendras metinis balansas viršija 6,9mln. litų.

Energetinių paslaugų teikimas

Jei Direktyvos 6 straipsnį būtų pasirinkta įgyvendinti perkeliant 2a punkto i papunktį, energetikos įmonės turėtų būti įpareigos užtikrinti ir skatinti (tiesiogiai ar netiesiogiai) jų galutiniams vartotojams energetinių paslaugų pasiūlą. Šiuo atveju galima:

- Nustatyti griežtą įpareigojimą energetikos įmonėms teikti galutiniams vartotojams energetines paslaugas. Pagal Direktyvą tokie įpareigojimai galėtų būti nustatyti tik garantuojant įmonės atskirų veiklos rūšių atskirą finansinę atskaitomybę, t.y. turi būti vedama kiekvienos veiklos rūšies atskira vidinė apskaita. Lietuvos teisės aktuose energetikos įmonės jau yra įpareigos vykdyti atskirų veiklos rūšių atskirą gautų pajamų ir patirtų sąnaudų kaupimą, detalizavimą ir įtraukimą į apskaitą atskirose buhalterinėse sąskaitose ir apskaitos registruose.

- Įpareigoti energetikos įmones užtikrinti, kad jų galutiniams vartotojams būtų siūlomos energetinės paslaugos konkurencingomis kainomis. Tokiu atveju nustatomas ne įpareigojimas teikti energetines paslaugas, bet užtikrinti, kad tokios paslaugos būtų siūlomos. Tai pvz., galėtų būti kartą per metus vykdoma apklausa dėl energetinių paslaugų teikimo tarp galimų energetinių paslaugų tiekėjų, parenkami trys geriausi pasiūlymai, ir pateikiami galutiniams vartotojams. Tokiu būdu būtų užtikrinamas ir reikalavimas dėl konkurencingos kainos.

Audito ir kitų efektyvumo didinimo priemonių teikimas

Jei Direktyvos 6 straipsnį būtų pasirinkta įgyvendinti perkeliant 2a punkto ii papunktį, energetikos įmonės turėtų nekliaudyti galutiniams vartotojams ir užtikrinti galimybę pasinaudoti energijos ir energijos išteklių vartojimo auditu ir (arba) kitomis efektyvumo didinimo priemonėmis. Tokios efektyvumo didinimo priemonės galėtų būti:

- energijos ir energijos išteklių vartojimo auditas;
- pastatų energinis sertifikavimas (sertifikavimas privalomas tam tikriems pastatams LR teisės aktuose numatytais atvejais);
- kitos energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės, kurių sąrašas pateiktas Direktyvos III priede. Apibendrinant, tokios priemonės galėtų būti efektyvesnių energijos transformavimo įrenginių naudojimas (kuo daugiau pritaikant AEI, kogeneraciją), senos neefektyvios įrangos renovavimas ar keitimas efektyvesne, pastatų atitvarų šiltinimas, galutinio energijos vartojimo individualios apskaitos ir reguliavimo įrengimas ir pan. Transporto sektoriui tokios efektyvumo didinimo priemonės – tai visos priemonės, skatinančios efektyviau naudoti transporto priemones energijos ir energijos išteklių atžvilgiu: oro slėgio padangose reguliavimo sistemų, kuro papildų, didinančių kuro vartojimo efektyvumą, nedidelio pasipriešinimo padangų, didelio tepalingumo alyvos naudojimas ir kt.

Energetikos įmonės užtikrinti galimybę vartotojams pasinaudoti energijos ir energijos išteklių vartojimo auditu ir (ar) efektyvumo didinimo priemonėmis, tačiau valstybė narė, jei yra poreikis, gali ir įpareigoti įmones teikti auditus ir (arba) kitas efektyvumo didinimo priemones. Taigi galimi keli Direktyvos 6 straipsnio 2a punkto ii papunkčio perkėlimo variantai:

- energetikos įmones įpareigoti užtikrinti galimybę ir skatinti (pvz., per vartotojų informuotumą), kad jų galutiniai vartotojai laisvai galėtų pasinaudoti energijos ir energijos išteklių vartojimo auditu ir (arba) kitomis efektyvumo didinimo priemonėmis. Energetikos įmonės neturėtų užkirsti kelio, jei galutiniai vartotojai norėtų diegti kokias nors efektyvumo didinimo priemones. Taip pat energetikos įmonės turėtų turėti galimybę steigti atskiras dukterines įmones ar naujus skyrius, į kuriuos vartotojai galėtų kreiptis ir jiems būtų už konkurencingą kainą atliktas auditas ir (arba) įdiegtos kitos efektyvumo didinimo priemonės.
- energetikos įmonės įpareigoti galutiniams vartotojams teikti energijos ir energijos išteklių vartojimo auditus ir (arba) kitomis efektyvumo didinimo priemonėmis. T.y. energetikos įmonės turėtų steigti atskiras dukterines įmones ar naujus skyrius, į kuriuos vartotojai galėtų kreiptis ir jiems būtų už konkurencingą kainą atliktas auditas ir (arba) įdiegtos kitos efektyvumo didinimo priemonės. Tokiu atveju energetikos įmonės mažėjančią savo pelną dėl galutinio energijos vartojimo efektyvumo didinimo galėtų kompensuoti pelnu, gautu už vartotojams suteiktą auditą ir (arba) kitas efektyvumo didinimo priemones.

Toks energetikos įmonių įpareigojimas teikti galutiniams vartotojams efektyvumo didinimo priemones ar paslaugas skiriasi nuo baltųjų sertifikatų sistemos tuo, kad įgyvendinus baltųjų sertifikatų sistemą, energetikos įmonės turėtų pas galutinį vartotoją diegti efektyvumo didinimo priemones savo lėšomis, siekdamos gauti tam tikrą skaičių baltųjų sertifikatų. Pagal Direktyvos 6 straipsnio 2a punkto i ir ii papunkčiuose aprašytas nuostatas, už efektyvumo didinimo priemones galutiniai vartotojai turėtų mokėti patys, taip siekiant kompensuoti sumažėjusias energetikos įmonės pajamas dėl įdiegtos priemonės, sumažėjusio energijos vartojimo.

Energetikos įmonių, suinteresuotų kuo didesniu energijos ir energijos išteklių paradosimo mastu, atliekamų energijos ir energijos išteklių vartojimo auditų objektyvumą, patikimumą ir techninę kompetenciją užtikrintų siūlomas auditorių kvalifikacinio atestavimo įvedimas. Kadangi atestuotas auditorius būtų atsakingas už atliekamo audito kokybę ir nepriklausomumą.

Konkurencingas kainas užtikrintų tai, kad vartotojai galėtų laisvai pasirinkti audito paslaugos tiekėją (jie nebūtinai turėtų rinktis energetikos įmonę) ir tokia laisva efektyvumo didinimo priemonių rinka lemtų kainų konkurenciją.

Pagal Direktyvą įpareigojimai gali būti nustatyti tik garantuojant įmonės atskirų veiklos rūšių atskirą finansinę atskaitomybę, t.y. turi būti vedama kiekvienos veiklos rūšies atskira vidinė apskaita. Lietuvos Respublikos teisės aktuose energetikos įmonės jau yra įpareigtos vykdyti atskirų veiklos rūšių atskirą gautų pajamų ir patirtų sąnaudų kaupimą, detalizavimą ir įtraukimą į apskaitą atskirose buhalterinėse sąskaitose ir apskaitos registruose.

Užtikrinimo teikti energetines paslaugas ar energijos vartojimo efektyvumą didinančias priemones integravimas į Lietuvos teisinę bazę

Nacionalinėje teisinėje bazėje nėra prieštaravimų Direktyvos 6 straipsnio 2a punkto i ar ii papunkčių nuostatų perkėlimui. Lietuvos teisės aktai taip pat neužkerta kelio ir griežtų energetikos įmonių įpareigojimų teikti energetines paslaugas pagal 2a punkto i papunktį arba energijos ir energijos išteklių vartojimo auditus ir (arba) kitas efektyvumo didinimo priemones pagal 2a punkto ii papunktį įvedimui.

Tokių įpareigojimų įvedimas į Lietuvos teisės aktus galėtų būti atliktas energetines paslaugas ar efektyvumo didinimo priemones, priskiriant **viešuosius interesus atitinkančioms paslaugoms**. Lietuvos Respublikos teisės aktais nustatyta tvarka įmonės jau yra įpareigtos teikti viešuosius interesus atitinkančias paslaugas. Viešuosius interesus atitinkančias paslaugas nustato Vyriausybė.

Energetikos, Elektros energetikos, Šilumos ūkio įstatymuose ir Gamtinių dujų įstatymo projekte yra įvesta „viešuosius interesus atitinkančių paslaugų“ sąvoka:

- *Energetikos įstatymas, 2 straipsnio 19 punktas:*

„Viešuosius interesus atitinkantys įpareigojimai – įstatymų nustatytais atvejais Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos sprendimu priskiriami privalomi įpareigojimai, susiję su energijos tiekimo saugumu“.

Energijos tiekimo saugumas apima ir energijos vartojimo efektyvumo didinimą.

Kadangi pareigojimai galutiniams vartotojams teikti energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemones taikomi ir kuro (įskaitant kurą transportui) mažmeninės prekybos įmonėms, Energetikos įstatyme esančią „viešuosius interesus atitinkančių paslaugų“ sąvoką reikėtų papildyti žodžiais „energijos išteklių“ ir „efektyviu vartojimu“. Siūloma punkto redakcija: „Viešuosius interesus atitinkantys įpareigojimai – įstatymų nustatytais atvejais Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos sprendimu priskiriami privalomi įpareigojimai, susiję su energijos ir energijos išteklių tiekimo saugumu ir efektyviu vartojimu“.

Energetikos įstatyme 5 straipsnis. Vyriausybės kompetencija 8 punktas. „Įstatymų nustatytais atvejais turi teisę įmonėms, kurios verčiasi energetikos veikla, priskirti viešuosius interesus atitinkančius įpareigojimus.“

- *Elektros energetikos įstatymas, 2 straipsnio 37 punktas:*

„Viešieji interesai elektros energetikos sektoriuje – veikla ar neveikimas elektros energetikos sektoriuje, tiesiogiai ar netiesiogiai susiję su visuomenės saugumu ir aplinkos apsauga, taip pat elektros energijos gamyba naudojant atsinaujinančius energijos išteklius kombinuotojo elektros energijos bei šilumos gamybos ciklo elektrinėse“.

Aplinkos apsauga ir visuomenės saugumas apima ir elektros energijos vartojimo efektyvumo didinimą.

Įtraukiant paslaugas, susijusias su efektyvumo didinimu, į viešuosius interesus atitinkančių paslaugų sąrašą, reikalinga papildyti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. gruodžio 5 d. nutarimą Nr. 1474 (Žin., 2001, Nr. 104-3713) „Viešuosius interesus atitinkančios paslaugos elektros energetikos sektoriuje“.

- *LR Šilumos ūkio įstatymas, 2 straipsnio 35 punktas:*

„Viešuosius interesus atitinkančios paslaugos – šilumos ūkio paslaugos, kurias nustato įstatymai, Vyriausybė ar jos įgaliota institucija vadovaudamasi visuomenės interesais“.

Šilumos ūkio sektoriuje paslaugos, susijusios su energijos ir energijos išteklių vartojimo efektyvumo didinimu, turėtų būti priskirtos viešuosius interesus atitinkančioms paslaugoms Vyriausybės nutarimu.

- *LR Gamtinių dujų įstatymo projektas, 5 straipsnio 1 punktą:*

„Vadovaudamasi bendrais ekonominiais interesais, Vyriausybė ar jos įgaliota institucija turi teisę paskirti dujų įmonėms viešuosius interesus atitinkančius įpareigojimus, susijusius su saugumu, įskaitant dujų pristatymo saugumą, reguliarumą, kokybę ir kainą, su aplinkos apsauga, įskaitant efektyvų energijos vartojimą, ir nustatyti šių įpareigojimų sąrašą, jų vykdymo bei finansavimo taisykles. Šių įpareigojimų įgyvendinimas finansuojamas iš lėšų, gautų už dujų perdavimą, skirstymą ir (ar) laikymą“.

Su efektyvumo didinimu susijusios paslaugos turėtų būti įtrauktos į viešuosius interesus atitinkančių paslaugų gamtinių dujų sektoriuje sąrašą. Sąrašas tvirtinamas Vyriausybės.

Į Vyriausybės tvirtinamą viešuosius interesus atitinkančių paslaugų kiekvienoje energetikos srityje sąrašą įtraukiant paslaugas, susijusias su efektyvumo didinimu, papildomai reiktų nurodyti, kad energetikos įmonėms, patiekiančioms vartotojams mažiau negu 75 GWh energijos ekvivalento per metus ar yra įdarbinusioms mažiau negu 10 asmenų, arba kurių metinė apyvarta ir (arba) bendras metinis balansas neviršija 6,9mln. litų, šie įsipareigojimai netaikomi.

Nustačius energetikos įmonėms tokius įpareigojimus teikti galutiniams vartotojams konkurencingomis kainomis energetines paslaugas, energijos ir energijos išteklių vartojimo auditus ir (arba) efektyvumo didinimo priemones, pagal Direktyvos 9 straipsnio 2 punktą turi būti paruoštos pavyzdinės sutartys.

Išvada

Nuostatas dėl energetinių paslaugų teikimo į Lietuvos Respublikos teisinę bazę galima perkelti, šias paslaugas priskiriant prie viešuosius įsipareigojimus atitinkančių paslaugų.

Šios studijos rėmuose, nėra galimybės nustatyti optimaliausią 6 straipsnio perkėlimo būdą. Todėl reikalinga detalesnė 6 straipsnio perkėlimo analizė.

3.4.2 Savanoriški susitarimai

Direktyvoje savanoriški susitarimai nurodomi kaip viena iš galimų energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių. Šiems susitarimams direktyvoje keliamas skaidrumo reikalavimas, taip pat numatoma, kad, jeigu tinka, turėtų apimti informaciją bent šiais klausimais: kiekybiniai ir etapais suskirstyti tikslai, stebėseną ir pranešimų rengimas. Direktyvoje savanoriški susitarimai nurodomi ir kaip skatinimo priemonė viešajame sektoriuje.

Savanoriškų susitarimų sąvoka

Savanoriškų susitarimų būtinas elementas yra susitarimas tarp privataus ar viešojo sektoriaus ir Vyriausybės (dažniausiai energetikos agentūros arba atitinkamos ministerijos), kuriame iškeliami aplinkosauginiai tikslai ir nurodomas jų pasiekimo laiko grafikas. Savanoriškų susitarimų sąvoka išreiškia idėją, kad aplinkosauginis tikslas ir/ar jo įgyvendinimo priemonės yra nustatomos derybose su įmonėmis, kurios bus reguliuojamos.

Derybos dėl savanoriško susitarimo pradedamos privataus sektoriaus įmonės arba Vyriausybės institucijos iniciatyva. Privataus sektoriaus įmonių iniciatyvai pradėti derybas arba tiesiog dalyvauti savanoriškame susitarime motyvaciją sukuria teisinė esama arba planuojama aplinka.

Savanoriškų susitarimų taikymo praktika ES šalyse

Savanoriški susitarimai atskirose ES šalyse narėse taikomi jau nuo 1990 metų. Šio dešimtmečio pradžioje savanoriški susitarimai imti taikyti ir ES lygiu. Europos šalyse yra sukaupta didelė ir įvairi savanoriškų susitarimų įgyvendinimo patirtis. Šios patirties perkėlimas pritaikant Lietuvos sąlygoms leistų išvengti didelių klaidų, sumažinti susitarimų schemas įgyvendinimo kaštus. Todėl toliau apžvelgiama savanoriškų susitarimų taikymo praktika ES šalyse.

Daugumoje šalių savanoriški susitarimai yra įgyvendinami kartu su kitomis, jau esamomis arba įdiegiamomis tuo pačiu metu, teisinėmis priemonėmis, tokiomis kaip CO₂ mokestis, energijos mokestis (energijos mokestis arba energijos vartojimo mokestis - mokestis, mokamas už sunaudojamą energijos kiekį, tam kad būtų padengiami išoriniai, visuomenės patiriami kaštai, kurie neįtraukiami nustatant energijos kainas), finansuojami energetiniai auditai, informacijos sklaidimas, subsidijos energijos efektyvumą didinančioms investicijoms,

energijos vadybos sistemų kūrimas, subsidijos moksliniams tyrimams, ženklimas, informacijos sklaidimas. Susitarimų schemoms bendrame teisinių priemonių kontekste priskiriamas vaidmuo skirtingose šalyse yra nevienodas. Prancūzijoje ir Vokietijoje šios schemos yra laikomos kitų teisinių priemonių alternatyva, bent jau kol Vokietijoje 1999 m. nebuvo įvestas energijos mokestis. Šiose šalyse savanoriški susitarimai yra savarankiškos priemonės. Danijoje ir Švedijoje savanoriški susitarimai yra gerai integruoti bendrame teisinių priemonių komplekse. Danijoje su savanoriškais susitarimais yra stipriai susietas CO₂ mokestis, tuo tarpu kai Vokietijoje ir Švedijoje šios priemonės taikomos atskirai. Olandijoje susitarimų schema susieta su aplinkosauginių leidimų sistema. Švedijoje Eko – energijos programa papildo kitas priemones. Įprastas nacionalinės energetikos politikos elementas apžvelgtose šalyse yra informacijos teikimas pramonės ar energijos auditams įmonėse. Kai kuriais atvejais informacijos teikimas net formalizuojamas įtraukiant į susitarimus, kaip Danijos, Švedijos ir Olandijos schemose.

Savanoriškų susitarimų būtinas elementas yra susitarimas tarp pramonės ir Vyriausybės (dažniausiai energetikos agentūros arba atitinkamos ministerijos), kuriame iškeliami aplinkosauginiai tikslai ir jų pasiekimo laiko grafikas. Savanoriškų susitarimų sąvoka išreiškia idėją, kad aplinkosauginis tikslas ir/ar jo įgyvendinimo priemonės yra nustatomos derybose su įmonėmis, kurios bus reguliuojamos, dar iki jų įgyvendinimo, arba bent jau, kad yra tam tikra pasirinkimo laisvė. Savanoriškų susitarimų schemoje galima išskirti keletą būtinų jos funkcionavimui elementų: motyvacija, tikslai, sankcijos už nevykdymą, įgyvendinimo stebėseną.

Derybos dėl savanoriško susitarimo pradedamos pramonės įmonės arba Vyriausybės institucijos iniciatyva. Įmonės dalyvauti savanoriškuose susitarimuose ar net juos inicijuoti gali būti skatinamos naudojant tiek teigiamą, tiek neigiamą motyvaciją. Teigiamos motyvacijos pavyzdžiais gali būti atleidimas nuo mokesčių, efektyvios įrangos įsigijimo subsidijavimas. Neigiamos motyvacijos pavyzdžiais gali būti naujų mokesčių ar kitų finansinių įpareigojimų (CO₂ mokesčio, energijos vartojimo mokesčio) įvedimo grėsmė.

Vokietijoje savanoriški susitarimai sudaromi „teisės šešėlyje“, t.y. įmonės išpareigoja siekti aplinkosauginių tikslų tam, kad išvengtų įpareigojančių teisės aktų priėmimo. Danijoje savanoriški susitarimai yra „Žaliųjų mokesčių paketo“ dalimi. Kaip buvo nustatyta kuriant žaliųjų mokesčių paketą, pramonės įmonės, kurios intensyviai vartoja energiją arba kurioms energijos mokesčiai viršija 3 % pridedamosios vertės, gali pasiekti mokesčių sumažinimo sudarydamos su Danijos energetikos agentūra savanoriškus susitarimus, kuriuose išpareigoja sumažinti energijos suvartojimą.

Savanoriški susitarimai gali būti suponuojami įmonių viešųjų ryšių, jų sudarymo motyvu gali tapti savireklamos tikslų siekimas. Tačiau ši motyvacija veikia tik šalyse, kuriose visuomenės nuomonė skatina pramonės įmones prisiimti aplinkosauginius išpareigojimus.

Toliau pateikiamas susitarimų schemos veikimo keletą ES šalių aprašymas, iliustruojantis atskirus susitarimų schemų veikimo aspektus.

Danijoje sudarant savanoriškus susitarimus įmonės pirmiausia turi pristatyti energetinio audito, atlikto nepriklausomo sertifikuoto konsultanto, ataskaitas, kuriose nurodyta kaip įmonės įgyvendins energijos valdymo sistemą, diegs energijos taupymo politiką ir švies įmonių darbuotojus. Audito rezultatai gali būti kritikuojami ir peržiūrimi arba įmonės turi pristatyti alternatyvius energijos efektyvumo priemonių įgyvendinimo planus. Įmonės privalo išpareigoti įgyvendinti tas audito rezultate rekomenduotas energijos efektyvumo priemones, kurių atsipirkimo laikas ne didesnis kaip ketveri metai. Remdamasi veiksmų planu, įmonė pasirašo trejų metų susitarimą su vyriausybe tokių būdu gaudama energijos mokesčių lengvatas, jeigu išpildys susitarimo sąlygas.

Olandijoje savanoriškų susitarimų sudarymo su sektoriumi procesas pradedamas strateginiais pokalbiais tarp pramonės šakai priklausančių įmonių, ūkio ministerijos ir energetikos agentūros. Siekiant išsiaiškinti organizacines ir technines energijos taupymo galimybes sektoriuje, atliekamas apžvalginis tyrimas. Derybų metu suderinami dalyvaujančių pusių išpareigojimai. Kai pasirašomas atskiro sektoriaus susitarimas, 80 % tam sektoriui priklausančių įmonių turi viešai deklaruoti savo atskirus išpareigojimus, į kuriuos įeina įmonės energijos taupymo strategijos parengimas. Energetikos agentūrai patvirtinus šią įmonės strategiją ir suteikus aplinkosauginį leidimą, įmonė gali jį pradėti įgyvendinti. Įmonės kasmet pateikia ataskaitas apie šios strategijos įgyvendinimą sektoriaus asociacijai. Energetikos agentūra tikrina tiek sektorių, tiek atskirų įmonių rezultatus. Jei susitarimas nėra vykdomas, jis gali būti nutraukiamas. Nutraukus savanorišką susitarimą, įmonės turi atitikti bendrus aplinkosauginius reikalavimus.

Švedijoje įmonės išpareigojo: suformuluoti įmonės aplinkosauginę politiką; išsikelti ilgalaikius energijos taupymo tikslus; energijos taupymo tikslus įtvirtinti visuose organizacijos lygiuose; sudaryti energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių įgyvendinimo planą; pasiekti patikrinamą energijos efektyvumo padidėjimą;

veikloje naudoti energijos efektyvumo standartus. Už šiuos įsipareigojimus įmonės gavo nemokamus energetinius auditus ir kitą pagalbą, susijusią su sertifikavimo procesu. Taip pat šios įmonės gavo teisę naudoti Eko – energijos ženklimą įmonės marketingui.

Prancūzijoje savanoriškų susitarimų principas buvo pasirinktas siekiant sumažinti CO2 emisijų mažinimo politikos poveikį įmonių konkurencingumui. Po pirmojo derybų rato tarp Aplinkos ministerijos ir intensyvių pramonės įmonių bei šių įmonių asociacijų, Aplinkos ministerija nustatė tipinę savanoriško susitarimo procedūrą. Norėdamos sudaryti savanorišką susitarimą, įmonės ar asociacijos privalėjo: 1) pateikti pagrindinę informaciją apie energijos suvartojimą ir CO2 emisijas 1990-1994 m. laikotarpiu; 2) nustatyti CO2 emisijų ir šiluminės energijos vartojimo sumažinimo tikslus (santykiniais ir, jei įmanoma, absoliutiniais dydžiais) 1990-2000 m. laikotarpiui (taip pat aptarti, bet neįsipareigoti, dėl techniškai ir ekonomiškai priimtinių energijos sutaupymų arba alternatyvių priemonių siekiant šių tikslų); 3) pasirašyti tipinį savanoriško susitarimo sutarties tekstą, aiškiai apibrėžiantį veiklų rūšis ir įmones, kurios įtraukiamos į sutartį, buvusį taršos kitimą, bendrą tikslą, emisijų sumažinimo laiko grafiką iki 2000 m. ir kasmetinės ataskaitos pateikimą pramonės šakos lygyje. Papildomai, tipinis tekstas cituoja 1994 m. kovo 21 d. Prancūzijos Vyriausybės memorandumą, kad pramonei nebus įvedami CO2 mokesčiai.

Savanoriškų susitarimų privalumai ir trūkumai – užsienio patirties analizės išvados

Savanoriški susitarimai gali būti efektyvi priemonė, taikoma kaip alternatyva unifikuotam teisiniam reguliavimui, padedanti siekti energijos vartojimo efektyvumo didinimo.

Didžiausias savanoriškų susitarimų privalumas – galimybė padidinti energijos vartojimo efektyvumą, priemones parenkant derybų būdu, lanksčiai, atsižvelgiant į pramonės šakų ar net atskirų pramonės įmonių specifiką. Tai sudaro galimybes išvengti įmonių konkurencingumo mažinimo, pramonės raidos stabdymo.

Savanoriški susitarimai gali būti įgyvendinami pagal įvairias schemas, pritaikant kiekvieną iš šios schemos reikalavimų pagal Lietuvos Respublikos teisinės aplinkos ir pramonės struktūros ypatumus. Savanoriški susitarimai yra neatsiejama visos energetikos ir aplinkosaugos politikos dalis, todėl rengiant jų schemą būtina rasti optimalų būdą integruoti ją į bendrą teisinę sistemą.

Savanoriškų susitarimų privalumai:

- Pagrindinis savanoriškų susitarimų pranašumas prieš teisinį reguliavimą yra galimybė suderėti palankesnes, kiekvienai pramonės šakai, įmonių grupei ar įmonei palankias sąlygas, kas leidžia pramonės įmonėms išlikti konkurencingomis. Savanoriški susitarimai yra lankstesnė sistema nei privalomas mokesčių reglamentavimas.
- Savanoriški susitarimai gali padėti pasiekti aukštesnį susitariančių pusių suinteresuotumo rezultatais lygį.
- Savanoriški susitarimai gali pagelbėti derantis dėl tikslų virš teisiškai nustatyto reikalavimų minimumo.
- Savanoriški susitarimai gali užtikrinti ankstyvą dalyvavimą, kol dar nereikalingas formalus reguliavimas.
- Savanoriškų susitarimų sistemai nereikalinga kurti daug naujų teisės aktų ar atskiros teisinio reguliavimo sistemos.

Savanoriškų susitarimų trūkumai:

- Savanoriški susitarimai dažniausiai netinkami reguliuoti rizikingas sritis.
- Sektoriuose, kuriuose veikia daug mažų įmonių, gali prireikti didelių pastangų sudarant susitarimus, taip pat tikėtini dideli sunkumai bendraujant ir reikalaujant vykdyti prisiimtus įsipareigojimus.
- Savanoriški susitarimai gresia būti nenaudingi, jei nėra nustatytų efektyvių bausmių už įsipareigojimų nevykdymą.
- Savanoriški susitarimai netinka sektoriams, kuriuose veikia daug smulkių bendrovių, nes auga tokių susitarimų administravimo kaštai.
- Stambios pramonės įmonės, su kuriomis savanoriški susitarimai būtų efektyviausi, jau dalyvauja prekybos ATL sistemoje.

Kitų šalių patirtis rodo, kad savanoriški susitarimai yra tinkamas mechanizmas taikyti pramonės sektoriams, kuriuose veikia keletas stambių įmonių, galinčių padidinti veikimo efektyvumą siekiant aiškiai apibrėžtų tikslų, nusakomų keliais nesunkiai identifikuojamais rodikliais. Lietuvoje nėra energijos vartojimo mokesčio, taršos mokesčius moka tik energijos gamintojai. Taip pat nėra CO₂ mokesčio. Imliausios energijai pramonės įmonės Lietuvoje dalyvauja ATL sistemoje, todėl nepatenka į šios Direktyvos rėmus.

Lietuvos Respublikos teisės aktai, sudarantys prielaidas ar kliūtis įgyvendinti savanoriškus susitarimus

Savanoriški susitarimai yra alternatyva griežtai reglamentuotam, neatsižvelgiančiam į specifines sąlygas teisiniam reguliavimui. Tai yra sandoris tarp LR Vyriausybės, ar ją atstovaujančios institucijos, ir privataus sektoriaus. Jiems turėtų galioti įprastinis sandorių teisinis reguliavimas.

Sutarčių sudarymą reglamentuoja LR Civilinio kodekso IV knygos XII skirsnis (228 psl.)

NEVEDP 2006–2010 m. numatyta 2009 m. parengti savanoriškų susitarimų tarp įmonių ir valstybės institucijų įgyvendinant energijos vartojimo efektyvumo didinančias priemones studiją.

Pakeitimai Lietuvos teisinėje bazėje, reikalingi įgyvendinant savanoriškų susitarimų schemą

NEVEDP 2006–2010 m. numatyta 2006–2007 metais parengti energijos išteklių ir energijos efektyvaus naudojimo stebėsenos taisyklės. Kadangi stebėseną yra privaloma savanoriškų susitarimų dalis, šios taisyklės turėtų būti parengtos taip, kad būtų galima pritaikyti ir susitarimų schemai, jei tokia schema bus įgyvendinama

Kuriant savanoriškų susitarimų schemą Lietuvoje, turėtų būti parengiamos savanoriškų susitarimų sutarčių standartinės sąlygos.

Išvados:

- Savanoriškų susitarimų administravimas gali pareikalauti nemažų Valstybės biudžeto lėšų. Skirtingų schemų įgyvendinimas, ypatingai papildomų teisinių priemonių, skatinančių dalyvauti savanoriškuose susitarimuose įvedimas, gali turėti lemiamą įtaką pramonės įmonių konkurencingumui. Todėl reikėtų atlikti išsamią savanoriškų susitarimų schemos ekonominę analizę, įvertinti jos poveikį ekonomikos raidai šalyje. Tokios studijos atlikimas numatytas NEVEDP 2006–2010 m.
- Savanoriški susitarimai yra pripažinti efektyvia priemone skatinti energijos vartojimo efektyvumo didinimo projektus, tačiau šios priemonės efektyvumas priklauso nuo sektorių, kurie dalyvauja susitarimų schemoje, charakteristikų. Savanoriškų susitarimų nauda įrodyta, kai susitarimų schemoje dalyvauja intensyviai energiją vartojančios pramonės šakos. Tačiau nemažai pramonės įmonių dalyvauja ATL prekybos sistemoje, o tuomet šioms įmonėms savanoriški susitarimai neturėtų būti taikomi, siekiant išvengti dvigubo skatinimo.
- Savanoriški susitarimai nėra privaloma priemonė pagal Direktyvą, jie gali būti pakeičiami kitomis paramos schemomis, pvz., baltaisiais sertifikatais.

3.4.3 Baltieji sertifikatai

Direktyvoje baltieji sertifikatai numatomi kaip alternatyva savanoriškiems susitarimams. Direktyvos 4 straipsnio 5 punkte sakoma, kad Europos Komisija, po trečių Direktyvos įgyvendinimo metų peržiūrėjusi pasiektus rezultatus, gali siūlyti skatinti tolesnį energijos vartojimo efektyvumo didinimą pasitelkiant pagalbą baltuosius sertifikatus.

Baltieji sertifikatai Direktyvoje apibrėžiami, kaip „sertifikatai, išduodami nepriklausomų sertifikavimo įstaigų, kuriais patvirtinami rinkos dalyvių teiginiai apie energiją, sutaupytą pasitelkus energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemones“.

Baltųjų sertifikatų sistemos įgyvendintos Italijoje, Jungtinėje Karalystėje, viename iš Belgijos regionų ir Naujajame Pietų Velse (Australijoje), yra rengiamos Prancūzijoje ir svarstomos Nyderlanduose bei Danijoje. Veikiant baltųjų sertifikatų sistemai, energijos tiekėjai ir platintojai išsipareigojami teikti galutiniams vartotojams efektyvaus energijos vartojimo priemones, o sertifikatais patvirtinamas šių priemonių įdiegimo dėka sutaupomos energijos kiekis.

Įvedus baltuosius sertifikatus, energijos tiekėjai būtų įpareigoti įsigyti baltųjų sertifikatų kiekį, atitinkantį pateiktam galutiniams vartotojams energijos išteklių kiekiui. Baltieji sertifikatai būtų suteikiami tiems rinkos dalyviams, kurie inicijuoja projektus, mažinančius energijos vartojimą. Tai galėtų būti patys vartotojai, energijos

tiekėjai, energetinių paslaugų teikimo įmonės, efektyvesnių technologijų, efektyvesnių energiją vartojančių prietaisų, individualios apskaitos prietaisų tiekėjai.

Baltųjų sertifikatų išdavimą ir panaudojimą turėtų kontroliuoti atsakinga valstybinė institucija, o baltųjų sertifikatų kainą formuotų baltųjų sertifikatų pasiūla ir paklausa rinkoje.

Baltųjų sertifikatų sistema skatintų investicijas į taupesnę energijos vartojimą, energetinių paslaugų teikimo įmonių veiklą, populiarintų energijos vartojimo auditų rengimo paslaugas, suinteresuotų į efektyvesnę energijos vartojimą daugiau dėmesio kreipti pačius energijos išteklių tiekėjus.

Pagrindiniai baltųjų sertifikatų schemos privalumai:

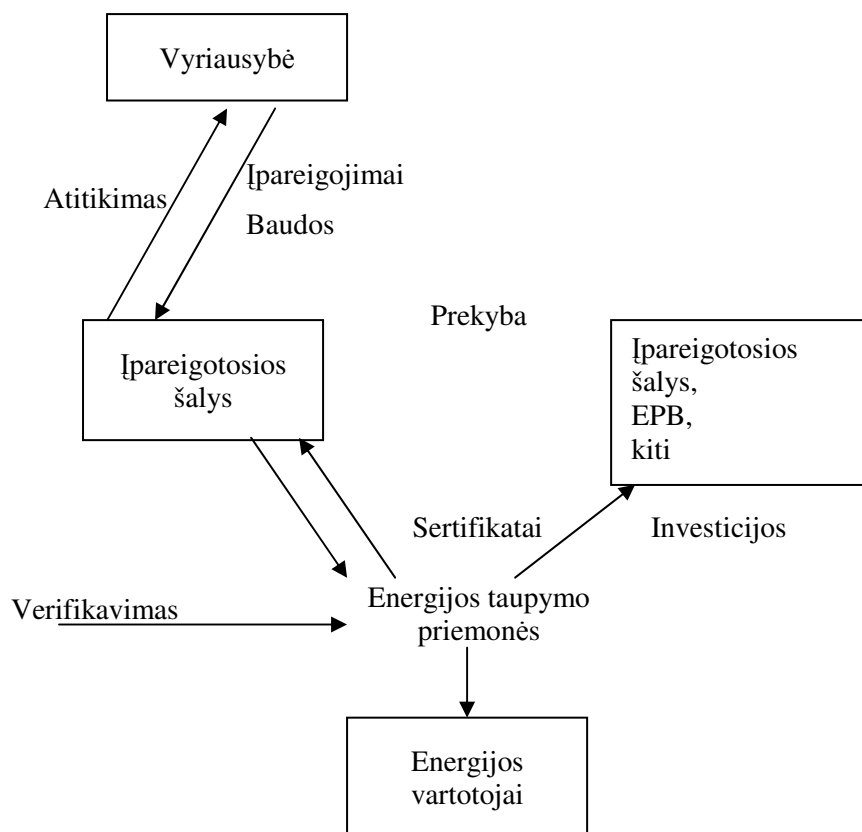
- Baltųjų sertifikatų schema užtikrina galimybę pasiekti nustatytą tikslą.
- Prekybos sertifikatais galimybė sudaro sąlygas tikslą pasiekti mažiausiomis sąnaudomis.
- Baltųjų sertifikatų prekybos sistema gali suaktyvinti tuos dalyvius ir paskatinti realizuoti tą energijos taupymo potencialą, kuris nėra pasiekiamas kitais instrumentais.
- Gali sumažinti valstybės biudžeto poreikį efektyvumo priemonių įgyvendinimui.
- Gali stimuliuoti energetinių paslaugų bendrovių rinką.

Baltųjų sertifikatų įvedimas sukurtų motyvaciją matuoti energijos sutaupymus dėl energijos efektyvumo priemonių įgyvendinimo.

Galimi baltųjų sertifikatų schemos trūkumai:

- Gali sąlygoti tik energijos vartojimo efektyvumo padidėjimą, tačiau ne bendrą energijos vartojimo sumažėjimą.
- Gali pareikalauti didelių transakcinių (sandorių) išlaidų.
- Gali motyvuoti įgyvendinti daugiausiai projektus, kuriuos paprasta įgyvendinti ir kurių poveikį lengviausia įvertinti.
- Europinio lygio baltųjų sertifikatų schemos įvedimas gali pareikalauti didelių pakeitimų nacionalinėje schemoje.

Baltųjų sertifikatų schemos koncepcija gali būti iliustruojama 7 pav. pavaizduota schema.

7 pav. Baltųjų sertifikatų schemos koncepcija

Vyriausybė nustato elektros taupymo tikslą ir atskirus įpareigojimus, įpareigosios šalys (gamintojai, tiekėjai, skirstytojai ar vartotojai) turi įvykdyti įpareigojimus. Įpareigojimų įvykdymą arba atitikimą jie turi patvirtinti per nustatytą laiką reguliuotojui pateikdami atitinkamą kiekį sertifikatų. Sertifikatai suteikiami pagal sutaupytos energijos kiekį. Sertifikatai gali būti įgyjami diegiant elektros taupymo priemones energijos vartotojų pusėje arba šiuos sertifikatus perkant. Tokiu būdu sukuriama baltųjų sertifikatų rinka.

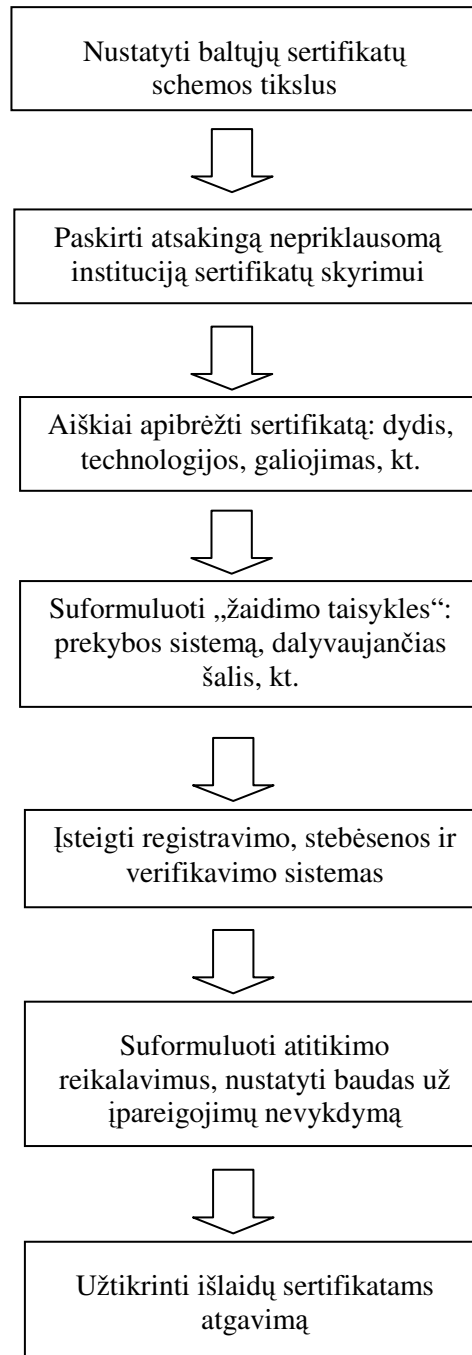
Prekyba sertifikatais gali vykti tiek tarp įpareigotų šalių, tiek tarp kitų šios rinkos dalyvių, pvz. energetinių paslaugų bendrovių (EPB). Galimybė prekiauti baltaisiais sertifikatais įpareigosios šalims suteiktų galimybę įvykdyti įpareigojimus pasirenkant ekonomiškai patraukliausią būdą. Įpareigosios šalys gali įsigyti baltųjų sertifikatų vienu iš šių trijų būdų:

- patys diegdami efektyvias energijos vartojimo priemones;
- pirkdami sertifikatus iš kitų įpareigotų šalių;
- sudarydami dvišalius susitarimus tarp įpareigosios šalies ir EPB ar kitų rinkos dalyvių.

Balaisiais sertifikatais nebūtinai turi būti prekiaujama. Tačiau prekyba sukuria rinkos vertę energijos taupymo priemonėms ir sudaro galimybę pasiekti energijos sutaupymus mažiausiomis sąnaudomis.

Energijos taupymo priemonės diegiamos pas galutinius energijos vartotojus. Suteikiant sertifikatus pagal įdiegtą priemonę, atliekamas verifikavimas.

Kuriant ir įgyvendinant baltųjų sertifikatų schemą, būtina atsižvelgti į šalies teisinę bazę, galimą sąveiką su kitais energetikos politikos instrumentais, energijos rinkos ypatumus ir kt. Atskiri baltųjų sertifikatų schemos įdiegimo etapai pavaizduoti 8 pav.

8 pav. Baltųjų sertifikatų schemos sukūrimo etapai

Kiekviename iš 8 pav. pavaizduotų etapų pasirinkti pagrindiniai sprendimai stipriai lems sukurtos sistemos ekonominį efektyvumą.

Baltųjų sertifikatų schemos sukūrimas prasideda nuo kuriamos schemos tikslų nustatymo. Kadangi pagrindinis baltųjų sertifikatų schemos tikslas yra energijos vartojimo efektyvumas, pirmiausia turi būti nustatomas **bendras energijos vartojimo efektyvumo didinimo tikslas** (*toliau* efektyvumo tikslas), kurio bus siekiama per baltųjų sertifikatų mechanizmą. Tačiau baltųjų sertifikatų schemai gali būti iškeliami ir kiti tikslai, pvz., socialiniai – tokiu atveju nustatoma, kad fiksuota dalis šio efektyvumo tikslo turi būti pasiekta socialiai remtinuose namų ūkiuose.

Bendras energijos vartojimo efektyvumo didinimo tikslas nustatomas arba absoliutiniu skaičiumi, arba kaip galutinio energijos ir energijos išteklių sunaudojimo dalis. Nustačius bendrą efektyvumo tikslą, šis tikslas turi

būti padalijamas tarp įpareigotų baltųjų sertifikatų rinkos dalyvių - nustatomi **įpareigojimai** įpareigotosioms šalims. Šiame etape vienas iš lemiamų faktorių yra **įpareigojamų dalyvių pasirinkimas**. ES šalyse, įgyvendinusiose baltųjų sertifikatų schemą, įpareigojimai dažniausiai nustatyti didesniesiems energijos skirstytojams. Jungtinėje Karalystėje įpareigoti daugiau kaip 15 tūkst. vartotojų turintys elektros energijos skirstytojai, o Italijoje – daugiau kaip 100 tūkst. vartotojų turintys dujų ir elektros energijos skirstytojai. Bendras tikslas tarp įpareigotų šalių yra paskirstomas derybų keliu, pagal vartotojų skaičių arba pagal užimamos rinkos dalį.

Lietuvoje įpareigotosiomis šalimis galėtų būti elektros energijos ir gamtinių dujų tiekėjai. 2005 m. elektros energijos tiekėjų licencijas turėjo 27 rinkos dalyviai, tačiau iš jų rinkoje aktyviai veikė tik 8 (3 visuomeniniai ir 5 nepriklausomi tiekėjai). Gamtinių dujų tiekimo licencijas 2005 m. turėjo 14 gamtinių dujų įmonių. Tokiu būdu energijos tiekėjų įpareigojimas sudarytų galimybę sukurti vidutinio dydžio baltųjų sertifikatų rinką. Šilumos tiekėjų įpareigoti nesiūloma, nes dauguma šilumos tiekimo veikla užsiimančių įmonių pakliūna į ES ATL sistemą.

Taip pat reikia nustatyti, kam bus suteikiami baltieji sertifikatai. Dažniausiai jie suteikiami investuojančiai pusei, tačiau galima pasirinkti ir tokią schemą, kad baltieji sertifikatai būtų suteikiami energijos vartotojams.

Kitas svarbus etapas yra nustatyti tas **efektyvumo priemones ir projektus**, už kuriuos bus suteikiami baltieji sertifikatai. Svarbu, kad tokių priemonių sąrašas būtų kuo ilgesnis ir apimtų kuo įvairesnes investavimo galimybes, tokiu būdu sukuriant sąlygas kuo žemesniems ribiniams kaštams, patiriamiesiems įpareigotų pusių.

Lemiamas baltųjų sertifikatų schemos veikimo faktorius yra taikoma **verifikavimo sistema**. Svarbus sukurti tokią sertifikatų suteikimo ir verifikavimo sistemą, kad suteiktų sertifikatų kiekis atitiktų faktinį įgyvendintos priemonės poveikį. Italijoje verifikavimo sistemoje taikomi trys pagrindiniai verifikavimo metodai:

1. Numanomų sutaupymų metodas, kuris yra taikomas projektams, kuriuose įgyvendinami energijos sutaupymai gali būti lengvai įvertinami ir nėra reikalingi matavimai. Pagal šį metodą, projekte sutaupomos energijos kiekis yra nustatomas tiesiog padauginant įrengiamų įrenginių skaičių iš šių įrenginių teikiamo efektyvumo efekto, nustatyto vienetai. Toks metodas gali būti taikomas, pavyzdžiui, įrengiant efektyvesnę apšvietimo sistemą. Šio metodo atveju taikomas *ex-ante* priėjimas, t.y. energijos taupymai nustatomi dar prieš projekto įgyvendinimą.
2. Inžinerinis metodas, kuris taikomas projektams, kuriuose potencialus energijos sutaupymas priklauso nuo fiksuotų naudojimo parametrų. Naudojantis šiuo metodu naudojamas iš anksto nustatytas energijos sutaupymų įvertinimo algoritmas. Toks metodas gali būti taikomas, pavyzdžiui, keičiant langus. Šio metodo atveju taip pat taikomas *ex-ante* vertinimas.
3. Matavimais pagrįstas metodas yra taikomas likusiems atvejams, t.y. kai projekto generuojami sutaupymai negali būti lengvai nustatomi, dažniausiai dėl priklausomai nuo konkrečiais atvejais besiskiriančių atskirų parametrų reikšmių. Šis metodas yra gana brangus, nes paremtas faktiniais matavimais, energijos vartojimo stebėseną. Toks metodas turėtų būti taikomas, pavyzdžiui, įrengiant saulės elementus karšto vandens ruošimui. Specialus kriterijus yra taikomas demonstraciniams projektams, tačiau bet kuriuo atveju demonstraciniai projektai Italijoje negali dengti daugiau, kaip 5 - 10 % nustatyto įpareigojimų kiekio). Šis metodas taikomas po projekto įgyvendinimo, t.y. yra taikomas *ex-post* priėjimas.

Tinkamam baltųjų sertifikatų schemos funkcionavimui būtina nustatyti **sankcijas**, taikomas jei įpareigotosios šalys nevykdo joms nustatytų įpareigojimų. Šios sankcijos turi funkcionuoti ne kaip bausmė, o kaip skatinimas vykdyti įpareigojimus. Taikoma bauda už įpareigojimų nevykdymą turėtų būti didesnė, negu įvykdymui reikalingos investicijos. Egzistuoja keletas baudos dydžio nustatymo metodų, kurių pasirinkimas priklauso nuo kuriamos rinkos charakteristikų.

Baltieji sertifikatai gali būti taupomi ir ankstesniu periodu gauti baltieji sertifikatai gali būti panaudojami dengti vėlesnio periodo įpareigojimus.

Įvedant baltųjų sertifikatų sistemą Lietuvoje, reiktų priimti šiuos teisės aktus:

- Baltųjų sertifikatų suteikimo taisyklės (tvirtinama Vyriausybės ar Ūkio ministerijos)

Teisiniuose dokumentuose, skirtuose sukurti ir įgyvendinti baltųjų sertifikatų sistemą, turi būti nustatyta:

- Bendras energijos vartojimo efektyvumo didinimo tikslas, įgyvendinamas per baltųjų sertifikatų schemą.
- Tikslų padalijimas tarp įpareigotų šalių.
- Organizacinė baltųjų sertifikatų suteikimo, prekiavimo, verifikavimo, sankcijų už nevykdymą sistema.
- Tinkamų energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių, už kurias suteikiami baltieji sertifikatai, sąrašas.

Įpareigojant energijos skirstytojus, baltųjų sertifikatų įsigijimas gali būti įtraukiamas į viešuosius interesus atitinkančių paslaugų sąrašą.

3.5 Energijos vartojimo auditų, energetinių paslaugų, energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių teikėjų kvalifikavimo / akreditavimo / sertifikavimo sistemos įvedimas

Pagal Direktyvos 8 straipsnį numatyta siekti, kad energetinės paslaugos ir energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės būtų aukšto techninio lygio, patikimos ir objektyvios. Taigi turi būti sudarytos sąlygos, kad šių paslaugų teikėjai būtų reikiamos kompetencijos. Jei būtina, reikiamai energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių techninei kompetencijai užtikrinti pagal Direktyvą turi būti sukuriamos tam tikros kvalifikavimo, akreditavimo ir (arba) sertifikavimo schemas.

Direktyvos 8 straipsnis „Kvalifikavimo, akreditavimo ir sertifikavimo schemas“:

„Siekdamos aukšto lygio techninės kompetencijos, objektyvumo ir patikimumo, valstybės narės užtikrina, kai tai, jų manymu, yra būtina, kad energetinių paslaugų, energijos vartojimo audito ir energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių, minimų 6 straipsnio 2 dalies a punkto i ir ii papunkčiuose, teikėjai galėtų naudotis atitinkamomis kvalifikavimo, akreditavimo ir (arba) sertifikavimo schemomis“.

Energijos vartojimo efektyvumo priemonių teikėjai, kurių paslaugų kokybei kontroliuoti turėtų egzistuoti tam tikros kvalifikavimo, akreditavimo ir (arba) sertifikavimo schemas, pagal Direktyvą yra:

- konsultantai energijos vartojimo efektyvumo klausimais;
- įrangos montuotojai ir statybų rangovai;
- energetinių paslaugų bendrovės (angl. ESCO).

Kiti paslaugų ir produktų teikėjai, apie kuriuos neužsimenama Direktyvoje, tačiau jų teikiamos priemonės taip pat sudaro sąlygas efektyvesniam energijos vartojimui, yra:

- projektuotojai, projektų vadovai;
- energiją vartojančios įrangos bei statybos produktų gamintojai.

Informacija apie energijos vartojimo efektyvumo priemonių tiekėjams ir jų paslaugoms bei produktams keliamus reikalavimus pagal šiuo metu galiojančius nacionalinius teisės aktus pateikta 3 lentelėje.

Lentelė 4. Energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonėms ir jų teikėjams keliami reikalavimai pagal šiuo metu galiojančius nacionalinius teisės aktus

Energijos vartojimo efektyvumo priemonių teikėjai	Energijos vartojimo efektyvumo priemonės	Kaip kontroliuojama paslaugų kokybė?
Konsultantai energijos vartojimo efektyvumo klausimais	Energijos ir energijos išteklių vartojimo auditai, pastatų energinis sertifikavimas	Energijos ir energijos išteklių vartojimo audito atlikėjų (toliau – auditorių) kompetencija nekontroliuojama. Pastatų energinio naudingumo sertifikavimą atlikti gali tik STR 1.02.09:2005 "Teisės atlikti pastatų energinio naudingumo sertifikavimą įgijimo tvarkos aprašas" nustatyta tvarka pastatų energinio sertifikavimo eksperto atestatą gavęs specialistas. Asmuo, siekiantis įgyti šį atestatą, turi atitikti minimalius kvalifikacinius

		reikalavimus, išklaustyti mokymų kursą ir tuomet jis atestuojamas atestavimo komisijoje ir jam suteikiamas sertifikavimo eksperto atestatas.
Įrangos montuotojai ir statybų rangovai	Statybos darbai, sudarantys sąlygas efektyvesniam energijos vartojimui	Pagal Statybos įstatymą ir STR 1.02.06:2005 „Teisės eiti statybos techninės veiklos pagrindinių sričių vadovų pareigas įgijimo tvarkos aprašas. Statybos inžinieriaus diplomų, įgytų užsienio valstybėse, pripažinimo Lietuvos Respublikoje taisyklės“ statybų vadovai turi būti atestuoti numatyta tvarka. Inžinieriams, siekiantiems įgyti teisę eiti tam tikras pareigas, keliami kvalifikaciniai reikalavimai, taikomos atestavimo procedūros ir atestavimo komisijos sprendimu išduodamas atitinkamas kvalifikacijos atestatas.
Projektuotojai, projektų vadovai	Projektavimo darbai, sudarantys sąlygas efektyvesniam energijos vartojimui	Pagal Statybos įstatymą ir STR 1.02.06:2005 „Teisės eiti statybos techninės veiklos pagrindinių sričių vadovų pareigas įgijimo tvarkos aprašas. Statybos inžinieriaus diplomų, įgytų užsienio valstybėse, pripažinimo Lietuvos Respublikoje taisyklės“ projektų vadovai turi būti atestuoti numatyta tvarka. Inžinieriams, siekiantiems įgyti teisę eiti tam tikras pareigas, keliami kvalifikaciniai reikalavimai, taikomos atestavimo procedūros ir atestavimo komisijos sprendimu išduodamas atitinkamas kvalifikacijos atestatas. Pastatų energijos vartojimo charakteristikoms keliami minimalūs reikalavimai nustatomi įvairiuose techniniuose reglamentuose, Lietuvos standartuose ir pan., STR 2.01.09:2005 „Pastatų energinis naudingumas. Energinio naudingumo sertifikavimas“.
Energiją naudojančios įrangos bei statybos produktų gamintojai	Energiją naudojanti įranga bei statybos produktai, sudarantys sąlygas efektyvesniam energijos vartojimui	Energiją naudojančios įrangos energijos vartojimo efektyvumo charakteristikos, pastatų ir statybos produktų šiluminės charakteristikos nurodomos specialiais ženklinais, minimalūs reikalavimai nustatomi įvairiuose techniniuose reglamentuose, Lietuvos standartuose ir pan., STR 2.01.09:2005 „Pastatų energinis naudingumas. Energinio naudingumo sertifikavimas“.
Energetinių paslaugų bendrovės	Energijos vartojimo efektyvumo priemonių paketai, apimantys energijos ir energijos išteklių vartojimo auditą, finansavimą energijos vartojimo efektyvumui didinti, projektavimo darbus, renovavimo (statybos) darbus, naujos efektyviau energiją vartojančios įrangos pirkimą ir įrengimą, energetinio ūkio priežiūrą.	Pagal aukščiau šioje lentelėje pateiktą informaciją, projektavimo ir renovavimo (statybos) darbų vadovai turi būti atestuoti Statybos įstatyme ir STR 1.02.06:2005 „Teisės eiti statybos techninės veiklos pagrindinių sričių vadovų pareigas įgijimo tvarkos aprašas. Statybos inžinieriaus diplomų, įgytų užsienio valstybėse, pripažinimo Lietuvos Respublikoje taisyklės“ numatyta tvarka. Minimalūs reikalavimai statybos produktų šiluminėms charakteristikoms, įrangos energijos vartojimo rodikliams nurodyti techniniuose reglamentuose, Lietuvos

		<p>standartuose ir pan.</p> <p>Jokie reikalavimai nėra keliami energijos ir energijos išteklių vartojimo auditų atlikėjams. Kitų energetinių paslaugų bendrovių teikiamų energijos vartojimo efektyvumo priemonių kokybė yra kontroliuojama.</p>
--	--	--

Pagal 3 lentelę auditorių kompetencijai ir jų tiekiamoms paslaugoms **nėra keliami jokie reikalavimai.**

Siekiant užtikrinti, kad energijos ir energijos išteklių vartojimo auditai būtų aukštos techninės kompetencijos, patikimi ir objektyvūs, reikalinga sukurti auditorių kvalifikacinio atestavimo schemą.

Be to, kad nacionaliniuose teisės aktuose nėra numatyta auditorių kvalifikacijos kontrolė, kol kas nėra įvesta net pati „energijos ir energijos išteklių vartojimo audito“ sąvoka (žr. 5 skyrių 2 lentelę) bei neapibrėžta, kas turėtų būti atliekama audito metu. Perkeliant direktyvos 2006/32/EB 8 straipsnį į nacionalinę teisinę bazę, turi būti:

1. įvesta energijos ir energijos išteklių vartojimo audito sąvoka;
2. nustatyta auditorių kvalifikacinio atestavimo tvarka;
3. apibrėžtas energijos ir energijos išteklių vartojimo audito turinys.

Lentelė 5. Direktyvos 8 straipsnio perkėlimas į nacionalinius teisės aktus

<p>Sąvokos „energijos ir energijos išteklių vartojimo auditas“ įvedimas</p>	<p><i>Energetikos įstatymo 2 str. „Pagrindinės šio įstatymo sąvokos“, 25 p.</i></p> <p>Keičiama esama „energetikos audito“ sąvoka į „energijos ir energijos išteklių vartojimo audito“ sąvoką taip:</p> <p>„Energijos ir energijos išteklių vartojimo auditas – sisteminė procedūra, kurios metu gaunama patikimos informacijos apie pastato ar pastatų grupės, pramoninių procesų ir (arba) įrenginių, paslaugų privačiame arba viešajame sektoriuose energijos ir energijos išteklių naudojimo charakteristikas, ir kuria nustatomos ir apskaičiuojamos ekonomiškai efektyvios energijos sutaupymo galimybės bei pranešami rezultatai.“</p>
<p>Auditorių kvalifikacinis atestavimas</p>	<p><i>Energetikos įstatymo 4 str. „Energetikos valdymo institucijos“, 2 p.</i></p> <p>6 papunktyje „6) skatinti įmones rengti energetikos auditus.“ sąvoka „energetikos auditas“ keičiama į „energijos ir energijos išteklių vartojimo auditas“ sąvoką:</p> <p>„6) skatinti energetikos įmonių energijos ir energijos išteklių vartojimo auditus.“</p> <p><i>Energetikos įstatymo 21 str. „Darbuotojų pasirengimas ir atestavimas“</i></p> <p>Įvedamas naujas punktas:</p> <p>„3. Energijos ir energijos išteklių vartojimo auditus gali atlikti tik šio įstatymo 6 straipsnio 13 punkte nustatyta tvarka atestuoti specialistai.“</p> <p><i>Energetikos įstatymo 6 str. „Ūkio ministerijos kompetencija“</i></p> <p>6 straipsnio 13 punktas papildomas žodžiais „ir 3“:</p> <p>Ūkio ministerija:</p> <p>„13. tvirtina šio įstatymo 21 straipsnio 1 ir 3 dalyse išvardytų darbuotojų pareigybių ir profesijų sąrašą, nustato tų darbuotojų kvalifikacinius reikalavimus, tvirtina energetikos objektus, įrenginius statančių ir eksploatuojančių darbuotojų, kurie privalo būti atestuojami, sąrašą ir nustato atestavimo tvarką.“</p>

	<p>Ūkio ministerija turi parengti naują dokumentą, reglamentuojantį teisės atlikti energijos ir energijos išteklių vartojimo auditą įgijimą.</p> <p>Šiame dokumente turėtų būti nustatyta auditorių kvalifikacinio atestavimo tvarka. Asmenims, siekiantiems įgyti teisę atlikti auditus, turi būti keliami kvalifikaciniai reikalavimai bei atliekamas tų asmenų atestavimas specialiai tam sudarytoje atestavimo komisijoje, kurios sprendimu ir suteikiama teisė atlikti energijos ir energijos išteklių vartojimo auditą.</p> <p>Tvarroje turi būti nustatyta, kad auditoriams taikomi skirtingi kvalifikaciniai reikalavimai bei skirtingo lygio atestavimas priklausomai nuo to, kokių objektų ar procesų energijos ir energijos išteklių vartojimo auditą atlikimo teisę siekiama įgyti.</p> <p>Naujajame teisės akte turi būti reglamentuotos skirtingos auditorių atestavimo schemas, priklausomai nuo energijos ir energijos išteklių vartojimo audito objekto:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. pastatai (gyvenamosios ir visuomeninės paskirties); 2. pramonės įmonės 3. paslaugos viešajame ir privačiajame sektoriuje (įskaitant transporto paslaugas).
<p>Energijos ir energijos išteklių vartojimo audito turinio nustatymas</p>	<p>Ūkio ministerija turi parengti naują dokumentą, reglamentuojantį energijos ir energijos išteklių vartojimo audito apimtį ir turinį.</p> <p>Šiame dokumente apibrėžiama, kokia turi būti energijos ir energijos išteklių vartojimo audito apimtis ir koks rezultatas.</p> <p>Šios taisyklės galėtų būti analogiškos VĮ Energetikos agentūros parengtoms rekomendacijoms energijos vartojimo audito ataskaitos turiniui (teikiant paraišką paramai iš ES struktūrinių fondų). Šiose rekomendacijose apibrėžta, kokie turėtų būti audito rezultatai: energijos balansas, objekto energijos gamybos/ tiekimo/ vartojimo sistemų ar atskirų įrenginių įvertinimas ir pasiūlymai energijos taupymo priemonėms įgyvendinti, objekto atitvarų analizė ir energijos taupymo priemonių įgyvendinimas, ekonominis pasiūlytų energijos taupymo priemonių efektyvumo vertinimas.</p> <p>Audito apimtis ir turinys turi būti nustatyti skirtingi, priklausomai nuo energijos ir energijos išteklių vartojimo audito objekto:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. pastatams (gyvenamosios ir visuomeninės paskirties); 2. pramonės įmonėms 3. paslaugoms viešajame ir privačiajame sektoriuje (įskaitant transporto paslaugas). <p>Energijos ir energijos išteklių vartojimo auditas pagal „energijos“ apibrėžimą Direktyvoje turi apimti tokių energijos ir energijos išteklių vartojimo analizę: šilumos, elektros, bet kokio šildymui ir vėsinimui naudojamo kuro ir transporto kuro (išskyrus aviacinį kurą ir jūrų transporto talpyklų kurą). Papildomai (Direktyvoje nenurodyta) siūloma įtraukti ir vandens vartojimo analizę.</p>

Energijos vartojimo efektyvumui tam tikruose objektuose įvertinti galimos dvi procedūros: energijos ir energijos išteklių vartojimo auditas ir pastatų energinio naudingumo sertifikavimas. Energinio naudingumo sertifikavimas pagal Direktyvos 12 straipsnio 3 punktą laikomas lygiavėriu energijos ir energijos išteklių vartojimo auditui.

Direktyvos 12 straipsnio „*Energijos vartojimo auditas*“ 3 punktas:

„Laikoma, kad sertifikavimas pagal 2002 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2002/91/EB dėl pastatų energinio naudingumo (1) 7 straipsnį yra lygiavertis energijos vartojimo auditui <...>“.

Lentelėje žemiau pateikta informacija apie energijos ir energijos išteklių vartojimo audito ir pastatų energinio naudingumo sertifikavimo apibrėžimus, objektą, rezultatus ir kt. pagal ES direktyvas ir Lietuvos teisės aktus.

Pagal 5 lentelėje pateiktą analizę matyti, kad direktyvoje 2002/91/EB ir Lietuvos teisės aktuose apibrėžtas pastatų energinis sertifikavimas gali būti laikomas lygiavėriu pastatų energijos ir energijos išteklių vartojimo auditui, apibrėžtam nagrinėjamoje Direktyvoje.

Lentelė 6. Energijos ir energijos išteklių vartojimo auditas ir pastatų energinis sertifikavimas pagal Lietuvos ir ES teisės aktus

Energijos ir energijos išteklių vartojimo auditas		Pastatų energinio naudingumo sertifikavimas	
ES direktyvos	LR teisės aktai	ES direktyvos	LR teisės aktai
Apibrėžimas			
<p>Pagal <i>Direktyvos 3 str., 1 p.</i>:</p> <p>„Energijos vartojimo auditas – sisteminė procedūra, kurios metu gaunamas patikimos informacijos apie pastato ar pastatų grupės, pramoninių procesų ir (arba) įrenginių, paslaugų privačiame ar viešajame sektoriuose energijos naudojimo charakteristikas, ir kurias nustatomos ir apskaičiuojamos ekonomiškai efektyvios energijos sutaupymo galimybės bei pranešami rezultatai“</p>	<p>Pagal <i>LR Energetikos įstatymo 2 str., 25 p.</i>:</p> <p>„Energetikos auditas – energetikos įrenginių, technologinių įrenginių ir procesų būklės patikrinimas ir įvertinimas efektyvaus energijos vartojimo požiūriu bei energijos išteklių ar energijos taupymo priemonių parinkimas“</p>	<p>Pagal <i>2002/91/EB direktyvos 2 str., 3 p.</i>:</p> <p>„Pastato energetinio naudingumo sertifikatas – tai valstybės narės ar jos paskirto juridinio asmens pripažintas sertifikatas, kuriame nurodomas pastato energinis naudingumas, apskaičiuotas pagal <...> bendrąja sistema paremtą metodiką“</p>	<p>Pagal <i>STR 2.01.09:2005 „Pastatų energinis naudingumas. Energinio naudingumo sertifikavimas“ III sk., 3.4 p.</i>:</p> <p>„Pastato energinio naudingumo sertifikatas <...> – Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos nustatyta tvarka išduotas sertifikatas, kuriame pagal šio Reglamento reikalavimus įvertintas pastato energijos suvartojimas ir nurodoma energinio naudingumo klasė“</p>
<p><u>Komentarai</u></p> <p>Energetikos įstatyme pateikta „energetikos audito“ sąvoka apima tik energetikos įrenginių ir procesų būklės vertinimą (pagal „energetikos“ ir „energetikos veiklos“ apibrėžimą Energetikos įstatyme) energijos vartojimo efektyvumo požiūriu ir energijos taupymo priemonių parinkimą. Toks terminas neatitinka nagrinėjamoje Direktyvoje esančios „energijos vartojimo audito“ sąvokos, nes pastaroji apima ne tik energetikos įrenginių ir procesų auditą, bet apskritai visų energijos ir energijos išteklių vartojimo įrenginių, energiją ir energijos išteklius vartojančių procesų ir paslaugų auditą. Todėl „energijos ir energijos išteklių vartojimo audito“ sąvoką įvesti LR Energetikos įstatyme reikalinga. Naujoji sąvoka apimtų ir dabar įstatyme apibrėžtą „energetikos auditą“.</p> <p>„Pastatų energinio naudingumo sertifikavimo“ apibrėžimas tiek ES direktyvoje, tiek LR reglamente sutampa.</p>			
Objektas			
<p>Pagal <i>Direktyvos 3 str., 1 p.</i>:</p> <p>pastatai ar pastatų grupės, pramoniniai procesai ir (arba) įrenginiai, paslaugos privačiame ar viešajame sektoriuose</p>	<p>Pagal <i>LR Energetikos įstatymo 2 str., 25 p.</i>:</p> <p>energetikos įrenginiai, technologiniai įrenginiai ir procesai</p>	<p>Tik pastatai ir jų grupės</p> <p>Pagal <i>2002/91/EB direktyvą</i> ir <i>STR 2.01.09:2005</i> pastatų sertifikavimas atliekamas tik tiems pastatams, kuriems jis privalomas:</p> <ul style="list-style-type: none"> • statomiems, parduodamiems ar išnuomojamiems pastatams; 	

		<ul style="list-style-type: none"> didesniems kaip 1000 kvadratinų metrų naudingojo ploto viešbučiams, administracinėms, prekybos, paslaugų, maitinimo, transporto, kultūros, mokslo, gydymo ir poilsio paskirties pastatams; <p>Sertifikavimas neprivalomas:</p> <ul style="list-style-type: none"> pastatams, kurie yra kultūros paveldo statiniai, jeigu laikantis reikalavimų nepageidautinai pakistų charakteringos jų savybės ar išvaizda; maldos namų ir kitokios religinės veiklos pastatams; laikiniams pastatams, skirtiems naudoti ne ilgiau kaip 2 metus; poilsio paskirties, sodų paskirties pastatams, naudojamiems ne ilgiau kaip keturis mėnesius per metus; atskirai stovintiems pastatams, kurių naudingasis patalpų plotas ne didesnis kaip 50 kvadratinų metrų; nedaug energijos sunaudojantiems gamybos ir pramonės, sandėliavimo paskirties bei žemės ūkiui tvarkyti skirtiems negyvenamiesiems pastatams, t. y. pastatams, kuriuose ilgiau kaip keturis mėnesius per metus šildomas mažesnis negu 50 kvadratinų metrų naudingasis plotas, o likusi pastato naudingojo ploto dalis šildoma trumpiau kaip 2 mėnesius per metus arba jos šildymui naudojama technologinių procesų metu išsiskirianti šiluma; nešildomiems pastatams.
<p><u>Komentarai</u></p> <p>Pastatų energinio naudingumo sertifikavimas pagal 2002/91/EB direktyvą apima tik pastatų ir jų grupių energijos vartojimo efektyvumo vertinimą, t.y. jis yra viena iš paprasčiausių audito rūšių.</p>		
<p>Privalomumas ir poreikis</p>		
<p>Neprivalomas</p>	<p>Neprivalomas</p> <p>Atliekamas esant poreikiui. Pavyzdžiui, norint teikti paraišką paramai iš ES struktūrinių fondų gauti energijos vartojimo efektyvumui didinti, arba kai įmonės (pramonės, energetikos ir pan.) ar pastatų naudotojai, siekdami sutaupyti energijos pirkimo išlaidas, nori įvertinti energijos taupymo potencialą.</p>	<p>Pastatų energinio naudingumo sertifikavimas ir minimalūs energinio naudingumo reikalavimai privalomi:</p> <ul style="list-style-type: none"> naujai statomiems pastatams; kapitaliai renovuojamiems pastatams, kurių naudingasis plotas didesnis kaip 1000 kvadratinų metrų. <p>Pastatų energinio naudingumo reikalavimai neprivalomi pastatams, kurių sąrašas pateiktas šios lentelės grafoje „Objektas“.</p> <p>Sertifikavimas turi būti atliktas:</p> <ul style="list-style-type: none"> prieš pripažįstant pastatą ar jo dalį tinkamais naudoti; jei pastatas parduodamas/ išnuomojamas ir jo sertifikato galiojimo laikas pasibaigė arba pastatas nebuvo sertifikuotas, prieš įforminant pastato pardavimą/ nuomą.

Atlikėjai			
Pagal <i>Direktyvos 8 str.:</i>	Neregamentuota	Pagal <i>2002/91/EB direktyvos 10 str.:</i>	Pagal <i>STR 2.01.09:2005:</i>
„Energijos vartojimo audito tiekėjai, turėtų galėti naudotis atitinkamomis kvalifikavimo/ akreditavimo ir (arba) sertifikavimo schemomis aukšto lygio auditų techninei kompetencijai, objektyvumui ir patikimumui pasiekti“		„Valstybės narės užtikrina, kad pastatų sertifikavimą ir pridamų rekomendacijų rengimą atliktų kvalifikuoti ir (arba) akredituoti ekspertai, dirbantys savarankiškai arba viešose bei privačiose įmonėse“	Ekspertas, pagal <i>STR 1.02.09:2005 "Teisės atlikti pastatų energinio naudingumo sertifikavimą įgijimo tvarkos aprašas"</i> turintis teisę atlikti pastatų sertifikavimą. Aplinkos ministerijos paskirtoji įstaiga vykdo sertifikavimo ekspertų ruošimą ir atestavimą.
<u>Komentarai</u>			
Siekiant užtikrinti, kad energijos ir energijos išteklių vartojimo auditai būtų aukštos techninės kompetencijos, patikimi ir objektyvūs, reikalinga numatyti auditorių kvalifikacinio atestavimo schemą.			
Rezultatas (turinys)			
Pagal <i>Direktyvos 3 str., 1 p.:</i>	Pagal VĮ Energetikos agentūros parengtas rekomendacijas energijos vartojimo audito ataskaitos turiniui (teikiant paraišką paramai iš ES struktūrinių fondų) audito rezultatai:	Pagal <i>2002/91/EB direktyvos 7 str.:</i>	Pagal <i>STR 2.01.09:2005 VII sk.:</i>
Nustatomos energijos naudojimo charakteristikos, nustatomos ir apskaičiuojamos ekonomiškai efektyvios energijos sutaupymo galimybės	energijos balansas, objekto energijos gamybos/ tiekimo/ vartojimo sistemų ar atskirų įrenginių įvertinimas ir pasiūlymai energijos taupymo priemonėms įgyvendinti, objekto atitvarų analizė ir energijos taupymo priemonių įgyvendinimas, ekonominis pasiūlytų energijos taupymo priemonių efektyvumas.	Sertifikate pateikiama faktiška pastato energinio naudingumo būklė, nurodomi kontroliniai dydžiai (galiojantys teisiniai standartai ir gairės), kad vartotojai galėtų palyginti ir įvertinti energinį pastato naudingumą. Prie sertifikato pridamos rekomendacijos dėl ekonomiškai efektyvaus energinio naudingumo gerinimo. Naujai statomiems pastatams, kurių plotas didesnis nei 1000m ² , turi būti įvertintos CŠT ar decentralizavimo, kogeneracijos, AEI galimybės.	Pastato energinio naudingumo įvertinimo rezultatai pateikiami Sertifikate, kuriame turi būti šie duomenys: <ul style="list-style-type: none"> • bendri duomenys (pastato adresas, pastato paskirtis, pastato naudingasis plotas, pastato sertifikato numeris, sertifikato išdavimo data, sertifikato galiojimo terminas (10 metų), sertifikataų išdavusio eksperto vardas, pavardė, pažymėjimo numeris, parašas); • pastato energinio naudingumo klasė; • skaičiuojamosios suminės energijos sąnaudos vienam kvadratiniam metrui pastato (pastato dalies) naudingojo ploto; • duomenys apie pagrindinį pastato šildymui naudojamą šilumos šaltinį; • priemonių pastato energiniam naudingumui gerinti vertinimas.

Komentarai

Siekiant užtikrinti, kad energijos ir energijos išteklių vartojimo audita būtų aukštos techninės kompetencijos, reikalinga reglamentuoti jų turinį. Pagal Direktyvą numatyta, kad atliekant energijos ir energijos išteklių vartojimo auditą turėtų būti ne tik įvertinama esama būklė, parenkamos energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės, bet ir atliekamas pasiūlytų priemonių ekonominis vertinimas. Tokio energijos ir energijos išteklių vartojimo audito turinys, sutampa su rekomenduotiniu audito ataskaitos turiniu, aprašytu VĮ Energetikos Agentūros paruoštose rekomendacijose energijos vartojimo audito ataskaitai (teikiant paraišką paramai iš ES struktūrinių fondų gauti).

Pastatų energinio naudingumo sertifikavimas pagal 2002/91/EB direktyvą STR 2.01.09:2005 „Pastatų energinis naudingumas. Energinio naudingumo sertifikavimas“ apima tik pastatų ir jų grupių energijos vartojimo efektyvumo vertinimą – atliekamas esamos situacijos įvertinimas (energijos sąnaudų ploto vienetai skaičiavimas ir pagal gautą rezultatą pastatas priskiriamas tam tikrai energijos vartojimo klasei) bei pridamos rekomendacijos dėl ekonomiškai efektyvaus energinio naudingumo gerinimo. Direktyvoje 2002/91/EB ir LR teisės aktuose apibrėžtas pastatų energinis sertifikavimas pagal savo rezultatą **lygiavertis** pastatų energijos vartojimo auditui, apibrėžtam Direktyvoje 2006/32/EB.

Metodika

Nenurodoma	Rekomenduotinas audito turinys pateiktas VĮ Energetikos agentūros sudarytose „Rekomendacijose energijos vartojimo audito ataskaitos turiniui“.	Pagal 2002/91/EB 3 str.: Pastatų energinis naudingumas turėtų būti apskaičiuojamas taikant nacionaliniu ar regioniniu lygmeniu patvirtintą metodiką.	Energinio naudingumo sertifikavimas atliekamas pagal STR 2.01.09:2005.
------------	--	---	--

3.6 Teisinės kliūtys naudoti finansines priemones energijos taupymui

Direktyvoje reikalaujama sukurti palankią teisinę aplinką energijos taupymo finansinių instrumentų taikymui. Direktyvos 9 straipsnis „Energijos sutaupymo finansiniai instrumentai“:

„1. Valstybės narės panaikina arba iš dalies pakeičia nacionalinius teisės aktus, kurie be reikalo ir neproporcingai apsunkina ar apriboja energijos sutaupymo finansinių instrumentų naudojimą energetinių paslaugų arba kitų energijos efektyvumo didinimo priemonių rinkoje, išskyrus akivaizdžiai fiskalinio pobūdžio teisės aktus.

2. Valstybės narės esamiems ir potencialiems energetinių paslaugų ir energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių viešajame ir privačiąjame sektoriuje pirkėjams parengia pavyzdines tų finansinių instrumentų sutartis. Jas gali parengti institucija ar agentūra, minima 4 straipsnio 4 dalyje.“

Sąvoka „energijos taupymo finansiniai instrumentai“ Direktyvoj apibrėžiama, kaip „visi finansiniai instrumentai, pavyzdžiui, fondai, subsidijos, mokesčių grąžinamosios išmokos, paskolos, trečiosios šalies finansavimas, sutartys dėl energijos vartojimo efektyvumo, energijos sutaupymo sutarčių garantijos, energetikos funkcijų perdavimo trečiajai šaliai ir kitos susijusios sutartys, kurias rinkai teikia viešosios arba privačios įstaigos tam, kad iš dalies arba visiškai būtų padengtos pradinės projekto išlaidos įgyvendinant energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemones“.

Išanalizavus šiuos energetikos ir transporto sektorių reglamentuojančius teisės aktus ir jų projektus: Energetikos įstatymą (Žin., 2002, Nr. 56-2224), Šilumos ūkio įstatymą (Žin., 2003, Nr. 51-2254), Elektros energetikos įstatymą (Žin., 2000, Nr. 66-1984, Žin., 2004, Nr. 107-3964), Gamtinių dujų įstatymą (Žin., 2000, Nr. 89-2743), Gamtinių dujų įstatymo pakeitimo įstatymo projektą (2005 m. vasario 11 d. versija), Biokuro, biodegalų, bioalyvų įstatymą (Žin., 2000, Nr. 64-1940), Transporto veiklos pagrindų įstatymą (Žin., 1991, Nr. 30-804; Žin., 2002, Nr. 29-1034), Nacionalinė energetikos strategiją (Žin., 2002, Nr. 99-4397), Nacionalinės energetikos strategijos projektą (2006 m. liepos 10 d. versija) ir Naftos produktų tiekimo ir vartojimo apribojimų taikymo planą (Žin., 2005, Nr.30-946), galima teigti, kad teisinių kliūčių naudoti finansines priemones energijos taupymui nėra. Tačiau, taikant finansinius instrumentus gali atsirasti įvairių teisinių kliūčių dėl atskirų šių instrumentų aspektų. Todėl rengiant pavyzdines energijos taupymo finansinių instrumentų sutartis, kaip tai numatyta Direktyvos 9 straipsnio 2 dalyje, turi būti atliekama detali teisinė analizė kiekvienai sutarčių daliai.

Rengiant pavyzdines sutartis galima pasinaudoti jau vykdytų projektų patirtimi. 2005 m. buvo vykdomas projektas „Trečiosios šalies finansavimo Rytų Europai centras“. Projektą vykdė LEI pagal ES SAVE kartu su 8 Vidurio ir Rytų Europos šalių partneriais. Darbe įvertintos energijos taupymo projektų finansavimo galimybės, naudojant Trečiosios šalies finansavimo schemas. Parengti teisinių dokumentų, reikalingų šių schemų naudojimui Lietuvoje, projektai (energetinės veiklos sutartis, energijos tiekimo sutartis ir kt.).

3.7 Energijos perdavimo ir skirstymo tarifai

Direktyvos 10 straipsnis „Efektyvų energijos vartojimą skatinantys tarifai ir kitos su tinklais perduodama energija susijusios reguliavimo priemonės“:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad iš perdavimo ir skirstymo tarifų bus pašalinta paskata, nereikalingai didinanti skirstomos arba perduodamos energijos kiekius. Šiuo aspektu pagal Direktyvos 2003/54/EB 3 straipsnio 2 dalį ir Direktyvos 2003/55/EB 3 straipsnio 2 dalį valstybės narės gali atitinkamai elektros ir dujų sektoriuose veikiantiems subjektams nustatyti viešųjų paslaugų prievoles, susijusias su energijos vartojimo efektyvumu.

2. Valstybės narės gali leisti taikyti schemų sudedamąsias dalis ir tarifų struktūras, kuriomis siekiama socialinių tikslų, jei užtikrinama, kad jų trikdomas poveikis perdavimo ir skirstymo sistemai neviršys nustatyto reikalingo lygio ir bus proporcingas socialiniams tikslams.“

Perdavimo ar skirstymo tarifas gali būti fiksuotas (pvz., Lt/mėn.), arba kintamas (Lt/MWh, LT/už 1 kuro vieneta), taip pat gali būti skirtingos šių tarifų kombinacijos. Paskata, nereikalingai didinančia skirstomos ir perduodamos elektros ar energijos išteklių kiekius yra laikoma fiksuotas tarifas, arba kai fiksuotas tarifas sudaro didžiąją dalį perdavimo arba skirstymo tarifo (iki 90%). Esant tokiam tarifui, nepriklausomai, kiek bus perduota ar paskirstyta energijos ar energijos išteklių, bus mokama tokia pati kaina.

Direktyvoje sąvoka „energija“ apima tiek elektros ir šilumos energiją tiek energijos išteklius. Todėl šiame skyriuje nagrinėjama elektros energijos, šilumos ir gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo tarifai.

3.7.1 Elektros energija

Elektros energijos perdavimo paslaugos tarifo struktūra

Elektros energijos perdavimo paslaugos kainos ir tarifai taikomi skirstomųjų tinklų operatoriams ir vartotojams, gaunantiems elektros energiją iš perdavimo tinklo.

Perdavimo tinklo paslaugos kainą sudaro:

- energijos dedamoji, mokama už faktiškai perduotos elektros energijos kiekį ct/kWh;
- galios dedamoji, mokama už maksimalią faktinę savo poreikio valandinę galią (įskaitant pačių pasigamintą bei gautą tiesiogiai iš gamintojų, išskyrus naudojančius atsinaujinančius bei atliekinius išteklius) per mėnesį, Lt/kW per mėnesį;

Abi dedamosios yra diferencijuotos kai nuosavybės riba yra tarp 35-6 kV įtampos įrenginių ir kai nuosavybės riba yra tarp 330-110 kV įtampos įrenginių

Elektros energijos perdavimo paslaugos tarifą sudaro:

- perdavimo paslaugos kaina (ct/kWh ir Lt/kW);
- galios rezervavimo paslaugos kaina, Lt/kW per mėnesį, už maksimalią faktinę savo poreikio valandinę galią (įskaitant pačių pasigamintą bei gautą tiesiogiai iš gamintojų, išskyrus naudojančius atsinaujinančius bei atliekinius išteklius) per mėnesį;
- viešuosius interesus atitinkančių paslaugų kaina ct/kWh, už faktiškai perduotos elektros energijos kiekį.

Visuomeniniai tiekėjai, parduodantys elektros energiją vartotojams, kurių įrenginiai prijungti prie perdavimo tinklo, taiko jiems visuomeninius tarifus, atėmus elektros energijos perdavimo ir galios rezervavimo paslaugų kainas.

Elektros energijos skirstymo paslaugos tarifo struktūra

AB „VST“ skirstymo paslaugos kainą sudaro galios dedamoji (Lt/kW/mėn) ir energijos dedamoji (ct/kWh). Energijos dedamoji gali būti nediferencijuota, diferencijuota pagal laiko zonas arba pagal laiko intervalus. Dvinarė paslaugos kaina taikoma tiek gaunantiems elektros energiją iš 0,4 kV įtampos elektros tinklų, įskaitant ir transformatorių 0,4 kV šynas (įvertinant skirstymo vidutinės įtampos tinklais paslaugas) tiek gaunantiems elektros energiją iš žemesnės kaip 110 kV, bet ne žemesnės kaip 6 kV įtampos elektros tinklų.

AB „Rytų skirstomieji tinklai“ nustatyta elektros energijos skirstymo žemesnės kaip 110 kV, bet ne žemesnės kaip 6 kV įtampos elektros tinklais, dvinarė kaina, kurią sudaro galios dedamoji (Lt/kW/mėn) ir nediferencijuota energijos dedamoji (ct/kWh) ir elektros energijos skirstymo 0,4 kV įtampos elektros tinklais nustatyta vienanarė kaina, kurią sudaro nediferencijuota energijos dedamoji (ct/kWh).

3.7.2 Šiluma

Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija nustato bazinę šilumos kainą. Ši bazinė šilumos kaina sudaryta iš gamybos, perdavimo ir pardavimo tarifų dedamųjų. Šis tarifas yra kintamas (cnt/kWh) ir priklauso nuo suvartotos šilumos kiekio.

3.7.3 Gamtinės dujos

Gamtinių dujų perdavimo kaina laisviesiems vartotojams yra dvinarė, ją sudaro galios dedamoji (Lt už galios vienetą, tūkst. m³/per para/ per metus) ir už perduotą dujų kiekį (Lt/tūkst. m³)

Gamtinių dujų paskirstymo kaina yra vienanarė ir mokama už paskirstytą dujų kiekį (Lt/tūkst. m³). paskirstymo kaina yra diferencijuojama pagal vartotojų grupes, pagal jų per metus suvartojamą dujų kiekį kubiniais metrais.

Išvada

Išanalizavus elektros energijos, gamtinių dujų ir šilumos perdavimo ir paskirstymo tarifų struktūrą matyti, kad esama tarifų struktūra nesudaro sąlygų susidaryti paskatai nepagrįstai didinti skirstomos arba perduodamos energijos ar energijos išteklių kiekius, kadangi mokama už faktiškai perduotą ar paskirstytą energijos ar energijos išteklių kiekį.

3.8 Informatyvios sąskaitos

Pagal Direktyvos 13 straipsnio 2 ir 3 punktus energetikos įmonės turi teikti galutiniams energijos vartotojams informatyvias sąskaitas. Direktyvos 13 straipsnio „Suvartotos energijos matavimai ir informatyvios sąskaitos“ 2 ir 3 punktai:

„2. Valstybės narės užtikrina, kad, kai tinkama, energijos skirstytojai, skirstymo sistemos operatoriai ir mažmeninės prekybos energija bendrovės sąskaitas išrašytų pagal faktinį energijos suvartojimą ir pateiktų jas aiškia ir suprantama forma. Kartu su sąskaita galutiniams vartotojams pateikiama atitinkama išsami informacija apie esamas energijos kainas. Sąskaitos pagal faktinį energijos suvartojimą išrašomos pakankamai dažnai, kad pirkėjai galėtų reguliuoti savo energijos suvartojimą.“

3. Valstybės narės užtikrina, kad atitinkamais atvejais energijos skirstytojai, skirstymo sistemos operatoriai arba mažmeninės prekybos energija bendrovės savo sąskaitose, sutartyse, sandoriuose ir (arba) skirstymo vietose išduodamuose kvituose galutiniams pirkėjams aiškia ir suprantama forma pateiktų šią informaciją:

- a) esamas faktines kainas ir faktinį energijos suvartojimą;
- b) galutinio pirkėjo dabar suvartojamo energijos kiekio ir energijos, suvartotos per tą patį praėjusių metų laikotarpį palyginimą, pageidautina – grafine forma;
- c) kai tai įmanoma ir naudinga, palyginimą su vidutinio normalaus arba etaloninio tos pačios kategorijos vartotojo suvartojimu;
- d) vartotojų organizacijų, energetikos agentūrų ar panašių įstaigų kontaktinę informaciją, įskaitant tinklapių adresus, kuriuose galima rasti informacijos apie galimas energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemones, lyginamuosius galutinių vartotojų apibūdinimus ir (arba) objektyvias energiją naudojančios įrangos technines specifikacijas.“

Reikalinga įpareigoti energijos skirstymo įmones, skirstymo sistemos operatorius ir mažmeninės prekybos energija įmones teikti energijos ir energijos išteklių galutiniams vartotojams informatyvias sąskaitas.

Energetikos įstatyme yra numatyta, kad energetikos įmonės teiktų informaciją apie energijos vartojimo efektyvumą. Pagal *Energetikos įstatymo 19 straipsnio „Informavimas“ 4 punktą*:

- „4. Energetikos įmonės savo veikimo teritorijoje pagal kompetenciją energijos vartotojams teikia informaciją apie efektyvų energijos išteklių ir energijos vartojimą, saugų ir efektyvų energetikos objektų bei įrenginių naudojimą, statomus, rekonstruojamus energetikos objektus ir įrenginius, energijos kainas bei energijos vartotojams teikiamas paslaugas“.

Pagal šį punktą būtų galima energetikos įmones įpareigoti galutiniams vartotojams teikti informatyvias ataskaitas. Šiose ataskaitose pateikiamos informacijos turinį bei ataskaitų teikimo vartotojams tvarką turėtų nustatyti Ūkio ministerija. Pagal *Energetikos įstatymo 6 straipsnio „Ūkio ministerijos kompetencija“ 12 punktą*:

- Ūkio ministerija:
„12) nustato informacijos, susijusios su energetikos veikla, teikimo valstybės institucijoms, įstaigoms ir trečiosioms šalims tvarką, kiekį bei sąlygas“.

Šį Energetikos įstatymo 6 straipsnio 12 punktą reikėtų papildyti žodžiais „galutiniams vartotojams“, nustatant, kad Ūkio ministerija nustato informacijos pateikimo tvarką ir galutiniams vartotojams.

Perkeliant Direktyvos 13 straipsnį į Lietuvos Respublikos teisinę bazę, turi būti nustatyta:

1. kam bus taikomi įpareigojimai teikti informatyvias sąskaitas;
2. informacija, kuri turi būti pateikiama sąskaitose;
3. kokie esami teisės aktai turi būti pakeisti, siekiant perkelti šį straipsnį.

Lentelė 7. Direktyvos 13 straipsnio perkėlimas į LR teisės aktus, siekiant įpareigoti energetikos įmones galutiniams pirkėjams teikti informatyvias sąskaitas

<p>Įmonės, kurioms taikomas įpareigojimas</p>	<p>Pagal Direktyvą įpareigojimas taikomas energijos (ir energijos išteklių) skirstytojams, skirstymo sistemos operatoriams arba mažmeninės prekybos energija bendrovėms, išskyrus tas (bet nebūtinai), kurios pateikia mažiau negu 75 GWh energijos ekvivalento per metus ar yra įdarbinusios mažiau negu 10 asmenų, ar kurių metinė apyvarta ir (arba) bendras metinis balansas neviršija 2 000 000 EUR (6,9 mln. litų).</p> <p>Siūloma tokį įpareigojimą nustatyti visoms mažmeninės prekybos energija bendrovėms (ir mažoms).</p>
<p>Įmonių įpareigojimų teikti informatyvias sąskaitas perkėlimas į LR teisinę bazę</p>	<p>Energetikos įstatymo 6 str. „Ūkio ministerijos kompetencija“ 12 punktą „12) nustato informacijos, susijusios su energetikos veikla, teikimo valstybės institucijoms, įstaigoms ir trečiosioms šalims tvarką, kiekį bei sąlygas“ papildomas žodžiais: „galutiniams vartotojams“</p> <p>„12) nustato informacijos, susijusios su energetikos veikla, teikimo valstybės institucijoms, įstaigoms, trečiosioms šalims ir galutiniams vartotojams tvarką, kiekį bei sąlygas“.</p>
<p>Reikalavimai ataskaitose pateikiamai informacijai</p>	<p>Kai vartotojas atsiskaito už energiją ar energijos išteklius pagal pateikiamas sąskaitas, kartą per metus kartu su sąskaita vartotojui turėtų būti atsiunčiama informatyvioji ataskaita, kurioje būtų pateikiama visa pagal direktyvą reikalaujama informacija.</p> <p>Už karštą vandenį, elektrą, gamtines dujas vartotojai atsiskaito pagal apskaitos prietaisų rodmenis. Šiais atvejais vartotojams kartą per metus turėtų būti taip pat atsiunčiama ataskaita su minėta informacija.</p> <p>Siūloma, kad tokios ataskaitos vartotojams būtų siunčiamos kovo mėnesį. Ataskaitose turėtų būti pateikiama tokia informacija:</p> <ul style="list-style-type: none"> • galutinio vartotojo per metus kiekvieną mėnesį ir bendrai suvartotas energijos ir energijos išteklių kiekis bei sumokėta suma; • esama energijos ir energijos išteklių kaina; • Atliekamas per praėjusius metus (pamėnesiui ir bendrai) suvartotos energijos ir energijos išteklių bei per metus prieš tai suvartotos energijos ir energijos išteklių kiekis ir mokėtinų sumų palyginimas (grafine forma). • Atliekamas vartotojo suvartotos energijos ir energijos išteklių kiekio palyginimas su vidutinio normalaus arba etaloninio tos pačios kategorijos vartotojo suvartojimu, pateikiama informacija apie energijos ir energijos išteklių vartojimo efektyvumo didinimo priemonių efektą. Pavyzdžiui: <ul style="list-style-type: none"> ○ sąskaitose už centralizuotą šildymą ir energijos išteklius, naudojamus šildymui, galėtų būti pateikiami orientaciniai rodikliai, kiek procentų išlaidų galima sutaupyti įdiegus tam tikras energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemones (individualaus šildymo reguliavimo prietaisus, šiltinant atitvaras ir pan.) ir kiek apytiksliai išlaidų per šildymo sezoną tai leistų sutaupyti. Pastatams, jų dalims ar grupėms, kuriems yra išduotas energinio naudingumo sertifikatas, pateikiama informacija, kiek būtų galima sutaupyti, padidinus pastato energinį naudingumą į aukštesnę naudingumo klasę. ○ Sąskaitose už elektros energiją gyventojams galėtų būti pateikiama informacija, kiek apytiksliai per mėnesį elektros energijos sunaudoja tam tikras buitinis prietaisas, pvz. šaldytuvas ar elektros lemputė, ir kiek sunaudotų A energijos vartojimo klasės šaldytuvas ar lemputė. ○ Visuomeniniams statiniams, pramonės procesams, paslaugoms viešajame ir privačiąjame sektoriuje galėtų būti paruoštos informatyvios sąskaitos su individualia, labiau specifine informacija. • Pateikiami organizacijų, kurios gali suteikti informacijos apie galimas energijos ir energijos išteklių vartojimo efektyvumo didinimo priemones, kontaktai.

4. Rekomendacijos ir pasiūlymai

4.1 Rekomendacijos dėl techninėje užduotyje nurodytų punktų teisinio reglamentavimo

Lentelėje pateikiamos rekomendacijos dėl techninės užduoties 21 punkte išvardintų klausimų teisinio reglamentavimo. Papildomai šiame darbe buvo nagrinėtas atsakingos institucijos paskyrimo (Direktyvos 4 str. 4 punktas), energijos vartojimo efektyvumą didinančių priemonių, baltųjų sertifikatų sistemos (kaip atskiros energijos vartojimo efektyvumą didinančios priemonės), ir informatyvių ataskaitų teikimo (Direktyvos 13 str.), teisinis reglamentavimas. Informatyvių ataskaitų teikimas aprašytas atskiroje grafoje. Informatyvių sąskaitų teikimo teisinis reglamentavimas buvo nagrinėjamas tik tiek, kiek šių sąskaitų teikiamas susijęs su kitų nagrinėjamų punktų teisiniu reglamentavimu.

Lentelėje atsakingos institucijos paskyrimo teisinis reglamentavimas aprašytas grafoje prie nacionalinio orientacinio energijos taupymo rodiklio perkėlimo. Energijos vartojimo efektyvumą didinančių priemonių ir baltųjų sertifikatų sistemos įvedimas aprašytas grafoje prie galimybės įpareigoti energijos skirstymo įmones, skirstymo sistemos operatorius ir mažmeninės prekybos energija įmones teikti galutiniams vartotojams energijos vartojimo efektyvumo didinimo paslaugas, atsižvelgiant į direktyvų 2003/54/EB ir 2003/55/EB reikalavimus. Informatyvių ataskaitų teikimas aprašytas atskiroje grafoje. Informatyvių sąskaitų teikimo teisinis reglamentavimas buvo nagrinėjamas tik tiek, kiek šių sąskaitų teikiamas susijęs su kitų nagrinėjamų punktų teisiniu reglamentavimu.

Lentelė 8. Rekomendacijos dėl techninėje užduotyje nurodytų punktų teisinio reglamentavimo

Techninės užduoties punktai	Rekomendacijos dėl techninėje užduotyje nurodytų punktų teisinio reglamentavimo	Skyriaus Nr.
1. Nacionalinio orientacinio energijos taupymo rodiklio perkėlimas	<p>Įtraukti į Nacionalinės energetikos strategijos VII skyrių 11 punktu:</p> <p>11) siekti, kad pradedant 2008 m. sausio 1 d. per 9 metus būtų sutaupyta 9% galutinės energijos, palyginti su 2001–2005 metų galutinio energijos suvartojimo lygiu.</p> <p>Vyriausybės nutarimu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Patvirtinti bendrą nacionalinį energijos vartojimo efektyvumo tikslą didinant energijos vartojimo efektyvumą 2010 metais pasiekti 66,5 tūkst. tne energijos sutaupymą, o 2016 metais pasiekti 332,6 tūkst. tne energijos sutaupymą. 2. Patvirtinti tarpinį nacionalinį energijos vartojimo efektyvumo tikslą didinant energijos vartojimo efektyvumą <p>2. Pavesti Ūkio ministerijai vykdyti bendrąją kontrolę ir būti atsakingai už struktūros, siekiant energijos vartojimo efektyvumo tikslo, sukūrimą ir priežiūrą. (4 str. 4 d.)</p> <p>Ūkio ministro įsakymu pavesti VI Energetikos agentūrai:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tikrinti energijos sutaupymą po energetinių paslaugų bei kitų energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių, įskaitant egzistuojančias nacionalines energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemones, bei pranešti rezultatus. (4 str. 4 d.). 2. Būti atsakingai už administravimą, valdymą ir įgyvendinimą integruojant energijos vartojimo efektyvumo didinimo reikalavimus, kaip nustatyta 5 straipsnio 1 dalyje (5 str. 2 d.). 3. Kaupti informaciją, pateikiamą energijos skirstytojų, skirstymo sistemos operatorių ir (arba) mažmeninės prekybos energija bendrovių, kaip reikalaujama Direktyvos 6 straipsnio 1 dalyje (6 str. 1 d.). 4. Parengti pavyzdines energijos taupymo finansinių instrumentų sutartis esamiems ir potencialiems energetinių paslaugų ir energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių viešajame ir privačiajame sektoriuje pirkėjams (9 str. 2 d.). 5. Užtikrinti, kad skaičiuojant energiją, sutaupyta pritaikius visas energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemones (įskaitant mechanizmus), būtų išvengta 	2.1

	<p>dvigubo skaičiavimo (IV priedo 1 d.).</p> <p>6. Pateikti išsamius nurodymus, dėl sutaupytos energijos kiekio patikrinimo (IV priedo 6 d.).</p>	
<p>2. Galimybė užtikrinti viešojo sektoriaus pavyzdinį vaidmenį, didinant energijos vartojimo efektyvumą, ir galimybė integruoti energijos vartojimo efektyvumo didinimo kriterijų į viešuosius pirkimus reglamentuojančius teisės aktus</p>	<p>Papildyti Energetikos įstatymo 5 str. Vyriausybės kompetencija, 2 dalį 2. Vyriausybė ar jos įgaliotos institucijos, vykdydamos valstybinį energetikos valdymą, punktu: „nustato su efektyviu energijos ir energijos išteklių vartojimu susijusius įpareigojimus viešiesiems pirkimams.“</p> <p>Vyriausybės nutarimu:</p> <p>1. Nuo 2008 m. gegužės 1 d. įpareigoti perkančiasias organizacijas, vykdančias įrangos ir transporto priemonių viešuosius pirkimus techninėje specifikacijoje numatyti, kad:</p> <p>įrenginiai visuose režimuose, įskaitant parengties režimą, turi efektyviai naudoti energiją;</p> <p>įranga ir transportas turi atitikti įrangos ir transporto priemonių efektyvios energijos produktų specifikacijas, pateiktas įvairių kategorijų įrangos ir transporto priemonių efektyvios energijos produktų specifikacijų sąrašė, patvirtintame Lietuvos Respublikos ūkio ministro įsakymu.</p> <p>2. Įpareigoti perkančiasias organizacijas teikti informaciją apie efektyvaus energijos ir energijos išteklių naudojimo praktiką</p> <p>3. Patvirtinti įvairių kategorijų įrangos ir transporto priemonių efektyvios energijos produktų specifikacijų sąrašo rengimo tvarką (parengia ir teikia tvirtinimui Ūkio ministerija).</p> <p>3. Įpareigoti parengti įvairių kategorijų įrangos ir transporto priemonių efektyvios energijos produktų specifikacijų sąrašus iki 2008 m. gegužės 1 d. (siūloma atsakinga institucija – VĮ Energetikos agentūra).</p> <p>4. Įpareigoti atrinkti geriausios praktikos pavyzdžius per praėjusius metus ir skelbti juos VĮ Energetikos agentūra interneto tinklalapyje nuo 2009 m. vasario 1 d.</p>	<p>3.2</p>
<p>3. Galimybė įpareigoti energijos skirstymo įmones, skirstymo sistemos operatorius ir mažmeninės prekybos energija įmones teikti galutiniams vartotojams energijos vartojimo efektyvumo didinimo paslaugas, atsižvelgiant į direktyvų 2003/54/EB ir 2003/55/EB reikalavimus</p>	<p>Energetikos įstatymo 19 punktą papildyti žodžiais „ir energijos išteklių“ ir „ir efektyviu vartojimu“</p> <p>„19. Viešuosius interesus atitinkantys įpareigojimai – įstatymų nustatytais atvejais Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos sprendimu priskiriami privalomi įpareigojimai, susiję su energijos ir energijos išteklių tiekimo saugumu ir efektyviu vartojimu.“</p> <p>Papildyti Viešuosius interesus atitinkančių paslaugų elektros sektoriuje sąrašą (Žin., 2001, Nr. 104-3713) punktu:</p> <p>„1.5. Teikti galutiniams vartotojams su energijos ir energijos išteklių vartojimo efektyvumo didinimu susijusias paslaugas.“</p> <p>Vyriausybės nutarimu patvirtinti viešuosius interesus atitinkančių įpareigojimų, susijusių su efektyviu energijos vartojimu, gamtinių dujų ir šilumos ūkio sektoriuje sąrašą.</p> <p>Parengti įpareigojimų teikti viešuosius interesus atitinkančias paslaugas davimo taisykles.</p> <p>Pastabos:</p> <p>Minėtuose teisės aktuose energetinių paslaugų arba energijos vartojimo efektyvumą didinančių priemonių sąrašas turi būti detalizuojamas, priėmus sprendimą dėl Direktyvos 6 straipsnio perkėlimo.</p> <p>Neatsižvelgiant į tai, kokia schema bus perkeliama, reikalinga patikslinti Viešuosius interesus atitinkančių įpareigojimų sąvoką Energetikos įstatyme.</p>	<p>3.4</p> <p>3.4.1</p>
<p>4. Savanoriškų susitarimų, pagal Direktyvos 6 straipsnio reikalavimus, įteisinimo galimybė</p>	<p>NEVEDP 2006–2010 m. numatyta 2006–2007 metais parengti energijos išteklių ir energijos efektyvaus naudojimo stebėsenos taisykles. Kadangi stebėseną yra privaloma savanoriškų susitarimų dalis, šiose taisyklėse turėtų būti numatyta, kad stebėseną būtų veiksminga ir taikant susitarimų schemas.</p> <p>Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. rugsėjo 5 d. nutarimą Nr. 1390 „Dėl įgaliojimų suteikimo įgyvendinant Lietuvos Respublikos energetikos įstatymą“</p>	<p>3.4.2</p>

	<p>(Žin., 2002, Nr. 89-3782) papildyti punktu:</p> <p>1.8 Parengti savanoriškų susitarimų dėl energijos vartojimo efektyvumo didinimo sutarčių standartines sąlygas</p> <p>Pastaba: Pildoma, tik priėmus sprendimą dėl Direktyvos 6 straipsnio perkėlimo</p>	
<p>5. Energijos vartojimo auditų, energetinių paslaugų, energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių teikėjų kvalifikacijos / akreditacijos / sertifikacijos sistemos įvedimo galimybė</p>	<p>Pakeičiamas ir papildomas Energetikos įstatymas:</p> <p>Energetikos įstatymo 2 str. „Pagrindinės šio įstatymo sąvokos“, 25 p.</p> <p>Keičiama esama „energetikos audito“ sąvoka į „energijos ir energijos išteklių vartojimo audito“ sąvoką taip:</p> <p>„Energijos ir energijos išteklių vartojimo auditas – sisteminė procedūra, kurios metu gaunama patikimos informacijos apie pastato ar pastatų grupės, pramoninių procesų ir (arba) įrenginių, paslaugų privačiame arba viešajame sektoriuose energijos ir energijos išteklių naudojimo charakteristikas, ir kuria nustatomos ir apskaičiuojamos ekonomiškai efektyvios energijos sutaupymo galimybės bei pranešami rezultatai.“</p> <p>Energetikos įstatymo 4 str. „Energetikos valdymo institucijos“, 2 p.</p> <p>6 papunktyje „6) skatinti įmones rengti energetikos auditus.“ sąvoka „energetikos auditas“ keičiama į „energijos ir energijos išteklių vartojimo auditas“ sąvoką:</p> <p>„6) skatinti energetikos įmonių energijos ir energijos išteklių vartojimo auditus.“</p> <p>Energetikos įstatymo 6 str. „Ūkio ministerijos kompetencija“</p> <p>6 straipsnio 13 punktą papildomas žodžiais „ir 3“:</p> <p>Ūkio ministerija:</p> <p>„13. tvirtina šio įstatymo 21 straipsnio 1 ir 3 dalyse išvardytų darbuotojų pareigybių ir profesijų sąrašą, nustato tų darbuotojų kvalifikacinius reikalavimus, tvirtina energetikos objektus, įrenginius statančių ir eksploatuojančių darbuotojų, kurie privalo būti atestuojami, sąrašą ir nustato atestavimo tvarką.“</p> <p>Energetikos įstatymo 21 str. „Darbuotojų pasirengimas ir atestavimas“</p> <p>Įvedamas naujas punktas:</p> <p>„3. Energijos ir energijos išteklių vartojimo auditus gali atlikti tik šio įstatymo 6 straipsnio 13 punkte nustatyta tvarka atestuoti specialistai.“</p> <p>Parengiama Energijos ir energijos išteklių vartojimo auditorių atestavimo tvarka.</p> <p>Parengiamos Energijos ir energijos išteklių vartojimo audito rengimo taisyklės.</p>	3.5
<p>6. Kliūtys naudoti finansines priemones energijos taupymui</p>	<p>Nenustatyta kliūčių, todėl keisti esamus teisės aktus, siekiant panaikinti šias kliūtis, nereikia.</p>	3.6
<p>7. Tinklais tiekiamos energijos tarifų analizė, tikslu iš perdavimo ir skirstymo tarifų pašalinti paskatą, nereikalingai didinanti skirstomos arba perduodamos energijos kiekius</p>	<p>Nenustatyta kliūčių, todėl keisti esamus teisės aktus, siekiant panaikinti šias kliūtis, nereikia.</p>	3.7
<p>8. Energetinių paslaugų teikimo rinkos skatinimo galimybė</p>	<p>Energetinių paslaugų rinka bus skatinama 3,4,9 punktuose nurodytomis priemonėmis, papildomų pakeitimų teisės aktuose nesiūloma.</p>	3.3
<p>9. Informatyvių sąskaitų teikimo įteisinimo galimybė</p>	<p>Energetikos įstatymo 6 str. „Ūkio ministerijos kompetencija“ 12 punktas „12) nustato informacijos, susijusios su energetikos veikla, teikimo valstybės institucijoms, įstaigoms ir trečiosioms šalims tvarką, kiekį bei sąlygas“ papildomas žodžiais: „galutiniams vartotojams“</p> <p>„12) nustato informacijos, susijusios su energetikos veikla, teikimo valstybės institucijoms, įstaigoms, trečiosioms šalims ir galutiniams vartotojams tvarką, kiekį bei sąlygas“.</p>	3.8

10. Baltųjų sertifikatų schemas įteisinimo galimybė	Baltųjų sertifikatų schema perkeliama taip pat, kaip ir įpareigojimas teikti kitas energetinės paslaugos ar energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemones, įtraukiant baltųjų sertifikatų įsigijimą įtraukiant į viešuosius interesus atitinkančių paslaugų sąrašą (žr. 3 punkto aiškinimą)	3.4.3
---	---	-------

4.2 Pasiūlymai dėl reikalingų teisės aktų papildymo ar pakeitimo

Pasiūlymai dėl reikalingų esamų teisės aktų papildymo ir pakeitimo pateikti lentelėje. Visi pakeitimai turi įsigalioti ne vėliau kaip 2008 m. gegužės 17 d.

Lentelė 9. Reikalingų esamų teisės aktų ir nacionalinės energetikos strategijos papildymas ir pakeitimas

Straipsnis	Keičiamas/papildomas punktas	Keitimas/papildymas	Nuoroda į šios ataskaitos skyrius
Nacionalinės energetikos strategijos (NES) projektas			
VII skyrius. Nacionalinės energetikos strateginiai tikslai	Įterpiamas 11 punktas.	11) siekti, kad pradedant 2008 m. sausio 1 d. per 9 metus būtų sutaupyta 9% galutinės energijos, palyginti su 2001–2005 metų galutinio energijos suvartojimo lygiu; Pastaba. NES 2006 m. spalio 6 d. projekte šis punktas jau buvo įtrauktas.	2.1 skyrius
Energetikos įstatymas			
2 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos	19 punktas „19. Viešuosius interesus atitinkantys įpareigojimai – įstatymų nustatytais atvejais Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos sprendimu priskiriami privalomi įpareigojimai, susiję su energijos tiekimo saugumu.“	19 punktas papildomas žodžiais „ir energijos išteklių“ ir „ir efektyviu vartojimu“ „19. Viešuosius interesus atitinkantys įpareigojimai – įstatymų nustatytais atvejais Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos sprendimu priskiriami privalomi įpareigojimai, susiję su energijos ir energijos išteklių tiekimo saugumu ir efektyviu vartojimu .“	3.1
2 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos.	22 punktas Energijos vartotojas – juridinis ar fizinis asmuo, perkantis energiją.	Sąvoka keičiama kita sąvoka: 22. Galutinis vartotojas – fizinis ar juridinis asmuo, kuris įsigyja energiją ar energijos išteklius galutiniam vartojimui.	3.1
2 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos.	25 punktas Energetikos auditas – energetikos įrenginių, technologinių įrenginių ir procesų būklės patikrinimas ir įvertinimas efektyvaus energijos vartojimo požiūriu bei energijos išteklių ar energijos taupymo priemonių parinkimas.	Sąvoka keičiama kita sąvoka: 25. Energijos ir energijos išteklių vartojimo auditas – sisteminė procedūra, kurios metu gaunama patikimos informacijos apie pastato ar pastatų grupės, pramoninių procesų ir (arba) įrenginių, paslaugų privačiame arba viešajame sektoriuose energijos ir energijos išteklių naudojimo charakteristikas, ir kuria nustatomos ir apskaičiuojamos ekonomiškai efektyvios energijos sutaupymo galimybės bei pranešami rezultatai.	3.1
2 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos.		Papildomas 27 punktu: Efektyvumo didinimas – energijos ir	3.1

		energijos išteklių galutinio vartojimo efektyvumo didėjimas dėl technologijų, elgsenos ir (arba) ekonominių pokyčių.	
2 straipsnis. Pagrindinės šio Įstatymo sąvokos.		Papildomas 28 punktu: Sutaupyta energija ir energijos ištekliai – sutaupytos energijos ir energijos išteklių kiekis, kuris nustatomas matuojant ir (arba) apskaičiuojant suvartojimą prieš ir po to, kai buvo įgyvendintos viena ar daugiau efektyvumo didinimo priemonių, tuo pat metu užtikrinant norminimą dėl energijos ir energijos išteklių suvartojimą veikiančių išorės sąlygų.	3.1
2 straipsnis. Pagrindinės šio Įstatymo sąvokos.		Papildomas 29 punktu: Energetinė paslauga – fizinė nauda, naudingumas ar gerovė, sukuriami sujungus energiją ar energijos išteklius su efektyvia technologija ir (arba) veiksmu, kuris gali apimti eksploatavimą, priežiūrą ir kontrolę, būtiną teikiant paslaugą, kuri teikiama pagal sutartį ir buvo įrodyta, kad įprastinėmis sąlygomis dėl jos atsirado patikrinamas ir išmatuojamas ar apskaičiuojamas efektyvumo padidėjimas arba pirminės energijos sutaupymas.	3.1
2 straipsnis. Pagrindinės šio Įstatymo sąvokos.		Papildomas 30 punktu: Efektyvumo didinimo priemonės – visi veiksmai, kurie paprastai sudaro sąlygas patikrinamam ir išmatuojamam ar apskaičiuojamam efektyvumo didinimui.	3.1
2 straipsnis. Pagrindinės šio Įstatymo sąvokos.		Papildomas 31 punktu: Energetinių paslaugų bendrovė (EPB) – fizinis ar juridinis asmuo, vartotojo įrenginiui ar vartotojo patalpose teikiantis energetines paslaugas ir (arba) kitas energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemones ir tuo būdu prisiimantis tam tikro masto finansinę riziką. Mokėjimas už suteiktas paslaugas (visiškai arba iš dalies) grindžiamas tuo, kiek padidėjo energijos vartojimo efektyvumas ir kiek buvo laikomasi kitų susitartų įvykdymo kriterijų.	3.1
4 straipsnis. Energetikos valdymo institucijos	<i>2 punktas</i> Svarbiausi valstybės ir savivaldybių institucijų, valdančių energetiką, reguliuojančių bei kontroliuojančių energetikos veiklą, uždaviniai: <i>6 papunktis</i> 6) skatinti įmones rengti energetikos auditus.	Pakeičiamas 2 punkto 6 papunktis: 6) skatinti energetikos įmonių energijos ir energijos išteklių vartojimo auditus.	3.5
5 straipsnis. Vyriausybės	<i>2.dalis.</i>	Papildoma nauju papunkčiu	3.2

kompetencija	Vyriausybė ar jos įgaliotos institucijos, vykdydamos valstybinį energetikos valdymą	14) nustato su efektyviu energijos ir energijos išteklių vartojimu susijusius įpareigojimus viešiesiems pirkimams	
6 straipsnis. Ūkio ministerijos kompetencija	13 punktas Ūkio ministerija: 13. tvirtina šio įstatymo 21 straipsnio 1 dalyje išvardytų darbuotojų pareigybių ir profesijų sąrašą, nustato tų darbuotojų kvalifikacinius reikalavimus, tvirtina energetikos objektus, įrenginius statančių ir eksploatuojančių darbuotojų, kurie privalo būti atestuojami, sąrašą ir nustato atestavimo tvarką.	13 punktas papildomas žodžiais „ir 3 dalyse“: 13. tvirtina šio įstatymo 21 straipsnio 1 ir 3 dalyse išvardytų darbuotojų pareigybių ir profesijų sąrašą, nustato tų darbuotojų kvalifikacinius reikalavimus, tvirtina energetikos objektus, įrenginius statančių ir eksploatuojančių darbuotojų, kurie privalo būti atestuojami, sąrašą ir nustato atestavimo tvarką.	3.5
6 straipsnis. Ūkio ministerijos kompetencija	12 punktas Ūkio ministerija: „12) nustato informacijos, susijusios su energetikos veikla, teikimo valstybės institucijoms, įstaigoms ir trečiosioms šalims tvarką, kiekį bei sąlygas“.	12 punktas papildomas žodžiais „galutiniams vartotojams“: „12) nustato informacijos, susijusios su energetikos veikla, teikimo valstybės institucijoms, įstaigoms, trečiosioms šalims ir galutiniams vartotojams tvarką, kiekį bei sąlygas“.	3.8
21 straipsnis. Darbuotojų pasirengimas ir atestavimas		Papildomas 3 punktu: 3. Energijos ir energijos išteklių vartojimo auditus gali atlikti tik šio įstatymo 6 straipsnio 13 punkte nustatyta tvarka atestuoti specialistai.	3.5
Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo priedas. ĮGYVENDINAMI EUROPOS SĄJUNGOS TEISĖS AKTAI		Papildomas 10 punktu: 10. 2006 m. balandžio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/32/EB dėl energijos galutinio vartojimo efektyvumo ir energetinių paslaugų, panaikinanti tarybos direktyvą 93/76/EEB.	
Viešuosius interesus atitinkančių paslaugų elektros sektoriuje sąrašas (Žin., 2001, Nr. 104-3713)			
1. dalis. Visuomeniniams ir nepriklausomiems elektros energijos tiekėjams ir laisviesiems vartotojams, importuojantiems elektros energiją:		Papildyti 1 dalį punktu: „1.5. Teikti galutiniams vartotojams su energijos ir energijos išteklių vartojimo efektyvumo didinimu susijusias paslaugas“ Pastaba. Įvardinti paslaugas, priėmus sprendimą dėl Direktyvos 6 str. perkėlimo. Jei priimamas sprendimas taikyti savanoriškus susitarimus, šio papildymo nereikia.	3.4
Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. rugsėjo 5 d. nutarimas Nr. 1390 „Dėl įgaliotųjų suteikimo įgyvendinant Lietuvos Respublikos energetikos įstatymą“ (Žin., 2002, Nr. 89-3782;)			
1 dalis. Įgalioti Ūkio ministerija.		Papildyti punktu: 1.8 Parengti savanoriškų susitarimų dėl energijos vartojimo efektyvumo didinimo sutarčių standartinės sąlygas Pastaba: Pildoma, tik priėmus sprendimą, kad Direktyvos 6 straipsnis perkėlimas taikant savanoriškus	3.4

		susitarimus.	
--	--	--------------	--

4.3 Pasiūlymai dėl reikalingų naujų teisės aktų

Pasiūlymai dėl reikalingų naujų teisės aktų pateikti lentelėje. Visi teisės aktai turi įsigalioti ne vėliau kaip 2008 m. gegužės 17 d.

Lentelė 10. Reikalingi nauji teisės aktai

Naujas teisės aktas	Nuoroda į šios ataskaitos skyrių ir į 8 lentelės punktą
Vyriausybės nutarimas dėl rodiklių ir įpareigojimų institucijoms	2.1 skyrius 1 punktas 8 lentelėje
Vyriausybės nutarimas dėl įpareigojimų perkančiosioms organizacijoms	3.2 skyrius 2 punktas 8 lentelėje
Įvairių kategorijų įrangos ir transporto priemonių efektyvios energijos produktų specifikacijų sąrašo rengimo tvarka	3.2 skyrius 2 punktas 8 lentelėje
Įvairių kategorijų įrangos ir transporto priemonių efektyvios energijos produktų specifikacijų sąrašai	3.2 skyrius 2 punktas 8 lentelėje
Nauji teisės aktai, reikalingi įgyvendinant Direktyvos 6 straipsnio 2 dalį (kai priimamas sprendimas dėl Direktyvos 6 straipsnio perkėlimo būdo): Viešuosius interesus atitinkančių įpareigojimų, susijusių su efektyviu energijos vartojimu, gamtinių dujų ir šilumos ūkio sektoriuje sąrašas, tvirtinamas Vyriausybės nutarimu.	3.4 3, 4 ir 10 punktai 8 lentelėje
Energijos ir energijos išteklių vartojimo auditorių atestavimo tvarka	3.5 skyrius 5 punktas 8 lentelėje
Energijos ir energijos išteklių vartojimo audito rengimo taisyklės	3.5 skyrius 5 punktas 8 lentelėje
Ūkio ministro įsakymas, reglamentuojantis reikalavimus informatyvių ataskaitų pateikimui galutiniams vartotojams.	3.8 skyrius 9 punktas 8 lentelėje

4.4 Pasiūlymai dėl Direktyvos 6 straipsnio 2 dalies įgyvendinimo

Atsižvelgiant į tai, kad šios studijos apimtyje optimaliausias 6 straipsnio 2 dalies perkėlimo būdas nebuvo nustatytas, siūlomas Direktyvos 6 straipsnio 2 dalies įgyvendinimo grafikas:

2007 m. rugsėjo 1 d.	1) Parengiami alternatyvių įgyvendinimo schemų (baltieji sertifikatai, savanoriški susitarimai ar kita) projektai ir atliekamas jų poveikio palyginimas. Išnagrinėjamas jų ekonominis efektyvumas, palyginant kuri schema leistų pasiekti norimą energijos sutaupymą mažiausiomis sąnaudomis, patiriamomis visų dalyvaujančių pusių, įvertinamas kiekvienos schemos energijos tiekėjų ar kitų įpareigojamų pusių patiriamas poveikis;
2007 m. rugsėjo 1 d.	2) Vykdomos plačios konsultacijos su suinteresuotomis pusėmis, visų pirma energijos tiekėjais, taip pat visuomene ir politikais;
2007 m. rugsėjo 10 d.	3) Priimamas sprendimas dėl schemos pasirinkimo;
2007 m. spalio 1 d.	4) Jei reikalinga, vykdomos tolesnės konsultacijos, schema detalizuojama;
2008 m. kovo 1 d.	5) Parengiami teisės aktų projektai, reikalingi detalizuotai schemai perkelti;
2008 m. gegužės 10 d.	6) Vykdomas teisės aktų derinimas ir tvirtinimas.
2008 m. gegužės 17d	Direktyvą įgyvendinančių teisės aktų įsigaliojimo terminas

5. Poveikio lentelė

Poveikio valstybei, įgyvendinus Direktyvos reikalavimus ir nustačius nacionalinį orientacinį energijos taupymo rodiklį, bazinis vertinimas (žr. 11 lentelę) atliktas remiantis Sprendimų poveikio vertinimo metodika, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 276 (Žin., 2003, Nr.23-975).

Lentelė 11. Reikalingi nauji teisės aktai

1.	<p>Sprendimo projekto rengėjas M.Nagevičiaus įmonė Ekostrategija</p>
2.	<p>Sprendimo projekto pavadinimas Europos Parlamento ir Tarybos 2006 m. balandžio 5 d. direktyvos 2006/32/EB dėl energijos galutinio vartojimo efektyvumo ir energetinių paslaugų nuostatų dėl įsipareigojimo nustatyti nacionalinį orientacinį energijos taupymo rodiklį perkėlimas į Lietuvos Respublikos teisinę bazę.</p>
3.	<p>Problemos iškėlimas Lietuva kaip Europos Bendrijos valstybė narė turi vykdyti savo įsipareigojimus perkelti privalomas Europos Parlamento ir Tarybos 2006 m. balandžio 5 d. direktyvos 2006/32/EB dėl energijos galutinio vartojimo efektyvumo ir energetinių paslaugų, panaikinančios Tarybos direktyvą 93/76/EEB, (toliau – Direktyvos) nuostatas į Lietuvos Respublikos teisinę bazę. Galutinio energijos ir energijos išteklių vartojimo efektyvumas Lietuvoje yra palyginti žemas tiek pastatuose, tiek technologiniuose procesuose, transporte, paslaugose viešajame ir privačiajame sektoriuje. Žemas energijos ir energijos išteklių vartojimo efektyvumas lemia dideles pirminės energijos sąnaudas bei dideles į atmosferą išmetamų CO₂ dujų ir kitų sveikatai bei aplinkai kenksmingų dujų emisijas. Energijs ir energijs išteklių vartojimo efektyvumo didinimui užtikrinti reikalinga sukurti, skatinti ir plėtoti energijs ir energijs išteklių vartojimo efektyvumo didinimo priemonių ir paslaugų rinką, užtikrinti tokių priemonių ir paslaugų prieinamumą galutiniams vartotojams ir garantuoti, kad tokių priemonių ir paslaugų teikimui nebūtų sudaroma kliūčių.</p>
4.	<p>Tikslas, kurio siekiama įgyvendinant sprendimo projektą Į Lietuvos Respublikos teisės aktus Direktyvos nuostatos turi būti perkeltos pagal Lietuvos įsipareigojimus Europos Bendrijai. Vienas iš privalomųjų Direktyvos reikalavimų yra nustatyti nacionalinį orientacinį energijs taupymo rodiklį. Direktyvos perkėlimas į Lietuvos Respublikos teisinę bazę skatintų energijs ir energijs išteklių vartojimo efektyvumo didinimą, remtų ir skatintų energetinių paslaugų, energijs ir energijs išteklių vartojimo efektyvumo didinimo priemonių ir paslaugų rinką bei užtikrintų šių priemonių ir paslaugų pasiūlą ir prieinamumą galutiniams vartotojams.</p>
5.	<p>Ryšys Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintais prioritetais, ilgalaikiais ir vidutinės trukmės planavimo dokumentais, Europos Sąjungos teise Direktyvos perkėlimo į Lietuvos Respublikos teisinę bazę siūlymai atitinka Valstybės ilgalaikės raidos strategijos, Nacionalinės darnaus vystimosi strategijos, Lietuvos būsto strategijos, Ilgalaikės (iki 2025 metų) Lietuvos transporto sistemos plėtos strategijos, Nacionalinės energetikos strategijos ir Nacionalinės energetikos strategijos projekto, Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo, Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo, Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymo, Lietuvos Respublikos gamtinių dujų įstatymo ir Lietuvos Respublikos šilumos gamtinių dujų įstatymo projekto, Lietuvos Respublikos biokuro, biodegalų, bioalyvų įstatymo, Lietuvos Respublikos transporto veiklos pagrindų įstatymo, Europos Sąjungos Tarybos 2002 m. balandžio 25 d. sprendimo dėl Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos Kioto protokolo patvirtinimo Europos bendrijos vardu ir bendro jame numatytų įsipareigojimų vykdymo (2002/358/EB) bei kitų Lietuvos Respublikos ir Europos Sąjungos teisės aktų, susijusių su efektyviu energijs ir energijs išteklių vartojimu, nuostatas.</p>
6.	<p>Status quo ir galimų problemos sprendimo alternatyvų vertinimas</p>

6.1.	Status quo		
	Direktyvos nuostatos neperkeliamos į Lietuvos Respublikos teisinę bazę.		
	Vertinimo aspektai	Teigiamas poveikis	Neigiamas poveikis
	Energetikai	Nenumatomas	Nebus sukurta papildoma paskata galutinio energijos ir energijos išteklių vartojimo efektyvumo didinimui valstybės mastu, nebus parenkamos ir įgyvendinamos naujos efektyvumo didinimo programos bei priemonės, nebus skatinama efektyvumo didinimo priemonių ir paslaugų rinka. Taip pat papildomai neskatinant efektyvumo didinimo, nebus sumažinta priklausomybė nuo importuojamo kuro (nedidės valstybės energetikos saugumas), valstybėje nemažės pirminių energijos išteklių suvartojimas, CO ₂ dujų bei kenksmingų dujų emisijos į aplinką.
	Ekonomikai	Nenumatomas	Nebus papildomai skatinama efektyvumo didinimo priemonių ir paslaugų rinka, nebus skatinamos investicijos į efektyvesnių energiją ir energijos išteklius vartojančių technologijų taikymą, nebus sudaromos sąlygos importuojamos energijos ir energijos išteklių kiekio mažinimui. Nepakankamai išvystyta efektyvumo didinimo paslaugų ir priemonių rinka neužtikrins konkurencingų kainų.
	Valstybės finansams	Direktyvos reikalavimų įgyvendinimui nebus reikalingos išlaidos iš valstybės biudžeto.	Nebus papildomai skatinamos investicijos į biudžetinių įstaigų pastatų efektyvumo didinimą, dėl kurių galėtų sumažėti biudžetinės išlaidos energijai ir energijos ištekliams pirkti.
Socialinei aplinkai	Nenumatomas	Nedidės vartotojų motyvacija taupyti energiją ir energijos išteklius, nebus sukurta papildoma paskata pastatų (tiek gyvenamųjų, tiek negyvenamųjų) renovacijai.	
6.2.	I alternatyva		
	Direktyvos nuostatos į Lietuvos Respublikos teisinę bazę perkeliamos, nustatomas nacionalinis orientacinis energijos taupymo rodiklis.		
	Vertinimo aspektai	Teigiamas poveikis	Neigiamas poveikis

	Energetikai	<p>Siektino energijos taupymo tikslo (nacionalinio orientacinio energijos taupymo rodiklio) nustatymas sudarys sąlygas galutinio energijos ir energijos išteklių vartojimo efektyvumo didėjimui valstybės mastu. Prognozuojamas poveikis yra ilgalaikis.</p> <p>Nustačius orientacinį rodiklį bus parenkamos ir įgyvendinamos efektyvumo didinimo priemonės bei programos, taigi bus sukurta efektyvumo didinimo priemonių ir paslaugų rinka.</p> <p>Tarpinio rodiklio nustatymas ir jo palyginimas su faktiniais duomenimis sudarys sąlygas pasirinktų efektyvumo didinimo priemonių bei programų kontrolei ir užtikrins efektyviausių priemonių pasirinkimą.</p> <p>Bus skatinamas efektyvesnių energiją ir energijos išteklius vartojančių technologijų taikymas.</p> <p>Dėl didėjančio galutinio vartojimo efektyvumo, mažės energijos išteklių vartojimas, taigi ir CO₂ dujų bei kenksmingų dujų emisijos į aplinką, taip pat didės valstybės energetikos saugumas (mažės priklausomybė nuo importuojamo kuro).</p> <p>Didėjant efektyvumui ir sumažėjus energijos poreikiui, energetikos įmonės įgaus paskatą renovuoti savo įrengimus, siekdamos sumažinti energijos gamybos ir perdavimo nuostolius ir išlaidas. Taip pat energetikos įmonės stengsis pasirinkti ekonomiškai efektyvesnius energijos išteklius ir energijos gamybos būdus (didės AEI, kogeneracijos panaudojimas).</p>	<p>Energetikos įmonės gali pajusti neigiamą poveikį, kadangi didėjant efektyvumui, gali mažėti jų paskirstomos ar parduodamos energijos ir energijos išteklių kiekiai, dėl to gali mažėti įmonių pelnas.</p> <p>Tačiau šis neigiamas poveikis gali būti minimalus arba jo gali išvis nebūti, jei dėl padidėjusio efektyvumo sumažėjęs vartojimas bus kompensuojamas išaugusiais pardavimais dėl naujų vartotojų prisijungimo arba pajamomis, gautomis vystant energetines paslaugas.</p>
--	-------------	---	--

	<p>Ekonomikai</p>	<p>Bus sukurta efektyvumo didinimo priemonių ir paslaugų rinka ir tai sudarys sąlygas naujoms darbo vietoms, papildomos pajamoms ir kt.</p> <p>Susidariusi efektyvumo didinimo paslaugų ir priemonių rinka garantuos, kad šios paslaugos ir priemonės bus teikiamos konkurencingomis kainomis.</p> <p>Bus skatinamos investicijos į galutinio energijos vartojimo efektyvumo didinimą ir didės modernių energiją vartojančių technologijų pritaikymas.</p> <p>Mažėjantis energetikos įmonių pelnas dėl efektyvesnio galutinio vartojimo skatins modernesnių energijos gamybos ir perdavimo technologijų pritaikymą, investicijas į energetikos įrenginių renovavimą, ekonomiškai efektyvesnių energijos išteklių ir energijos gamybos būdų pasirinkimą.</p> <p>Didės projektavimo, statybos, konsultavimo energetikos klausimais įmonių paslaugų bei efektyviau energiją ir energijos išteklius vartojančios įrangos gamintojų produktų paklausa.</p> <p>Bus sukurtos palankesnės sąlygos energetinių paslaugų bendrovių (ESCO) investicijoms į energijos ir energijos išteklių taupymo projektus.</p> <p>Galutiniai energijos ir energijos išteklių vartotojai pajus teigiamą poveikį, kadangi mažės jų suvartojamos energijos ar energijos išteklių kiekiai ir mažės išlaidos.</p> <p>Didėjant efektyvumui ir sumažėjus energijos poreikiui, mažės poreikis į šalį importuoti energiją ir energijos išteklius.</p>	<p>Energetikos įmonės gali pajusti neigiamą poveikį, kadangi didėjant efektyvumui, gali mažėti jų paskirstomos ar parduodamos energijos ir energijos išteklių kiekiai, dėl to gali mažėti įmonių pelnas.</p> <p>Tačiau šis neigiamas poveikis gali būti minimalus arba jo gali išvis nebūti, jei dėl padidėjusio efektyvumo sumažėjęs vartojimas bus kompensuojamas išaugusiais pardavimais dėl naujų vartotojų prisijungimo arba pajamomis, gautomis vystant energetines paslaugas.</p>
	<p>Valstybės finansams</p>	<p>Energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių įgyvendinimas biudžetinėse įstaigose lems mažesnę energijos ir energijos išteklių suvartojimą, todėl mažės išlaidos iš biudžeto energijai ir energijos ištekliams pirkti.</p>	<p>Direktyvos reikalavimų įgyvendinimui reikalingos išlaidos iš valstybės biudžeto, tačiau LR teisinė bazė turi būti plėtojama ir tobulinama pagal įsipareigojimus ES.</p> <p>Energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonėms įgyvendinti bus reikalinga papildomai išlaidų iš valstybės biudžeto, savivaldybių biudžetų bei nebiudžetinių fondų.</p>

	Socialinei aplinkai	<p>Didės vartotojų motyvacija taupyti energiją ir energijos išteklius.</p> <p>Galutiniai energijos ir energijos išteklių vartotojai (fiziniai asmenys) pajus teigiamą poveikį, kadangi mažės jų suvartojamos energijos ar energijos išteklių kiekiai ir mažės išlaidos patalpų šildymui, elektrai, kurui ir kt.</p> <p>Siekis didinti efektyvumą didins pastatų (tiek gyvenamųjų, tiek negyvenamųjų) renovacijos mastą, taigi bus atnaujinti pastatai ir jų energetinės sistemos, pastatai bus tinkamai naudojami ir prižiūrimi, gerės gyvenimo ir darbo sąlygos juose.</p> <p>Susidariusi efektyvumo didinimo paslaugų ir priemonių rinka garantuos, kad energijos vartojimo efektyvumo didinimo paslaugos ir priemonės bus galutiniams vartotojams teikiamos konkurencingomis kainomis.</p> <p>Sukurta energijos vartojimo efektyvumo didinimo paslaugų ir priemonių rinka sudarys sąlygas naujoms darbo vietoms, papildomos pajamoms.</p>	Nenumatoma
7.	<p>Siūloma alternatyva</p> <p>Siūloma pasirinkti I alternatyvą, kadangi Lietuva, kaip Europos Bendrijos valstybė narė, turi vykdyti savo įsipareigojimus ir perkelti Direktyvos nuostatas į savo teisinę bazę. Perkėlus Direktyvos nuostatas, bus pasiekta, kad pradedant 2008 m. sausio 1 d. per 9 metus bus sutaupyta 9% galutinės energijos, palyginti su 2001–2005 metų galutinio energijos suvartojimo lygiu.</p>		
8.	<p>Kita svarbi informacija</p>		
9.	<p>Motyvuotas pasiūlymas dėl išplėstinio vertinimo tikslingumo</p> <p>Bazinio poveikio vertinimo pakanka, todėl nesiūloma atlikti išplėstinio poveikio vertinimo.</p>		
10.	<p>Tolesni veiksmai</p> <p>Perkelti Direktyvos nuostatas į Lietuvos Respublikos teisinę bazę.</p>		

6. Veiksmų planas

6.1 Reikalavimai veiksmų planui pagal Direktyvą

Direktyvoje yra pakankamai mažai reikalavimų pirmajam šalies veiksmų planui, jo struktūrai, ar turiniui. Pagrindinis reikalavimas yra terminas, iki kada veiksmų planas turi būti pateiktas. Pagal Direktyvos 14 straipsnio 2 punktą valstybės narės pateikia Komisijai pirmąjį energijos vartojimo efektyvumo veiksmų planą (EEVP) **ne vėliau kaip 2007 m. birželio 30 d.**

Taip pat 14 straipsnio 2 dalyje paminėta, kad visuose EEVP aprašomos energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės, kurių planuojama imtis, siekiant įgyvendinti bendrą nacionalinį orientacinį energijos sutaupymo tikslą ir tarpinį nacionalinį energijos sutaupymo tikslą, taip pat siekiant atlikti atitinkamai 5 straipsnio. Energijos galutinio vartojimo efektyvumas. 1 dalyje ir 7 straipsnio. Prieiga prie informacijos. 2 dalyje numatytas nuostatas dėl išskirtinio valstybės sektoriaus vaidmens ir informacijos bei patarimų galutiniams vartotojams teikimo.

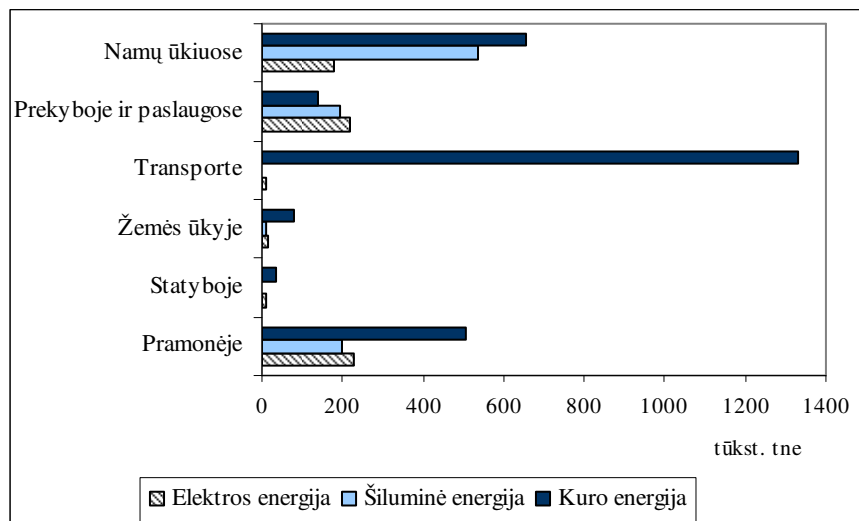
6.2 Veiksmų plano projektas

6.2.1 Įvadas

2006 m. balandžio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/32/EB dėl energijos galutinio vartojimo efektyvumo ir energetinių paslaugų, panaikinančios Tarybos direktyvą 93/76/EEB įgyvendinimui parengtas Lietuvos Respublikos energijos efektyvumo veiksmų planas. Energijos ir energijos išteklių vartojimo efektyvumo didinimas yra vienas iš Bendrijos politinių tikslų. Yra santykinai nedaug galimybių paveikti energijos tiekimo ar skirstymo sąlygas, todėl energijos vartojimo efektyvumo didinimas taip pat prisideda prie tiekimo saugumo didinimo. Šios direktyvos tikslas – skatinti ekonomiškai efektyviai didinti energijos galutinio vartojimo efektyvumą.

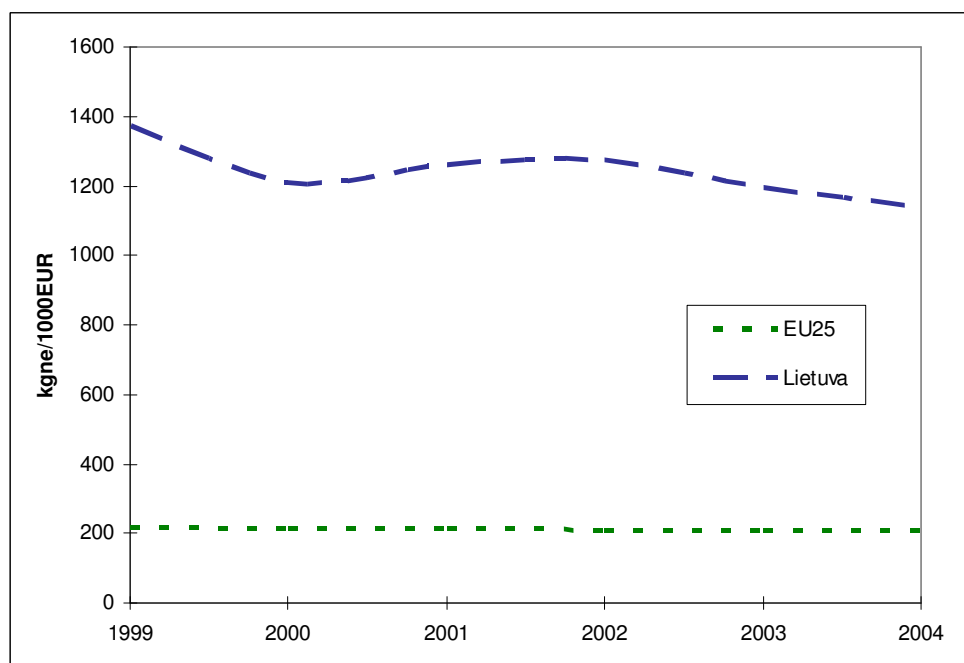
Valstybės politiką energetikos srityje įgyvendina Lietuvos Respublikos Vyriausybė, Lietuvos Respublikos ūkio ministerija. 1993 m. įsteigta Energetikos agentūra. Steigėja - Ūkio ministerija. Be kitų veiklų, Energetikos agentūra organizuoja Nacionalinę energijos vartojimo efektyvumo didinimo programos ir jos priemonių plano įgyvendinimą.

2005 m. Lietuvoje galutiniai vartotojai suvartojo 4491 tūkst. tne energijos. Galutinis vartojimas nuo 2001 m. tolygiai didėjo. Lyginant su 2001 m., iki 2005 m. galutinis sunaudojimas išaugo 19%, kasmetinis augimas sudarė vidutiniškai 3%. Didžiausias galutinio energijos vartojimo šuolis pastebimas transporto sektoriuje, taip pat ženkliai auga energijos vartojimas pramonės ir paslaugų sektoriuose. Šiuose sektoriuose suvartojama didžiausia energijos ir energijos išteklių dalis lyginat su visos šalies galutiniu energijos ir energijos išteklių suvartojimu.

Pav. Elektros, šilumos ir kuro galutinis suvartojimas 2005 m. [Statistikos departamento duomenys]

Bendras šalies energijos vartojimo intensyvumas t.y. bendras šalyje suvartotos energijos kiekis, padalintas iš BVP (lyginamosiomis kainomis, 1995 m.), matuojamas kg n.e. (naftos ekvivalento kilogramais) tūkstančiui EUR mažėja, tačiau vis dar išlieka kelis kartus aukštesnis, negu ES šalių vidurkis.

Pav. Energijos vartojimo intensyvumo šalies ūkyje kitimas 1999 - 2004 m. [Eurostat duomenys]

6.2.2 Nacionalinio energijos taupymo rodiklio nustatymas

Vadovaujantis Direktyvos 4 straipsniu, Lietuvos Respublikos nacionalinis orientacinis energijos sutaupymo tikslas nustatytas ir apskaičiuotas pagal Direktyvos I priedo nuostatas ir jame nustatytą metodiką.

Metinis vidutinis suvartojamos energijos kiekis apskaičiuojamas remiantis pastarųjų penkerių metų iki Direktyvos įsigaliojimo, t.y. 2001–2005 metų, galutiniu metiniu visų energijos vartotojų, kuriems taikoma Direktyva, šalies vidaus energijos suvartojimo lygiu, apie kurį turimi oficialūs duomenys. Šį galutinį energijos suvartojimo lygį sudaro per penkerių metų laikotarpį galutiniams vartotojams skirstytos arba parduotos energijos kiekis, nekoreguojamas pagal dienolaipsnius, struktūrinius arba gamybos pokyčius.

Energijos vartotojai, kuriems taikoma Direktyva, nurodyti Direktyvos 2 straipsnyje - tai galutiniai pirkėjai, išskyrus įmones, kurių vykdoma veikla priklauso kategorijoms, išvardytoms 2003 m. spalio 13 d. Europos

Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/87/EB, nustatančios šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos leidimų sistemą Bendrijoje, I priede. Todėl galutinis metinis visų energijos vartotojų, kuriems taikoma ši direktyva, šalies vidaus energijos suvartojimo lygis apskaičiuojamas iš Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės kiekvienais metams pateikiamo rodiklio „galutinis sunaudojimas“ atėmus energijos vartotojų, kuriems netaikoma direktyva 2006/32/EB, t.y. apyvartinių taršos leidimų (toliau ATL) sistemos dalyvių, galutinį energijos suvartojimą.

Metinio vidutinio suvartojamos energijos kiekio apskaičiavimas pateikiamas lentelėje.

Lentelė. Nacionalinio orientacinio energijos taupymo rodiklio skaičiavimas

		Galutinis energijos sunaudojimas, tūkst. tne					
		2001 m.	2002 m.	2003 m.	2004 m.	2005 m.	Vidurkis
I	Bendrasis šalies galutinis suvartojimas*	3877,9	4028,8	4139,6	4307,5	4491,3	4169,0
II	Vartotojų, kurių vykdoma veikla priklauso kategorijoms, išvardytoms 2003 m. spalio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/87/EB, nustatančios šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos leidimų sistemą Bendrijoje, I priede, galutinis suvartojimas	326**	473*	496*	523*	550*	473,6
III	Galutinis suvartojimas, pagal kurį skaičiuojamas nacionalinis energijos taupymo rodiklis	3552	3556	3643	3785	3941	3695,5

* Statistikos departamento duomenimis

** Nacionalinio apyvartinių taršos leidimų paskirstymo plano rengėjų duomenimis

Šio metinio vidutinio suvartojamo kiekio, kuris sudaro 3695,5 tūkst. tne, pagrindu apskaičiuojamas nacionalinis orientacinis energijos sutaupymo tikslas. Nacionalinis orientacinis energijos sutaupymo tikslas yra 9 % pirmiau nurodyto metinio vidutinio suvartojamo energijos kiekio ir sudaro 332,6 tūkst. tne arba 3,9 TWh.

Planuojama, kad teisinė bazė bus parengta iki 2008 m. gegužės mėn., todėl pirmaisiais energijos vartojimo tikslo skaičiavimo metais bus tik pradėtos taikyti naujos skatinimo priemonės. Kadangi energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių pagal šią Direktyvą įgyvendinimo rezultatai pasireiškė ne iš karto, tai siūlomas tarpinis tikslas yra mažesnis, nei trečdalis bendro tikslo. Siūloma, kad tarpinis tikslas 2010 m. sudarytų 20 % bendro tikslo, t.y. 66,5 tūkst. tne (0,8 TWh).

Lentelė. Nacionaliniai energijos taupymo rodikliai

	2010 m.	2016 m.
Lietuvos Respublikos nacionalinis orientacinis energijos taupymo tikslas		332,6 tūkst. tne / 3,9 TWh
Lietuvos Respublikos nacionalinis orientacinis energijos taupymo tarpinis tikslas	66,5 tūkst. tne / 0,8 TWh	

6.2.3 4 straipsnis. Bendrasis tikslas

Naujos priemonės, kurių numatoma imtis:

- Įtraukti nacionalinį energijos taupymo tikslą į Nacionalinę energetikos strategiją
- Paskirti instituciją, atsakingą už struktūros, sukurtos siekiant energijos vartojimo efektyvumo didinimo tikslo, priežiūrą

Igyvendintos/įgyvendinamos priemonės:

- Įgyvendinama Daugiabučių modernizavimo programa (2005–2020 m.)
- Bus vykdoma įgyvendintų daugiabučiuose gyvenamuosiuose namuose ir kituose pastatuose energijos taupymo priemonių efektyvumo stebėseną (2006–2010 m. NEVEDP numatyta priemonė)
- Bus parengta Energijos išteklių ir energijos vartojimo efektyvumo didinimo transporto sektoriuje programa (2007 m.)

6.2.4 5 straipsnis. Energijos galutinio vartojimo efektyvumas viešajame sektoriuje

Naujos priemonės, kurių numatoma imtis:

- Įpareigoti perkančiąsias organizacijas vykdant įrangos ir transporto viešuosius pirkimus jas rinktis pagal įvairių kategorijų įrangos ir transporto priemonių efektyvios energijos produktų specifikacijų sąrašus ir pirkti įrangą, kuri visuose režimuose, įskaitant parengties režimą, efektyviai naudoja energiją (2008 m.)
- Įpareigoti perkančiąsias organizacijas teikti informaciją Energetikos agentūrai apie efektyvaus energijos ir energijos išteklių naudojimo praktiką (2008 m.)
- Parengti įvairių kategorijų įrangos ir transporto priemonių efektyvios energijos produktų specifikacijų sąrašus, kurie bus naudojami vykdant įrangos ir transporto viešuosius pirkimus (2007 m.)
- Skelbti geriausios praktikos pavyzdžius viešajame sektoriuje Energetikos agentūros ir bei specializuotame tinklalapyje, kurį numatoma sukurti pagal NEVEDP (2008 m.)
- Parengti būtiniausiųjų energijos išteklių ir energijos taupymo priemonių diegimo pastatuose, išlaikomuose iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų, programas (2006–2008 m. NEVEDP numatyta priemonė)

Igyvendintos/įgyvendinamos priemonės:

- Organizuojamas ir atliekamas energetinis auditas visuomeniniuose pastatuose (2006–2010 m. NEVEDP numatyta priemonė)
- Konsultuojami, informuojami, vykdomi mokymai energijos vartojimo efektyvumo didinimo temomis viešojo sektoriaus darbuotojams (2005 – 2020 m.)

6.2.5 6 straipsnis. Energijos skirstytojai, skirstymo sistemos operatoriai ir mažmeninės prekybos energija bendrovės

Naujos priemonės, kurių numatoma imtis:

- Parengti alternatyvių 6 straipsnio įgyvendinimo schemų (baltieji sertifikatai, savanoriški susitarimai ar kita) projektus, atlikti šių schemų poveikio įvertinimą, vykdant konsultacijas su suinteresuotomis pusėmis (2007 m. rugsėjis)
- Parengti ir patvirtinti teisės aktus, reikalingus optimaliausios schemos perkėlimui (2008 m. gegužės 10 d.)
- Rengti ir platinti informaciją apie projektų, didinančių energijos vartojimo efektyvumą, finansavimo galimybes (2006–2010 m. NEVEDP numatyta priemonė)

6.2.6 7 straipsnis. Prieiga prie informacijos

Naujos priemonės, kurių numatoma imtis:

- Skelbti geriausios praktikos viešajame sektoriuje pavyzdžius Energetikos agentūros ir NEVEDP specialiaame tinklalapyje (2008 m.)
- Parengti ir nuolat atnaujinti NEVED programos tinklalapį. Tinklalapyje informuoti apie kitose šalyse kuriamas ir diegiamas naujas technologijas energijos vartojimo efektyvumui didinti pramonės įmonėse (2007–2010 m. NEVEDP numatyta priemonė)

Igyvendintos/įgyvendinamos priemonės:

- Konsultuojama, informuojama galutiniai energijos vartotojai, vykdomi mokymai energijos vartojimo efektyvumo didinimo temomis
- Skelbiama informacija apie vykdomas programas, vykdomos konsultacijos ir mokymai kaip pasinaudoti programomis
- Teikiama informacinė, metodinė, organizacinė parama Lietuvos ir Europos Sąjungos verslo subjektų bei mokslo ir konsultacinių institucijų bendradarbiavimui, dalyvaujančių energijos vartojimo ir vietinių, atsinaujinančių, atliekinių energijos išteklių naudojimo efektyvumui didinti skirtose ES programose (2006–2010 m. NEVEDP numatyta priemonė)

6.2.7 8 straipsnis. Kvalifikavimo, akreditavimo ir sertifikavimo schemos

Naujos priemonės, kurių numatoma imtis:

- Sukurti patikimą energijos vartojimo auditorių kvalifikacinio atestavimo tvarką:
 - pakeisti ir papildyti Energetikos įstatymą, nustatant, kad energijos ir energijos išteklių vartojimo auditus nustatyta tvarka gali atlikti atestuoti specialistai,
 - sukurti ir įteisinti energijos ir energijos išteklių vartojimo auditorių atestavimo tvarką 2008 m. balandis
- Sukurti ir įteisinti Energijos ir energijos išteklių vartojimo audito taisykles, nustatant reikalavimus audito turiniui (2008 m. balandis)

Igyvendintos/įgyvendinamos priemonės:

- Sukurta pastatų energinio sertifikavimo ekspertų atestavimo tvarka
- Sukurta statybos techninės veiklos pagrindinių (statinio projektavimas, statinio projekto vykdymo priežiūra, statinio projekto ekspertizė, statinio ekspertizė, statybos darbai, statinio statybos techninė priežiūra) sričių vadovų atestavimo tvarka

6.2.8 9 straipsnis. Energijos sutaupymo finansiniai instrumentai

Naujos priemonės, kurių numatoma imtis:

- Parengti pavyzdines finansinių instrumentų sutartis tarp potencialių energetinių paslaugų ir energijos vartojimo efektyvumo didinimo viešajame ir privačiame sektoriuje pirkėjų ir šių paslaugų teikėjų (2008 m.)
- Parengti įmonių ir finansinių institucijų bendradarbiavimo įgyvendinant energijos vartojimo efektyvumo didinimo projektus galimybių studiją ir pateikti tokių projektų finansavimo schemas (2007 m. NEVEDP numatyta priemonė)

6.2.9 10 straipsnis. Efektyvų energijos vartojimą skatinantys tarifai ir kitos su tinklais perduodama energija susijusios reguliavimo priemonės

Igyvendintos/įgyvendinamos priemonės:

- Sukurta perdavimo ir paskirstymo tarifų struktūra, skatinanti mažinti perduodamos ar paskirstomos energijos kiekius, kadangi gamtinių dujų, elektros energijos perdavimo ar skirstymo bei šilumos perdavimo tarifai yra kintantys ir priklauso nuo perduotos ar paskirstytos energijos kiekio.

6.2.10 11 straipsnis. Fondai ir finansavimo mechanizmai

Lietuvos Respublikoje fondai, skirti finansuoti energijos vartojimo efektyvumo didinimo programų ir kitų energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių įgyvendinimui, gali būti steigiami Lietuvos Respublikos valstybės išdo įstatyme nustatyta tvarka.

Igyvendintos/įgyvendinamos priemonės:

- Finansinė parama projektams, taip pat ir pavyzdiniams, kurie skirti atsinaujinantiems ir atliekiniams energijos ištekliams vartoti, šių išteklių vartojimo efektyvumui didinti gali būti skirta iš NEVEDP lėšų.
- Energijos ir energijos išteklių vartojimo efektyvumo didinimo, energijos išteklių ir energijos taupymo projektams įgyvendinti gali būti suteikiama finansinė parama iš Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos specialiosios programos „Energijos taupymo projektų įgyvendinimas“.
- Daugiabučių namų modernizavimo projektams, kuriuos įgyvendinant padidinamas pastato energetinis efektyvumas, finansinė parama gali būti teikiama iš Daugiabučių namų modernizavimo programos lėšų.
- Iš ES Struktūrinių fondų pagal 2004-2006 m. Bendrojo programavimo dokumentą, buvo galima gauti paramą atnaujinti seniems ir nutiesti naujiems centrinio šildymo sistemoms perdavimo ir skirstymo tinklams, padidinti jų patikimumą ir efektyvumą, padidinti energijos vartojimo efektyvumui visuomeniniuose pastatuose.
- Pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. kovo 14 d. nutarimu Nr. 252 nustatytus ES struktūrinės paramos administravimo principus ir preliminarias ES struktūrinės paramos lėšų pasiskirstymo tarp intervencinių sričių proporcijas 2007-2013 metams, iš ES struktūrinių fondų bus teikiama finansinė parama šiems projektams, susijusiems su energijos vartojimo efektyvumu: centralizuoto šilumos tiekimo tinklų ir sistemų modernizavimui, didinant jų efektyvumą, viešosios paskirties pastatų išorinių atitvarų, pastatų energetikos sistemų remontui ir/arba rekonstravimui, pagerinant jų energetines charakteristikas, esamų termofikacinių elektrinių atnaujinimui, didinant jų darbo efektyvumą, katilinių, tiekiančių šilumą į centralizuotos šilumos tiekimo tinklus, modernizavimui, siekiant padidinti efektyvumą.

6.2.11 12 straipsnis. Energijos vartojimo auditas

Naujos priemonės, kurių numatoma imtis:

- Sukurti ir įteisinti Energijos ir energijos išteklių vartojimo audito taisykles, nustatant reikalavimus audito turiniui (2008 m. balandis)

Igyvendintos/įgyvendinamos priemonės:

- Sukurta energinio sertifikavimo sistema

6.2.12 7 straipsnis. Suvartotos energijos matavimai ir informatyvios sąskaitos

Naujos priemonės, kurių numatoma imtis:

Įpareigoti mažmenines prekybos energija bendroves kartą per metus teikti galutiniams vartotojams informatyvias ataskaitas (2008 m.)

6.2.13 Kitos fiskalinės/finansinės priemonės

PVM tarifai

Standartinis PVM tarifas yra 18 procentų. Lengvatiniis 9 procentų PVM tarifas taikomas gyvenamųjų namų statybos, renovacijos, apšiltinimo paslaugoms, už kurias apmokama valstybės ir savivaldybių biudžetų, valstybės teikiamų lengvatinių kreditų ir valstybės specialiųjų fondų lėšomis.

Akcizas

Energetiniai produktai, elektros energija, akmens anglis, koksas ir lignitas yra akcizų objektas. Tačiau dėl elektros energijos, akmens anglių, kokso ir lignito apmokestinimo Lietuva gavo pereinamąjį laikotarpį. Akmens anglis, koksas ir lignitas bus apmokestinami nuo 2007 m. sausio 1 d., elektros energija - nuo 2010 m. sausio 1 d. Iki 2016 m. sausio 1 d. orimulsijai bus taikomas 0 litų už produkto toną akcizo tarifas (orimulsija yra vienintelė alternatyvaus kuro rūšis (be AEI), importuojama ne iš Rusijos). Akcizų tarifai benziniui ir dyzeliniams degalams bus didinami. Augančios energetinių produktų, elektros energijos kainos skatins efektyviau naudoti energiją ir energijos išteklius bei rinktis alternatyvius energijos šaltinius.

Mokestis už aplinkos teršimą

Pagal Mokesčio už Aplinkos teršimą įstatymą, fiziniai ir juridiniai asmenys, įgyvendinantys aplinkosaugos priemonės, mažinančias teršalų išmetimą į aplinką iš stacionarių taršos šaltinių ne mažiau kaip 5 procentais skaičiuojant nuo nustatyto didžiausios leistinos taršos normatyvo, atleidžiami nuo mokesčio už tuos teršalus, kurių kiekis sumažinamas 5 procentais, išskyrus atvejus, kai priemonei įgyvendinti yra naudojamos valstybės biudžeto lėšos, taip pat kai įgyvendinamos aplinkosaugos priemonės yra skirtos biokurui naudoti. Atleidimas nuo mokesčio galioja ne ilgiau kaip 3 metus nuo priemonės įgyvendinimo pradžios. Tačiau jei teršalų išmetimo iš stacionarių taršos šaltinių sumažinimo priemonė nustatytu laiku neįgyvendinama arba negaunamas planuotas efektas, mokestis už aplinkos teršimą už visą laikotarpį sumokamas.

7. Šaltinių sąrašas

7.1 Teisės aktai

1. 2006 m. balandžio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/32/EB dėl energijos galutinio vartojimo efektyvumo ir energetinių paslaugų ir panaikinanti Tarybos direktyvą 93/76/EEB (toliau – Direktyva).
2. Lietuvos Respublikos energetikos įstatymas (Žin., 2002, Nr. 56-2224).
3. Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymas (Žin., 2000, Nr. 66-1984, Žin., 2004, Nr. 107-3964).
4. Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymas (Žin., 2003, Nr. 51-2254).
5. Lietuvos Respublikos gamtinių dujų įstatymas (Žin., 2000, Nr. 89-2743).
6. Lietuvos Respublikos statybos įstatymas (Žin., 1996, Nr. 32-788, Nr. 2001, Nr. 101-3597).
7. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas (Žin., 1996, Nr. 84-2000; Žin., 2006, Nr. 4-102).
8. Lietuvos Respublikos transporto veiklos pagrindų įstatymas (Žin., 1991, Nr. 30-804; Žin., 2002, Nr. 29-1034).
9. Lietuvos Respublikos gamtinių dujų įstatymo pakeitimo įstatymo projektas (2005 m. vasario 11 d. versija).
10. Naftos produktų tiekimo ir vartojimo apribojimų taikymo planas (Žin., 2005, Nr.30-946).
11. Nacionalinė energetikos strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. spalio 10 d. nutarimu Nr. IX-1130 (Žin., 2002, Nr. 99-4397).
12. Nacionalinės energetikos strategijos projektas (2006m. liepos 10d. versija).
13. Ilgalaikės (iki 2025 metų) Lietuvos transporto sistemos plėtros strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos 2005 m. birželio 23 d. nutarimu Nr. 692 (Žin., 2005, Nr. 79-2860).
14. Nacionalinė energijos vartojimo efektyvumo didinimo 2006–2010 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. gegužės 11 d. nutarimu Nr. 443 (Žin., 2006, Nr. 54-1956).
15. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. rugsėjo 5 d. nutarimas Nr. 1390 „Dėl įgaliojimų suteikimo įgyvendinant Lietuvos Respublikos energetikos įstatymą“ (Žin., 2002, Nr. 89-3782).
16. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. rugpjūčio 24 d. nutarimas Nr. 1031 „Dėl įgaliojimų suteikimo įgyvendinant Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymą“ (Žin., 2001, Nr. 74-2601).
17. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. liepos 25 d. nutarimas Nr. 982 „Dėl teisės aktų, būtinų Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymui įgyvendinti, patvirtinimo“ (Žin., 2003, Nr. 75-3481).
18. Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2001 m. gruodžio 18 d. įsakymas Nr. 380 „Dėl teisės aktų, būtinų Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymui įgyvendinti, patvirtinimo“ (Žin., 2001, Nr. 110-4010).
19. Europos Sąjungos koordinavimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. sausio 9 d. nutarimu Nr. 21 (Žin., 2004, Nr. 8-184, 2005, Nr. 57-1950).
20. Sprendimų poveikio vertinimo metodika, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 276 (Žin., 2003, Nr. 23-975).
21. Kiti Lietuvos Respublikos ir ES teisės aktai, susiję su energijos vartojimo efektyvumo didinimu.
22. Vartotojų aprūpinimo energija ir (ar) energijos ištekliais esant ekstremaliai energetikos padėčiai tvarka (Žin., 2003, Nr. 5-182).
23. Įmonių, turinčių teisę eksploatuoti energetikos įrenginius, atestavimo tvarka ir sąlygos (Žin., 2004, Nr. 9-246).
24. Atestavimo ginčų komisijos sudarymas ir jos darbo reglamentas (Žin., 2004, Nr. 52-1752).
25. Informacijos apie energetikos veiklą teikimo valstybės institucijoms, įstaigoms ir trečiosioms šalims taisyklės (Žin., 2004, Nr. 75-2598).
26. Valstybinės svarbos energetikos objektų statybos planavimo nuostatai (Žin., 2005, Nr. 35-1157).
27. Energetikos objektus ir įrenginius statančių ir eksploatuojančių darbuotojų atestavimo nuostatai (Žin., 2005, Nr. 41-1321).
28. Energetikos įrenginių avarijų ir veikimo sutrikimų tyrimo ir apskaitos nuostatai (Žin., 2006 Nr. 42-1535).
29. Elektros energijos tiekimo ir naudojimo taisyklės (Žin., 2005, Nr. 120-4328).
30. Elektros energijos importo sąlygos (Žin., 2001, Nr. 104-3713).
31. Prekybos elektros energija taisyklės (Žin., 2001, Nr. 110-4010).
32. Įpareigojimų teikti viešuosius interesus atitinkančias paslaugas davimo taisyklės (Žin., 2001, Nr. 110-4010).
33. Prekybos elektros energija aukcione taisyklės (Žin., 2003, Nr. 40-1878).
34. Elektros energijos persiuntimo patikimumo ir elektros energijos perdavimo, skirstymo bei tiekimo paslaugų kokybės reikalavimai (Žin., 2005, Nr. 90-3396).
35. Aprūpinimo elektros energija nutraukimo, siekiant užtikrinti visuomenės interesus, detalios sąlygos ir su tuo susijusių nuostolių apskaičiavimo ir atlyginimo tvarka (Žin., 2001, Nr. 110-4010).
36. Elektros energijos, kuriai gaminti naudojami atsinaujinantys energijos ištekliai, gamybos ir pirkimo skatinimo tvarkos aprašas (Žin., 2001, Nr. 104-3713).
37. Viešuosius interesus atitinkančios paslaugos elektros energetikos sektoriuje (Žin., 2001, Nr. 104-3713).
38. Elektros energijos vartotojų, gamintojų energetikos objektų (tinklų, įrenginių, sistemų) prijungimo prie veikiančių energetikos įmonių objektų (tinklų, įrenginių, sistemų) taisyklės (Žin., 2004, Nr. 159-5826).
39. Vėjo elektrinių prijungimo prie Lietuvos elektros energetikos sistemos techninės taisyklės (Žin., 2004, Nr. 57-2007).
40. Vartotojų (juridinių ir fizinių asmenų) lėšomis iki Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo įsigaliojimo įrengtų bendrai naudojamų elektros energetikos objektų, skirtų elektrai perduoti ir (ar) skirstyti, išpirkimo ar eksploatavimo taisyklės (Žin., 2005, Nr. 24-771).
41. Įmokų už elektros energiją paskirstymas bendrabučiuose (Žin., 2003, Nr. 106-4760).
42. Elektros tinklų kodeksas (Žin., 2002, Nr. 3-88).
43. Elektrinių ir elektros tinklų eksploatavimo taisyklės (Žin., 2002, Nr. 6-252).
44. Elektros įrenginių eksploatavimo saugos taisyklės (Žin., 2004, Nr. 175-6502).
45. Specialiųjų patalpų ir technologinių procesų elektros įrenginių įrengimo taisyklės (Žin., 2004, Nr. 84-3051).

46. Galios elektros įrenginių įrengimo taisyklės (Žin., 2004, Nr. 107-4006).
47. Elektros energetikos objektų pripažinimo valstybinės reikšmės energetikos objektais tvarka (Žin., 2001, Nr. 104-3713).
48. Šilumos ūkio plėtros kryptys (Žin., 2004, Nr. 44-1446).
49. Daugiabučio namo šildymo ir karšto vandens sistemos privalomieji reikalavimai (Žin., 2003, Nr. 65-2975).
50. Elektros energijos supirkimo iš bendrų šilumos ir elektros energijos gamintojų tvarka (Žin., 2003, Nr. 70-3197).
51. Šilumos supirkimo iš nepriklausomų gamintojų į šilumos tiekimo sistemas tvarka (Žin., 2003, Nr. 75-3481).
52. Namų šildymo ir (ar) karšto vandens sistemos rekonstravimo pagal privalomuosius reikalavimus ir šių darbų rėmimo tvarka (Žin., 2003, Nr. 75-3481).
53. Šilumos ūkio specialiųjų planų rengimo taisyklės (Žin., 2002, 12-360).
54. Namų šildymo ir (ar) karšto vandens sistemos rekonstravimo pagal privalomuosius reikalavimus bei šių darbų rėmimo tvarka (Žin., 2003, Nr. 75-3481).
55. Kompensacijos už rezervinę galią nustatymo metodika (Žin., 2003, Nr. 81(1)-3715).
56. Šilumos vartotojų įrenginių atjungimo nuo šilumos tiekimo sistemų ekonominio įvertinimo metodika (Žin., 2003, Nr. 81(1)-3716).
57. Vartotojų (juridinių ir fizinių asmenų) lėšomis iki Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo įsigaliojimo įrengtų bendrai naudojamų energetikos objektų, skirtų šilumai perduoti, išpirkimo ar eksploatavimo aprašas (Žin., 2005, Nr. 89-3344).
58. Europos Sąjungos Tarybos 2002 m. balandžio 25 d. sprendimas dėl Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos Kioto protokolo patvirtinimo Europos bendrijos vardu ir bendro jame numatytų įsipareigojimų vykdymo (2002/358/EB).

7.2 Kiti naudoti šaltiniai

59. Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas.
60. Valstybės ilgalaikės raidos strategija (Žin., 2002, Nr. 113-5029).
61. Nacionalinė darnaus vystymosi strategija (Žin., 2003, Nr. 89-4029).
62. Lietuvos būsto strategija (Žin., 2004, Nr. 13-387).
63. Ilgalaikė (iki 2025 metų) Lietuvos transporto sistemos plėtros strategija (Žin., 2005, Nr. 79-2860).
64. LR Statistikos departamentas. Kuro ir energijos balansas 1990-2003.
65. LR Statistikos departamentas. Kuro ir energijos balansas 2004.
66. LR Statistikos departamentas. Kuro ir energijos balansas 2005.
67. S. Krarup, S. Ramesohl. Voluntary Agreements in Energy Policy – Implementation and Efficiency. Final Report from the project Voluntary Agreements – Implementation and Efficiency (VAIE), 2000. 72 p.
68. Enviro Consulting Limited. Assessment of the Potential for ESCOs in Ireland. Sustainable Energy Ireland, 2005. 118 p.
69. H. Westling. IEA DSM Task X Performance Contracting – Summary Report. Stockholm, Sweden, 2003. p.42.
70. Lietuvos šilumos tiekėjų asociacija. Metinė ataskaita 2005.
71. Bertoldi, P. and Rezessy, S. 2005. Energy service companies in Europe. Status report 2005. Report published by the European Commission, EUR 21646.
72. LEI „Trečiosios šalies finansavimo Rytų Europai centras“, 2005.

Priedas Nr.1 GALUTINIŲ ENERGIJOS VARTOTOJŲ, KURIEMS BUS SUTEIKIAMI APYVARTINIAI TARŠOS LEIDIMAI 2008-20012 m., SĄRAŠAS (2006 m. birželio mėn. duomenimis)

Sektorius	Veiklos vykdytojas	Veiklos vykdytojo adresas	Įrenginys	Įrenginio adresas
Cemento ir klinčių gamybos	Akmenės cementas, AB	J. Dalinkevičiaus g. 2, LT-85118 Naujoji Akmenė	Klinkerio degimo krosnys, katilinės, priedų džiovinimo būgnas, šilumos generatorius	J. Dalinkevičiaus g. 2, LT-85118 Naujoji Akmenė
Cemento ir klinčių gamybos	Naujasis kalcitas, AB	J. Dalinkevičiaus g. 32, LT-85118 Naujoji Akmenė	Kalkių gamybos krosnys	J. Dalinkevičiaus g. 32, LT-85118 Naujoji Akmenė
Stiklo ir keramikos	Alytaus keramika, UAB	Geištarių k., Miroslavo sen., LT-62193, Alytus	Keramikos degimo krosnis	Geištarių k., Miroslavo sen., LT-62193, Alytus
Stiklo ir keramikos	Dvarčionių keramika, AB	Keramikų g. 2, LT-10233 Vilnius	Keramikos degimo krosnys, katilinė	Keramikų g. 2, LT-10233 Vilnius
Stiklo ir keramikos	Palemono keramika, AB	Pamario g. 1, LT-52265 Kaunas	Katilinė, keraminės produkcijos degimo krosnys	Pamario g. 1, LT-52265 Kaunas
Stiklo ir keramikos	Rokų keramika, AB	I.Borutos g. 23, LT-46500, kaunas	Keramikos degimo krosnys, džiovyklų pakura, tunelinė krosnis	I.Borutos g. 23, LT-46500, kaunas
Stiklo ir keramikos	Švenčionėlių keramika, UAB	Augustavo k., Švenčionėlių sen., LT-18206 Švenčionių raj.	Keramikos degimo džiovyklų pakuros	Augustavo k., Švenčionėlių sen., LT-18206 Švenčionių raj.
Stiklo ir keramikos	Tauragės keramika, UAB	Gaurės g. 27, LT-72271, Tauragė	Tunelinės krosnys, pakura	Gaurės g. 27, LT-72271, Tauragė
Stiklo ir keramikos	Ekranas, AB	Elektronikos g. 1, LT-35116 Panevėžys	Ekranų ir kūgių lydymo krosnys	Elektronikos g. 1, LT-35116 Panevėžys
Stiklo ir keramikos	Kauno stiklas, UAB	Europos pr. 91, LT-46334, Kaunas	Stiklo lydymo krosnys ir būgninės džiovyklos	Europos pr. 91, LT-46334, Kaunas
Stiklo ir keramikos	Panevėžio stiklas, AB	Pramonės g. 10, LT-35100, Panevėžys	Stiklo gamyba	Pramonės g. 10, LT-35100, Panevėžys
Naftos perdirbimo	Mažeikių elektrinė, AB	Juodeikiai, LT-89467, Mažeikių rajonas	Mažeikių elektrinė	Juodeikiai, LT-89467, Mažeikių rajonas
Naftos perdirbimo	Mažeikių nafta, AB	Juodeikiai, LT-89467, Mažeikių rajonas		Juodeikiai, LT-89467, Mažeikių rajonas
Pramonės	Achema, AB	Jonalaukio k., Ruklos sen., LT-55550 Jonavos rajonas	AB "Achema" Katilinė, Amoniako paleidimo katilinės Nr. 1 ir Nr. 2, Kogeneracinės jėgainės Nr. 1 ir Nr. 2	Jonalaukio k., Ruklos sen., LT-55550 Jonavos rajonas
Pramonės	Alita, AB	Miškininkų g. 17, LT-62200 Alytus	Katilinė ir išspaudų džiovykla	Miškininkų g. 17, LT-62200 Alytus
Pramonės	Anykščių vynas, AB	Dariaus ir girėno g. 8, Anykščiai	Katilinė ir išspaudų džiovykla	Dariaus ir Girėno g. 8, Anykščiai
Pramonės	ARVI cukrus, UAB	P.Armino g. 65, LT-68127 Marijampolė	Katilinė ir išspaudų džiovykla	P.Armino g. 65, LT-68127 Marijampolė
Pramonės	Danisco Sugar Kėdainiai, AB	Pramonės g.6, LT-57500, Kėdainiai	Katilinė, išspaudų džiovykla	Pramonės g.6, LT-57500, Kėdainiai
Pramonės	Danisco Sugar Panevėžys, AB	Įmonių g. 22, LT-35101 Panevėžys	Katilinė, išspaudų džiovykla	Įmonių g. 22, LT-35101 Panevėžys

Pramonės	Danisco Sugar Panevėžys, AB, Kuršėnų padalinys	Įmonių g. 22, LT-35101 Panevėžys	Katilinė	Ventos g. 79, LT-81168, Kuršėnai, Šiaulių raj.
Pramonės	Dembavos šiltnamiai, ŽŪB	Akacijų g. 3, Dembava, Panevėžio raj.	Katilinė	Akacijų g. 3, Dembava, Panevėžio raj.
Pramonės	Drobė, Vilnos AB	Jonavos g. 60, LT-44192, Kaunas	Katilinė	Jonavos g. 60, LT-44192, Kaunas
Pramonės	Gargždų plytų gamykla, UAB	Gamyklos g. 25, Gargždai, Klaipėdos raj.	Katilinė	Gamyklos g. 25, Gargždai, Klaipėdos raj.
Pramonės	Girių bizonas, UAB	Gedimino g. 1, LT-69401, Kazlų Rūda	Kurą deginantys įrenginiai	Gedimino g. 1, LT-69401, Kazlų Rūda
Pramonės	Gliukozė, UAB	V.Bielskio g. 13, LT-76176, Šiauliai	Katilinė	V.Bielskio g. 13, LT-76176, Šiauliai
Pramonės	Grigiškės, AB	Vilniaus g. 10, LT-27101, Vilnius	Katilinė	Vilniaus g. 10, LT-27101, Vilnius
Pramonės	Kėdainių grūdai, AB	Pramonės pr., LT-57501, Kėdainiai	Katilinė ir džiovyklos	Pramonės pr., LT-57501, Kėdainiai
Pramonės	Kėdainių konservų fabrikas, UAB	Šingalių k., Josvainių sen., Kėdainių raj.	Konservų fabriko katilinė	S.Dariaus ir S.Girėno g. 1, Kėdainiai
Pramonės	Klaipėdos kartonas, AB	Nemuno g.2, LT-91199, Klaipėda	Klaipėdos katilinė Nr.7	Nemuno g. 2, LT-91199, Klaipėda
Pramonės	Klaipėdos mediena, AB	Liepų g. 68, LT-92100 Klaipėda	Katilinė	Liepų g. 68, LT-92100 Klaipėda
Pramonės	Klaipėdos nafta, AB	Burių g. 19, LT-91003 Klaipėda	Šilumos ūkio katilinė	Burių g. 19, LT-91003 Klaipėda
Pramonės	Krekenavos agrofirma, AB	Krekenava, Panevėžio raj.	Katilinė	Krekenava, Panevėžio raj.
Pramonės	Krekenavos mėsa, ŽŪKB	Mantvilonių k., Josvainių sen., Kėdainių raj.	Katilinė	Mantvilonių k., Josvainių sen., Kėdainių raj.
Pramonės	Krovinių terminalas, UAB	Burių g. 19, LT-91003 Klaipėda	Katilinė	Burių g. 19, LT-91003 Klaipėda
Pramonės	Lifosa, AB	Juodkiškio g. 50, LT-57502 Kėdainiai	Katilinė	Juodkiškio g. 50, LT-57502 Kėdainiai
Pramonės	Linus Nordic, UAB	S.Kerbedžio g. 23, LT-35114 Panevėžys	Katilinė	S.Kerbedžio g. 23, LT-35114 Panevėžys
Pramonės	Matuizų plytinė, UAB	Matuizos, Varėnos raj	Katilinė	Matuizos, Varėnos raj
Pramonės	Medienos plaušas, AB	Savanorių pr. 183, LT-02300 Vilnius	Garų katilai, oro šildytuvai	Savanorių pr. 183, LT-02300 Vilnius
Pramonės	Naujasis kalcitas, AB	J. Dalinkevičiaus g. 32, LT-85118 Naujoji Akmenė	Klienties džiovyklos	J. Dalinkevičiaus g. 32, LT-85118 Naujoji Akmenė
Pramonės	NEO Group, UAB	Dovilų sen., Rimkų k., LT-95006 Kėdainių raj.	Katilinė	Dovilų sen., Rimkų k., LT-95006 Kėdainių raj.
Pramonės	Pagirių šiltnamiai	Pagiriai, LT-14113, Vilniaus raj.	Katilinė	Pagiriai, LT-14113, Vilniaus raj.
Pramonės	Simega, UAB	Gedimino g. 85, LT-40135, Kupiškis	Katilinė Nr. 1	Technikos g. 2, LT-40135, Kupiškis
Pramonės	Vilniaus paukštynas, AB	Rudamina, LT - 13251, Vilniaus raj.	Katilinė	Rudamina, LT - 13251, Vilniaus raj.
Pramonės	Žemaitijos pienas, UAB	Sedos g 35, LT-87101, Telšiai	Katilinė	Sedos g 35, LT-87101, Telšiai